

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ № 2**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО
ТА ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

Матеріали
підсумкової науково-теоретичної конференції здобувачів
вищої освіти
(Україна, м. Київ, 27 квітня 2017 року)

Київ 2017

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ № 2

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО
ТА ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ
В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Матеріали
підсумкової науково-теоретичної конференції здобувачів вищої
освіти
(Україна, м. Київ, 27 квітня 2017 року)

Київ 2017

УДК 343.148
ББК Х629.3
А437

Редакційна колегія:

Саковський А.А. – директор навчально-наукового інституту № 2, кандидат юридичних наук.

Білозьоров Є.В. – заступник директора навчально-наукового інституту № 2, кандидат юридичних наук, доцент.

Марчевський С.В. – заступник директора навчально-наукового інституту № 2, кандидат юридичних наук.

Атаманчук В.М. – т.в.о. завідувача кафедри криміналістичних експертиз навчально-наукового інституту № 2, кандидат юридичних наук.

Мазур І.М. – завідувач кафедри вогневої та спеціальної фізичної підготовки навчально-наукового інституту № 2.

Удовенко Ж.В. – професор кафедри криміналістичних експертиз навчально- наукового інституту № 2, кандидат юридичних наук, доцент.

Патик А.А. – т.в.о. завідувача науково-дослідної лабораторії навчально- наукового інституту № 2, кандидат юридичних наук.

Голоколосова А.С. – науковий співробітник відділу організації науково- дослідної роботи НАВС.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Національної академії внутрішніх справ від 19 квітня 2017 року (протокол № 8)

Матеріали подано в авторській редакції. Редакційна колегія не завжди поділяє висловлені позиції та не несе відповідальності за їх зміст

Актуальні проблеми правового та експертно-криміналістичного забезпечення досудового розслідування в умовах євроінтеграції України [Текст] : матеріали підсумкової науково-теоретичної конференції (Київ, 27 квіт. 2017 р.) : / [редкол.: А.А. Саковський, Є.В. Білозьоров, С.В. Марчевський, В.М. Атаманчук та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. – 133 с.

**УДК 343.148
ББК Х629.3**

© Національна академія внутрішніх справ, 2017

НАУКОВІ ДОПОВІДІ

Баранець О. Ф., курсант 102 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Симон Ю. С., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

КОНЦЕПЦІЯ СЕНСУ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Сенс життя – це поняття, яке відображає постійне прагнення людини співвідносити свої вчинки із системою суспільних цінностей, з вищим благом, щоб у такий спосіб діставати можливість виправдовувати себе у своїх власних очах, в очах інших людей чи перед якимось авторитетом, Богом. Інакше кажучи, це пояснення собі й іншим, для чого ти живеш.

Здавна людина намагалася пізнати себе і знайти своє місце в суспільстві і в навколишньому світі. Значна кількість мислителів намагалися відповісти на питання «Для чого живе людина(у чому життєві цінності)? З якою метою прийшов він у цей світ і для чого жити?

Люди найчастіше бачать сенс існування в тому, щоб:

1. Мати сім'ю, дітей, дати їм добру освіту, гідну спеціальність
2. Деякі, стати мільйонерами, і сенс життя бачать у набутті багатства
3. Присвятити себе науці, бачачи своє призначення в тому, щоб з'ясувати, як влаштований цей світ
4. Знайти відповідь в різних духовних течіях
5. Брати участь в соціальному протистоянні, революційній боротьбі

Якщо зазирнути до думок нашої молоді, до старшокласників, людей, які тільки починають пізнавати цей світ, свій сенс життя. Обуховський якось написав, що так само як властивістю птаха є потреба літати, так властивістю людини є потреба знайти сенс життя.

Поміркувавши, якщо людина не знаходить свій сенс життя це може породжувати вже в юності стан, який дає відчуття пустоти, що призводить до виникнення думок про самогубство або до самого самогубства.

Сенс життя кожної людини унікальний і неповторний, як її життя. Людина завжди вільна у виборі сенсу і в його реалізації. Людина відповідає за вірно знайдений і реалізований сенс життя, життєвих ситуацій, що в них вона потрапляє. Вона повинна йти за своїм покликанням, у якому життя набуває сенсу. Відчуті і знати своє покликання їй допомагає самопізнання, відповідальність за реалізацію свого призначення.

Людина живе свідомо, мотивує свої вчинки, не лише пропускає через свідомість, але й певним чином виправдовує. Завдяки свідомості вона організовує своє життя в часі, співвідносить сучасне з минулим і майбутнім.

Втрата сенсу життя є глибокою трагедією людського буття. Більшість самогубств трапляються через втрату сенсу життя, що завжди переживається як життєва драма

У внутрішньому світі людини філософи шукали джерело осмисленості життя, і філософи вважали справжнім призначенням людини – творити добро заради добра. Ця ж ідея виявляється практичною в усіх гуманістично спрямованих філософів. Навіть у межах тієї традиції, фундаторами якої виступили Демокріт і Епікур, і же справжній сенс життя вбачався у прагнення до задоволення, робились принципові уточнення, що задоволення повинно стати помірнішим, розумним, переважно духовним.

У християнській традиції, яка знайшла розвиток у Григорія Сковороди, Людвіга Фейєрбаха, Еріха Фрома та інші, сенс життя вбачався в любові, сердечному почутті, яке має універсальний характер, у любовному ставленні до світу. Розкриваючи смисложиттєву значущість любові, Семен Франк підкреслював, що любов – це не холодна та пуста жадоба насолоди, але й не рабське служіння, знищення себе заради іншого. Любов – таке подолання людського корисного особистого життя, яке саме і дарує блаженну повноту справжнього життя і тим осмислює його. Благо любові є благом життя через подолання суперечностей між моїм та чужим, суб'єктивним та об'єктивним.

Сократ вважав, що дотримання доброчесності, освітлене розумом людським і є сенс життя. Це твердження не втрачає свого значення і в наш час, оскільки сенс життя не зводиться до задоволення

елементарних потреб. Більш чи менш усвідомлено людина ставить перед собою вищу мету – добро.

Повнота буття людини не вичерпується змістом особистісної сфери. Так, людський сенс життя завжди є результатом індивідуального прагнення, індивідуальним сенсом. Як зауважив Франкл, «сенс не можна дати, його треба знайти і вистаждати». Йі це мусить зробити кожна людина самостійно.

Сенс життя набувається та усвідомлюється, як його наявність у вільному розгортанні здібностей особи. Це знайти себе в справі, до якої людина призначена природою, знайти себе в коханні і в сім'ї, в справжній щирій дружбі, в повазі з боку інших.

Барінова І. В., курсант 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Симон Ю. С., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ВОЛОНТАРИЗМ А. ШОПЕНГАУЕРА І ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НОВОГО ТИПУ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Однією з найяскравіших постатей ірраціоналізму є Артур Шопенгауер, який не просто применшив роль розуму за рахунок емоцій та абсолютизації волі, він оскаржив саме поняття розуму як сфери усвідомленої ментальної діяльності людської свідомості, ввівши в нього несвідомо-ірраціональні моменти. Інтелект, згідно Шопенгауером, сам того не усвідомлюючи, функціонує не по своєму раціональному плану, але за вказівками волі, яка визнається єдиною енергетичною основою всіх особистих воль і самого об'єктивного світу: для нього інтелект - це лише знаряддя волі до життя, як кігті і зуби звіра. Інтелект стомлюється, а воля невтомна.

Таким чином, Шопенгауер, з одного боку, прагнув, як і Фейєрбах, до розширення наших уявлень про світ людської психіки, а з іншого - він залишився на позиціях об'єктивного ідеалізму Гегеля, замінивши на «посту» першопричини світу раціональну абсолютну ідею на ірраціональний момент людської психіки - метафізичну першоволлю.

Актуальність вчення німецького філософа Шопенгауера полягає в тому, що велика кількість його думок багато філософів взяли за основу для подальшого розвитку філософських понять. Його висловлювання про волю, життя, смерті, істини стали формуватися як людська мудрість, яку необхідно пізнати, зрозуміти, донести до всього людства. Артур Шопенгауер в працях західних вчених 20 століття згадується набагато частіше, ніж філософи його сучасності. Шопенгауер - один з найяскравіших представників песимістичного постреалізму свого часу. Його вчення про істину і волю в деяких аспектах застосовні в нашому сучасному житті. Безвільній людині завжди важко жити, а волю потрібно розвивати, ростити, годувати, виховувати. Шопенгауер висловлює свою думку в песимістичних кольорах, щоб людям було легше сприймати реальність через призму трагічності, що більш загартовує її до сприйняття негараздів і долання труднощів.

У своєму головному творі «Світ як воля і уявлення» Шопенгауер прагне обґрунтувати думку про те, що ірраціональне - невід'ємний атрибут всього буття. Сутністю світу він оголошує волю. Світова воля - це могутній принцип, який породжує всі речі і процеси, але споконвічно в ній коріниться щось негативне. Світова воля як "річ в собі" виявляється зовсім не річчю: розумоосязний об'єкт не є "річчю", і далеко не "в собі", так як Воля виявляє себе часом в дуже яскравих формах. Шопенгауер вважав що світовій волі властива "безглуздість", вона позбавлена сенсу і поводить себе абсолютно абсурдним чином. Світову Волю не цікавить ні минуле, ні майбутнє. А те, що відбувається в часі і просторі події історії позбавлені зв'язку і значення. Потік подій у часі - це строката зміна одних випадкових пригод іншими, подібна купчастим хмарам на небі в вітряну погоду. Воля за Шопенгауером оголошується вищим принципом буття.

Справжня філософія за А. Шопенгауером йде не від об'єкта, як це має місце в матеріалізмі, не від суб'єкта, як про це говорить суб'єктивний ідеалізм, а від уявлення. Саме в уявленні він вбачає перший факт свідомості. Тому "світ як уявлення" у А. Шопенгауера, - це світ об'єктивованих волею предметів, явищ; реальна дійсність, існуюча за законом достатньої підстави в його чотирьох модифікаціях. В загальному вигляді цей закон звучить так: нема нічого такого, що б не мало б своєї підстави. Оскільки цей закон царює у світі уявлення і в світі виявлення волі, йому не підвладна сама воля. У відповідності з особливостями різних класів уявлень, цей закон розпадається на

закони буття (для простору і часу), причинності (для матеріального світу), логічної підстави (для пізнання) і мотивації (для людських дій).

А. Шопенгауер сформулював так: в моєму міркуванні свобода не витісняється, а лише переміщується в вищу сферу, тобто вона трансцендентальна. В цій сфері немає ніякої необхідності, причинності, закономірності. Це недосяжна раціональному пізнанню сфера свободи. Проникнення в неї відкриває можливість досягнути справжню моральну свободу, свободу найвищого порядку.

***Бондаренко А. В.,** курсант 202
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

***Науковий керівник: Волошин О. Г.,**
старший викладач кафедри
криміналістичних експертиз навчально-
наукового інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ*

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗАГИБЛИХ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Події останніх років на Україні викликали величезний суспільний резонанс і вимагають осмисленої оцінки. Реакцією на бурхливі події «євромайдану» та втручання спецслужб Російської Федерації, що викликали масові мітинги і демонстрації в південно-східній частині країни, які супроводжувалися захопленням державних установ, терористичними актами, пограбуванням та іншими злочинними діяннями, стало видання Указа Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» та Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції». В статті 1 згаданого Закону зазначено, що територія проведення антитерористичної операції - територія України, на якій розташовані населені пункти, визначені у затвердженому Кабінетом Міністрів України переліку, де проводиться антитерористична операція, розпочата відповідно до Указу Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України

від 13 квітня 2014 року «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» від 14 квітня 2014 року, що розташовані на лінії зіткнення, затверджуються Кабінетом Міністрів України [1].

Поняття «Антитерористична операція» розглядається як комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення злочинних діянь, звільнення заручників, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичного акту чи іншого злочину, здійснюваного з терористичною метою [2].

Абревіатура «АТО», яка стала звичною для словообігу українців, розшифровується як «антитерористична операція». Під цією абревіатурою мається на увазі комплекс заходів і методів, спрямованих на запобігання або припинення терористичних актів чи злочинів, які вчиняються з терористичною метою.

Що таке АТО, в Україні дізналися після заяви депутата Верховної Ради Геннадія Москаля про те, що колишній начальник СБУ А.Г. Якименко планував АТО для зачистки Майдану. Зараз це слово має для українців зовсім інший зміст і асоціюється з гибиллю людей, розрухою, занепадом економіки країни.

Особливістю АТО є той факт, що подібні операції мають локальний характер, а це означає, що АТО не може проводитися в такому великому регіоні, як Схід України. Такі операції проводяться для звільнення заручників із зайнятих терористами будівлі, акваторії, транспортного засобу, ділянки землі або очищення району міста від злочинців.

Під зону проведення антитерористичної операції потрапили багато міст України. У зоні АТО на даний момент знаходяться: Донецьк, Луганськ, Алчевськ, Горлівка, Авдіївка, Артемівськ, Щастя, Антрацит і багато інших міст.

В Україні є закон «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003р. зі змінами та доповненнями від 07.07.2016 р. [3]. На підставі цього закону Парламент країни прийняв рішення про проведення АТО на Сході України. Але, незважаючи на всі норми закону в антитерористичній операції на Сході України були задіяні співробітники МВС, Державної Прикордонної служби, Міноборони та регулярна українська армія. Окремо можна говорити про добровольців (явище, надзвичайне при проведенні антитерористичної операції). Серед основних і більш відомих можна виділити батальйони: «Айдар», «Дніпро-1», «Азов», «Донбас» і багато інших. На початку кампанії

очолив проведення антитерористичної операції Міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков.

Період весни і літа 2014 року на Донбасі був дуже наповнений подіями. Посилилась російська збройна агресія на Сході України - збройний конфлікт на частині території Донецької та Луганської областей України між організованими та керованими з Російської Федерації незаконними збройними формуваннями Донецької та Луганської «народних республік», визнаних Україною терористичними організаціями, за підтримки регулярних військових частин Російської Федерації, з одного боку, та українськими силовими структурами (в тому числі правоохоронцями та військовими Збройних сил). Тому слід розглянути найважливіші з них для кращого розуміння ситуації. Першими і дуже кривавими були протистояння в Слов'янську, Маріуполі. Довгими і не менш кривавим були бої за Донецький аеропорт. Також важливі і кровопролитні бої почалися в серпні 2014 року під Іловайськом.

17 липня 2014 року у зоні збройного протистояння на Сході України був збитий Боїнг 777 авіакомпанії Malaysia Airlines, що виконував рейс МН17 з Амстердама до Куала-Лумпура. Трагедія сталася на сході Донеччини в районі села Грабове, що розташоване неподалік від Тореза. Всі 298 осіб, які перебували на борту, загинули.

Несподіване падіння літака над районом бойових дій наштовхувало на очевидну думку про те, що Боїнг був саме збитий [3].

Після низки договорів (Мінські угоди від 5 вересня 2014 року) настало невелике затишшя. Але обстріли мирних міст Донбасу не припинялися. Це призвело до відновлення конфлікту взимку 2015 року. В результаті довгих і складних боїв під Дебальцевим Українська армія знову опинилася в котлі і понесла великі втрати людського ресурсу, трупи багатьох з яких залишаються невпізнаними.

На думку М.Н. Шухніна, до «невпізнаних трупів» слід відносити:

- трупи, які зазнали суттєвих посмертних змін, що не дозволяє провести їх впізнання (гнильно-змінені, муміфіковані, скелетовані);
- кримінально і некримінально спотворені трупи, зовнішність яких змінена до невпізнанності;
- якщо при виявленому трупі немає документів, що засвідчують особу, в той час як особи, які могли б упізнати його, відсутні.

Відтак за два роки неоголошеної війни на Сході України жертвами стали більше 30 тисяч чоловік, з яких загинуло 9 тисяч, а більше 23 тисячі отримали поранення. Згідно зведеної таблиці загиблих по підрозділах станом на 01.04.2017 року загалом загинуло 3375 осіб.

На теперішній період з моменту оголошення режиму «припинення вогню», бойовики порушували цей режим понад 12 тис. разів, у тому числі здійснивши понад тисячі обстрілів населених пунктів, у результаті яких загинуло більше ніж 2000 військовослужбовців та понад 99 цивільних осіб [5]. За оцінками ООН, від початку 2015 р. жертвами війни стали близько 800 цивільних осіб, серед яких жінки і діти, яких було вбито внаслідок обстрілів житлових кварталів або через вибухи мін і боєприпасів. Ці оцінки є неточними, адже сотні людей вважаються зниклими безвісти, а сотні тіл залишаються не ідентифікованими. Загалом же, за інформацією офісу ООН з координації гуманітарних питань, станом на 26.01.2017 р. жертвами війни на Донбасі вже стали 6500 осіб, 16000 отримали поранення, 5 млн потребують гуманітарної допомоги, понад 1,8 млн стали вимушеними переселенцями.

Якісна перевага України над країною-агресором полягає у принципово іншому ставленні держави і суспільства до своїх захисників: ми не засекречуємо кількості загиблих і зниклих безвісти, не відмовляємося від них і не примушуємо до цього їх рідних чи близьких, а навпаки здійснюємо все можливе для відновлення порушених прав і свобод кожного громадянина. Ініційована Україною 29 серпня 2015 р. електронну петицію «За впровадження прижиттєвої (in vivo) геномної (ДНК) реєстрації учасників АТО для невідкладної ідентифікації поранених і загиблих Захисників України з метою оперативного надання медичної допомоги пораненим, належного вшанування пам'яті полеглих і виплати державної допомоги їх родинам», протягом перших двох діб з моменту її оприлюднення публічно підтримала більше 200 громадян.

Викликає болючий сум розуміння, що в 21 сторіччі українські громадяни гинуть, відаючи життя в боях за свою Вітчизну, захищаючи її суверенітет, незалежність та державність. Держава розуміє відповідальність за життя кожного громадянина, який загинув під час цієї не проголошеної гібридної війни, а тому справою честі для України є вшанування імені кожного героя.

Все це актуалізує проблеми законодавчого та інформаційного забезпечення геномної ідентифікації в Україні, особливо загиблих у зоні

проведення антитерористичної операції, вирішення яких вбачається в реформуванні вітчизняного законодавства та впровадження сучасних інформаційних технологій у всі сфери суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України від 26 травня 2015 року №285/2015 «Про стан виконання рішень Ради національної безпеки і оборони України та додаткові заходи щодо забезпечення обороноздатності держави»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>
2. Поняття «Антитерористична операція» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003р. зі змінами та доповненнями від 07.07.2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
4. Мінський протокол [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
5. Книга пам'яті полеглих за Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://memorybook.org.ua/index1.htm>
6. Котляренко Л.Т. Генетична ідентифікація військовослужбовців в Україні: питання законодавчого забезпечення. / Л.Т. Котляренко // Судово – експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку: матеріали круглого столу, м. Київ, 23 квітня 2015 року. – С.193.

***Варлам М. З.,** курсант 304 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ*

***Науковий керівник: Бобко В.Г.,** доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент*

ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Важливою складовою правосуддя у цивільних справах є доказування. Для правильного і своєчасного вирішення справи суду треба, по-перше, встановити обставини справи (отримати достовірні дані про ці обставини внаслідок проведеного процесу); по-друге,

правильно кваліфікувати ці обставини (встановити норми права, які підлягають застосуванню); по-третє, правильно застосувати норми матеріального права до встановлених обставин. Отже, доказування - це встановлення обставин, які обґрунтовують заявлені вимоги чи заперечення сторін або інші обставини, які мають значення для правильного вирішення справи [3, с.8].

Доказування в цивільному процесі включає дві невід'ємні складові діяльність суду та осіб, які беруть участь у справі, врегульована процесуальним законодавством (процесуальна форма), та пізнавальна (розумова) діяльність, що відповідає законам логіки. Доказова діяльність здійснюється у певній послідовності. Зазвичай виділяють такі стадії доказування: твердження про факти; зазначення заінтересованих осіб щодо доказів; подання доказів; витребування доказів судом за клопотанням осіб, які беруть участь у справі, або за своєю ініціативою; дослідження доказів; оцінка доказів. Твердження про факти означає, що позивач та інші особи, які пред'являють вимогу на захист його прав, повинні у позовній заяві викласти обставини, якими обґрунтовуються вимоги, тобто в обґрунтування позову зазначити юридичні факти, які породжують, змінюють або припиняють права і обов'язки позивача. Зазначення заінтересованих осіб щодо доказів - це інформація, повідомлення про конкретні засоби доказування, на підставі яких підтверджується наявність чи відсутність викладених обставин, що обґрунтовують вимоги і заперечення сторін. Така інформація має бути викладена в позовній заяві (п. 6 ч. 2 ст. 119 ЦПК). Зазначення доказів можна зробити не тільки у стадії порушення цивільного процесу у справі, а й у наступних стадіях провадження судочинства.

Наступна стадія - це подання доказів сторонами та іншими особами, які беруть участь у справі. Статтею 131 ЦПК встановлено, що сторони зобов'язані подати свої докази суду до або під час попереднього судового засідання у справі, а в разі його непроведення - до початку розгляду справи по суті. Докази подаються у строк, встановлений судом, з урахуванням часу, необхідного для їх подання, а ті, що подані з порушенням вказаної вимоги, не приймаються, якщо сторона не доведе, що докази подано несвоєчасно з поважних причин. Витребування доказів як стадія доказування полягає у тому, що у разі коли в отриманні доказів у сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, виникають складнощі, суд, за їх клопотанням, зобов'язаний витребувати такі докази (ч. 1 ст. 137 ЦПК). Відповідне клопотання, з відомостями щодо неможливості отримання доказів стороною або

іншою особою, яка бере участь у справі, може подаватися лише до або під час попереднього судового засідання, або до початку розгляду справи по суті, якщо попередньо судові засідання не проводилось. У заяві про витребування доказів зазначаються: який доказ вимагається; підстави, за якими особа вважає, що доказ перебуває у іншої особи; обставини, які може підтвердити цей доказ. Докази, які вимагає суд, направляються до суду безпосередньо або через уповноважену судом заінтересовану особу, яка бере участь у справі. Особи, які не мають можливості подати доказ, який вимагає суд, взагалі або в установлені судом строки, зобов'язані повідомити про це суд із зазначенням причин протягом п'яти днів з дня отримання ухвали, а за неповідомлення суду про неможливість подати докази, а також за неподання доказів, у тому числі і з причин, визнаних судом неповажними, винні особи несуть відповідальність, встановлену законом. У цьому випадку може йтися про застосування заходів процесуального примусу. Зокрема, згідно із ст. 93 ЦПК у разі неподання без поважних причин письмових чи речових доказів, що витребувані судом, і неповідомлення причин їх неподання суд може постановити ухвалу про тимчасове вилучення цих доказів для дослідження судом. За певних умов також може йтися про відповідальність за ст. 183 КпАП - прояв неповаги до суду. У цьому випадку притягнення винних осіб до відповідальності не звільняє їх від обов'язку подати суду докази [4, с.167].

У цій стадії доказування суд, який розглядає справу, може доручити іншому суду провести певні процесуальні дії у разі необхідності збирання доказів за межами його територіальної підсудності. Судові доручення мають виконуватися за суворого додержання правил ст. 132 ЦПК і визначеного законом порядку збирання доказів. Протоколи і всі зібрані при виконанні доручення матеріали негайно пересилаються до суду, який розглядає справу. Фактичні дані, одержані при виконанні судового доручення з порушенням встановленого законом порядку (статті 140, 141, 143, 147, 180, 182, 187, 189 ЦПК), доказової сили не мають. Наступна стадія доказування - це дослідження доказів, тобто безпосереднє сприйняття і вивчення складом суду в судовому засіданні інформації про фактичні дані, представленої сторонами й іншими особами, які беруть участь у справі, за допомогою передбачених у законі засобів доказування на підставі принципів усності й безпосередності. Завершується процес доказування оцінкою доказів. Правильна оцінка судом доказів має велике значення для ухвалення законного та обґрунтованого рішення.

Законом встановлюються принципи оцінки доказів. Так, згідно із ст. 212 ЦПК суд оцінює докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному, об'єктивному та безпосередньому дослідженні наявних у справі доказів; жоден доказ не має для суду наперед встановленого значення; суд оцінює належність, допустимість, достовірність кожного доказу окремо, а також достатність і взаємний зв'язок доказів у їх сукупності. У літературі виділяють різні види оцінки доказів. Зокрема, залежно від того, хто є суб'єктом оцінювання доказів, оцінка доказів поділяється на рекомендууючу (оцінка доказів особами, які беруть участь у справі) і владну (оцінка доказів судом). Залежно від стадії цивільного судочинства оцінка доказів поділяється на попередню, остаточну і контрольну. Попередня оцінка доказів здійснюється судом під час підготовки справи до судового розгляду і дістає вияв у змісті постановлених ним ухвал - про витребування доказів, прийняття чи відмову у прийнятті доказів тощо. Остаточна оцінка надається судом при ухваленні судового рішення. Контрольна оцінка доказів здійснюється судами апеляційної та касаційної інстанцій, які перевіряють законність та обґрунтованість судового рішення. Уся доказова діяльність суду і осіб, які беруть участь у справі, спрямована на пізнання предмета доказування у конкретній справі. Виходячи із змісту ст. 179 ЦПК предметом доказування при судовому розгляді є факти: якими позивач обґрунтовує свої вимоги; якими відповідач обґрунтовує свої заперечення; інші факти, що мають значення для правильного вирішення справи (причини пропуску позовної давності тощо). Для встановлення у судовому засіданні зазначених фактів досліджуються показання свідків, письмові та речові докази, висновки експертів.

Отже доказування являється важливим способом для вирішення справ в цивільному процесі адже обставини, які обґрунтовують заявлені вимоги чи заперечення сторін або інші обставини, які мають значення для правильного вирішення справи це і є доказування, яке по суті допомагає розібратися в усіх питаннях які виникають.

Список використаних джерел:

1. Цивільно-процесальний кодекс – редакція від 11.03.2017
2. Цивільний кодекс України – редакція від 02.11.2016
3. Фурса С.Я., Цюра Т.В. Докази і доказування у цивільному процесі: Науково-практичний посібник. (Серія: Процесуальні науки) - К.: Видавець Фурса С.Я., КНТ, 2005 – 327 с.
4. Штефан М.Й. Цивільний процес. - К.: Ін Юре, 2007 – 670 с.

Вертебна А. С. курсант 301 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Кондратьєв І.М., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ф.н., доцент

ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: ЗМІНИ І ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОДЕРНІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Політична модернізація не обмежується політичною сферою, а охоплює економічну, соціальну, правову, культурну та інші сфери суспільного життя. Вона розвивається у двох основних вимірах:

- спонтанно (стихийно) через поступове нагромадження передумов у певних сферах суспільного життя, вдале поєднання яких не дає якісно новий поштовх;

- свідомо (цілеспрямовано) завдяки вольовим зусиллям впливових суспільних груп або правлячих еліт.

Успіх модернізації в обох випадках залежить від того, наскільки реально існуючі національні інститути та ментально-психологічні орієнтації населення співвідносяться з її метою.

Процес модернізації, на думку західного політолога С. Блека, поділяється на кілька стадій:

- 1) усвідомлення мети;
- 2) консолідація зорієнтованої на модернізацію еліти;
- 3) період трансформації;
- 4) інтеграція суспільства на новій основі.

Характерною особливістю політичної модернізації є диференціація політичної структури (інституалізація), яка передбачає формування розгалуженої мережі соціально-економічних, політичних та інших інститутів суспільства, спрямованих на забезпечення стабільності й соціального порядку. Розвивається вона через удосконалення (осучаснення) традиційних інститутів, які в процесі модернізації суттєво змінюють свої функції та характер діяльності, а також через формування нових.

Характерним для процесу модернізації є структурно-змістове перетворення політичної системи, спрямоване на розкриття всіх її потенційних можливостей, формування політичної структури

соціальної дії. До найважливіших складових цього процесу належить політична стратегія, що передбачає реалізацію довгострокових програм, а також політична тактика як інструмент перетворень за конкретно-історичних умов. Вміле поєднання стратегії і тактики у процесі модернізації політичної системи сприяє її адаптації до нових проблем, підвищенню готовності до непередбачуваних ситуацій.

Ціннісною основою політичної участі є процес кристалізації модернізаторських ідеологій, які можуть виконувати як стабілізаційні функції (скеровані на традиційні прошарки суспільства), так і мобілізаційні (зорієнтовані на осучаснені групи населення). Стабілізаційні забезпечують поєднання централізації та децентралізації, створення системи державного і місцевого управління, орієнтованої на гнучкі і різноманітні форми політичної участі населення, а також створення нових різновидів інститутів, які забезпечували б канали для ефективного діалогу між владою та населенням. Не менш важливим є відносно рівномірний розподіл серед різних верств суспільства таких ресурсів участі як гроші, освіта, знання механізмів винесення політичних рішень, вільний час, доступ до засобів масової інформації тощо. Мобілізаційна функція покликана забезпечити ціннісне наповнення і виправдання головних напрямів модернізації певного суспільства.

Нині значне місце відводиться вдосконаленню нормативної і ціннісної систем суспільства, зорієнтованих на формування принципово нового (модернізованого) поля (тла) політичної культури активістського типу, що передбачає: активну роль особи в політичній системі; утвердження тенденції щодо забезпечення соціально-справедливої рівності в суспільстві; універсальність законів та примат права перед системою владно-управлінської бюрократичної ієрархії; домінування соціально-державного замовлення на всебічний розвиток і вдосконалення професійних та особистих якостей суб'єктів політики. Для формування нового тла політичної культури дуже важливе значення має розкриття соціального потенціалу інституту громадянства – забезпечення громадянськості.

Процес політичної модернізації в Україні історично належить, поза сумнівом, до вторинної (неорганічної) модернізації, характерної для перехідних суспільств, котрі намагаються «вписатись» у процес, який російський політолог В. Пугачов іменує «осучаснення навздогін».

Проголошення України незалежною державою дало можливість для всебічної модернізації її суспільства на основі світового досвіду і власних потенційних ресурсів. Але, досягнувши

певного стартового рівня для модернізації, Україна через розрив з бажаними наслідками політичних змін і реальними їх результатами опинилася в лабетах всепоглинаючого «дракона», що у політології дістав назву «синдром модернізації».

Синдром модернізації – це протиріччя між процесом диференціації, вимогами рівності та здатністю політичної системи до інтеграції.

Однією з найважливіших проблем політичної модернізації є досягнення відносно стійкої рівноваги й політичної стабільності в суспільстві на основі визнання природи й напрямку процесів, що відбуваються в ньому.

Другою важливою проблемою у процесі політичної модернізації українського суспільства є пошук оптимальних способів переходу від традиційного суспільства до раціонального пом'якшення вірогідного зіткнення старих, традиційних для цієї національної політичної культури цінностей і норм політичного життя з новими модернізованими інститутами.

Третьою проблемою політичної модернізації сучасної України є налагодження системи постійного зворотного зв'язку й діалогу між представниками владних структур і населенням, збільшення кількості індивідів, які мають не лише право, а й реальну можливість бути почутими під час прийняття політичних рішень.

Поява на політичній карті світу незалежної України започаткувало глобальні трансформації не лише в цьому регіоні.

До глобальних трансформацій слід віднести появу у світовому співтоваристві нових політичних одиниць, у тому числі України, руйнацію довготривалого імперського домінування на контрольованому нею просторі.

Список використаних джерел:

1. Висоцький О. Ю. Політична влада в Україні: проблеми легітимізації та модернізації [Текст] : [монографія] \ О. Ю. Висоцький. – Д. : Інновація, 2012. – 130 с. ;
2. . Проблеми модернізації політичних систем сучасності : Монографія / За заг. ред. Л. М. Герасіної, О. Г. Данильяна. – К. : Право, 2008. – 320 с.
3. Горбач О.Н. Політологія [Текст] : навч. посіб. / Олександр Горбач, Руслан Демчишак ; Нац. Ун-т «Львів. політехніка». – 2-ге вид., допов. Та переробл. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 257 с.

4. Політологія [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч.закл. : у 2 ч. / за заг. ред. П. В. Цимбала ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2009 – 2013. Ч. 2 / [П.В. Цимбал та ін.]. – 2013. – 187 с.

***Вінтула Б. А.,** курсант 101 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ*

***Науковий керівник: Симон Ю. С.,** професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент*

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Філософія як не дивно це прозвучить посідає важливе місце в житті людини і відіграє значущу роль у сфері її діяльності. Собою вона складає цілісну систему уявлень про матеріальний і духовний світ; місце суб'єкта у світі і його відношення до нього. Більшість античних філософів намагалися зрозуміти причино – наслідкові зв'язки виникнення світу, життя, поняття духу і матерії, людину в центрі всесвіту; міжособистісні відносини людей; людину як частину суспільства, держави; вплив моральних і релігійних законів на її формування; людського буття та існування в об'єктивному матеріальному світі.

На сьогодні філософія є складовою теології, що власне дає можливість розв'язувати і вирішувати складні питання психологічного, морального, етичного, релігійного, соціального характерів. Для цього необхідне розуміння і правильний підхід до важливих гострих питань, що є викликами сучасного суспільства, держави, церкви.

Тому й існує визначення предмету філософії для більш чіткого усвідомлення об'єкту з яким має справу той, хто намагається досліджувати його. Так як її предметом є пізнання властивостей і феноменів; пізнання матеріального і ідеального світу, а також законів щодо існування та постійного розвитку матеріального світу.

Якщо ж пізнання нами світу ґрунтується на вірі, то сама ж філософія перетворюється на релігійну форму, а її завдання полягає

у пізнанні Бога як вищої сутності, Абсолюту, Світового Розуму у природному і людському житті. Філософ Піфагор вбачав сенс філософії у пошуку істини. Завдання ж філософії – допомогти навчити учнів пізнанню мудрості, а Платон стверджував, що основне завдання філософії – пізнання людиною вічних та абсолютних істин, хоч це нонсенс (нісенітниця, безглуздя), тому що ще ніхто цього не зробив.

Специфіка самої філософії, її теорії полягає в законах, категоріях, її принципах, які собою носять всезагальний характер, що може поширюватися як на природу так і на суспільство, людину, врешті решт її мислення. Таким чином в людині починає формуватися і розвиватися світогляд як своєрідна чітка система поглядів суб'єкта на світ і місце людини у цьому світі. Система може мати у собі знання, людські цінності, людські переконання, ідеали.

Переконання – правильність та впевненість людських поглядів. Ідеали – є тим, до чого власне прагне кожна людина (духовність, моральність, мудрість). Світогляд у кожної людини може бути різним: або життєвим чи релігійним, науковим.

Життєвий світогляд – їхньою базисною основою є погляди перевірені на життєвому досвіді. Релігійний світогляд базується на вірі людини у реальне існування надприродних сил, які начебто керують людським фатумом (долею).

Науковий світогляд – ґрунтується на основі об'єктивних знань науковців. За звичай ці три світогляди є переважаючими у людині, проте може домінувати лише один із них. Тому саме такий тип світогляду буде визначати людські вчинки.

У такому разі філософія може існувати у формі духовної культури. Сама ж культура почала формуватися у первісному суспільстві. Так як первісна людина задавала філософські питання: що вважається життям і смертю? Яка відмінність між ними? Чи людина пов'язана з навколишнім світом? А чому існують різні суспільні відносини, особливо між людьми?

Людина первісного стану придумувала ці запитання на основі своїх емоцій і асоціацій. Виходом з цієї ситуації стала міфологія – один із способів, за допомогою якого пояснювалося природне та соціальне явище. Те, що відбувається в природі або ж у суспільстві людина намагалася пояснити іншим через дію надприродних фантастичних сил, які власне маю керівну владу над світом.

У людській фантазії накопичувалися реальні знання, особливо в процесі людською життєдіяльності: з астрономії, біології, математики. Лише тоді, коли цих знань було вже вдосталь, які вступали всупереч фантазії і міфології – відбувся їхній поділ на релігію та натурфілософію. А вже з середини I тис. до н.е. натурфілософія поділяється на ще дві: науку та філософію. Наука ж базується на більш серйозних об'єктивних знаннях, ґрунтується на основі експерименту (досліді), а от філософія є цілісною системою поглядів і уявлень про цей світ, місце людини як суб'єкта пізнання об'єктивного світу, і пряме її відношення до нього.

*Гребченко М. О., курсант 303
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Полішко Н. Л., доцент
кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ*

ІНСТИТУТ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ЗЛОЧИНУ В ПРАКТИЦІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

На шляху розвитку України як європейської держави, цілком закономірним є відповідність інституту відшкодування шкоди вимогам та принципам європейських країн, в яких даний інститут існує вже давно та успішно функціонує. Тому цілком закономірним є використання позитивного досвіду зарубіжних країн, який може стати базовим для внутрішнього законодавства України.

На мій погляд, цікавим та вкрай дієвим є інститут відшкодування шкоди у Французькій Республіці. Правове регулювання компенсації шкоди, завданої потерпілим від злочинів у Франції, здійснюється законом від 6 липня 1990 року, законодавством про страхування та положеннями Карного кодексу (книга 4) і Кодексу кримінального провадження.

Питання надання компенсації вирішується спеціальними органами – Комісіями з відшкодування потерпілим від злочинів, які створюються при кожному місцевому суді.

Французьке законодавство ґрунтується на принципі повного відшкодування шкоди. Відповідно до положень Карного кодексу відшкодуванню підлягають:

1) шкода, завдана внаслідок застосування до особи насильства, що мало фізичний чи сексуальний характер;

2) витрати на лікування та втрату доходу (якщо внаслідок вчинення злочину особа втратила працездатність, строком не менше ніж на один місяць);

3) витрати на утримання внаслідок смерті потерпілого-годувальника.

Право на відшкодування шкоди мають громадяни Франції, в тому числі у тих випадках, коли злочин було вчинено за кордоном, а також громадяни держав-членів ЄС або країн, з якою Франція підписала міжнародний договір за умови, що злочин було вчинено на території Франції.

Позов про відшкодування повинен подаватися протягом трьох років з моменту, коли злочин було вчинено та не пізніше року після завершення кримінального провадження. В іншому випадку право вимагати відшкодування втрачається. Питання про відшкодування шкоди повинно бути вирішено Комісією протягом двох місяців з моменту подання позовної заяви.

У Франції функціонує Гарантійний фонд для потерпілих від терористичних актів та інших злочинів, утворений у 1990 році. Щороку Фонд розглядає приблизно 17 000 запитів на відшкодування потерпілим, з них у зв'язку з терористичними актами – менше 100. Повне відшкодування з Фонду отримують потерпілі, які зазнали в результаті злочину серйозного каліцтва чи стали жертвами сексуальних злочинів [2, с. 15].

Цікавим досвідом може поділитися і Федеративна Республіка Німеччина. У Німеччині питання про державну компенсацію шкоди регулюється Карним кодексом та Законом про відшкодування жертвам насильницьких дій від 1985 року.

Держава гарантує особам, яким було завдано шкоду здоров'ю в результаті вчинення проти них умисного насильницького діяння, забезпечення медичної допомоги, пенсії або догляд відповідно до поданої заяви. Відповідно до § 46 Карного кодексу ФРН, якщо особа, яка вчинила карне діяння, повністю чи частково відшкодує потерпілому шкоду, заподіяну своїм діянням, чи в тому випадку, коли відшкодування шкоди потягне за собою від винуватого істотних особистих затрат або ж відмови від чого-небудь, то суд може пом'якшити покарання. У рамках карного провадження будь-яка особа, яка зазнала збитків у результаті вчиненого карного діяння, або її спадкоємці, мають право звернутися із позовом про відшкодування шкоди.

Відшкодування за рахунок коштів держави надається потерпілим від умисних насильницьких дій, у тому числі діянь, що мають характер сексуального насильства. Наявність фізичної або психічної шкоди в результаті нападу є необхідною умовою для одержання відшкодування. Компенсація у вигляді щомісячних пенсійних виплат виплачується тільки тоді, коли завдані ушкодження здоров'ю мають постійний характер. Виплати здійснюють незалежно від наявності заяви жертви до органу правопорядку та незалежно від завершення досудового розслідування, адже достатнім є сам факт відкриття провадження. Право на відшкодування за рахунок коштів держави існує як складова частина соціального права на компенсацію, незалежно від будь-яких претензій жертви щодо отримання відшкодування від самого правопорушника [3, с. 11].

Законодавство Сполученого Королівства Англії передбачає обов'язок відшкодування шкоди, завданої потерпілим від злочинів. До ухвалення Закону про кримінальну юстицію у 1988 році, виплата відшкодування з боку держави потерпілим від будь-яких насильницьких злочинів здійснювалася за спеціальною Програмою відшкодування шкоди потерпілим від злочинів (існувала з 1964 року) та в порядку цивільного судочинства. Закон про кримінальну юстицію від 1988 року надав Програмі відшкодування шкоди потерпілим від злочинів нового, більш високого статусу. Позови про відшкодування шкоди, в тому числі завдані злочином, традиційно підлягають розгляду в рамках цивільного процесу на основі норм деліктного права. Основними джерелами правового регулювання деліктної відповідальності є судові прецеденти, серед яких фахівцями насамперед згадуються такі справи: *Scott v. Shepherd* (1773), *Lumley v. Gye* (1853), *Overseas Tankship (U. K.), Ltd. v. Morts Dock & Engineering Co., Ltd. (The Wagon-Mound)* (1961) та інші¹. При цьому юридична наука і судова практика зберігають історично сформовану прихильність різним групам та окремим видам деліктів.

Розгляд відповідних справ, що виникають внаслідок завдання шкоди або деліктів, здійснюється в рамках цивільного процесу на підставі деліктних позовів. Основним видом є позов про відшкодування шкоди (*trespass*). Також виділяються: - позови про відшкодування шкоди, завданої особі (*personal injuries actions*); - позови, пов'язані з прямою погрозою фізичної розправи (*assault*); - позови, пов'язані з нанесенням тілесних ушкоджень (*battery*); - позови, пов'язані з неправомірним позбавленням волі (*false imprisonment*) та ін. В Англії правосуддя за такими позовами здійснюється судами графств, якщо ціна позову не перевищує 15 000 фунтів стерлінгів, або Високим судом правосуддя, який діє у складі Верховного суду – при більшій ціні позову про відшкодування шкоди.

Відшкодування шкоди у порядку кримінального провадження здійснюється шляхом застосування інституту судових наказів – compensation orders against convicted persons. Згідно з ними засуджені зобов'язуються виплатити відшкодування особі, якій було завдано тілесних ушкоджень, збитків і шкоди в результаті злочину або ж сплатити витрати, пов'язані з похованням особи, смерть якої настала в результаті злочину.

Суд визначає розмір відшкодування, виходячи з можливостей засудженого та його майнового стану. При ухваленні вироку суд зобов'язаний викласти мотиви, чому він не здійснив наказ про відшкодування в тому випадку, коли у суду були повноваження та підстави для його здійснення. Накази про відшкодування в кримінальному провадженні ухвалюють суди кримінальної юрисдикції – магістратські суди і Суд Корони. При нестачі коштів у засудженого для одноразової оплати, суди уповноважені встановити порядок сплати суми відшкодування в розстрочку.

Правовою основою відшкодування шкоди за рахунок держави є Закон про відшкодування завданої злочинном шкоди від 1995 року. Згідно з його положеннями, безпосередній порядок відшкодування збитків від злочинів регулюється підзаконним актом – Схемою відшкодування завданої злочином шкоди. Право на відшкодування мають:

1) особи, яким у результаті одного або декількох серйозних злочинів завдано шкоду (збитки), мають право на їх відшкодування з боку держави;

2) відшкодуванню підлягає шкода, заподіяна серйозними злочинами, які мають наслідком арешт підозрюваного;

3) відшкодування здійснюється потерпілому у випадках, коли завдана шкода:

- не може бути відшкодована винуватим самостійно;

- не може бути відшкодована за результатами кримінального чи цивільного судочинства через відсутність коштів у засудженого або відповідача – за характером і розміром ставить під загрозу життя чи реалізацію інших невід'ємних прав людини.

Загальна максимальна сума відшкодування не може перевищувати 500 000 фунтів стерлінгів. Слід також зазначити, що виплати покликані покрити ту частину збитків, що не відшкодована іншим чином (наприклад, шляхом страхових виплат).

Крім того у Великій Британії існує Служба відшкодування завданої злочином шкоди (Criminal Injuries Compensation Authority). Вона керує спеціальним фондом під назвою The Hardship Fund. Цей Фонд створений для того, щоб надавати відшкодування потерпілим від злочинів

у випадку, якщо шкода не настільки істотна, щоб підпадати під затверджені тарифи загального порядку відшкодування потерпілим від злочинів. Фонд засновано Урядом для короткострокового полегшення фінансових труднощів найменш оплачуваних працівників, які тимчасово не можуть вийти на роботу через те, що стали жертвами насильницьких злочинів. Також існують і інші фонди, які створення для допомоги особам, які постраждали внаслідок злочинів [2, с. 21].

Що ж до США, то перш за все необхідно зазначити, що Конгресом США були прийняті важливі Федеральні Закони «Про захист потерпілих і свідків» 1982 року, «Про потерпілих від злочинів» 1984 року. Вони приймалися на 42 підставі рекомендацій Спеціальної комісії при адміністрації президента Р. Рейгана з питань сприяння потерпілим від злочинів.

Це сприяло створенню у 1984 році Фонду допомоги потерпілим від злочинів, який формується із річних сум кримінально-правових штрафів, призначених федеральними судами у конкретних справах, а також арештованих судами грошових коштів і вартості конфіскованих коштовностей та предметів. Метою Фонду стало забезпечення загально-федеральної фінансової підтримки програм компенсації жертвам злочинів у межах кожного Штату, що дає можливість адміністрації Президента розширити фінансову допомогу кожному Штату у поліпшенні діяльності служб щодо надання допомоги потерпілим від злочинів в сотнях округів всієї країни

Відзначимо також, що Закон «Про потерпілих від злочинів» 1984 року вимагає, щоб кожний Штат віддавав пріоритет щодо надання допомоги певним групам постраждалих. Перша група – це потерпілі від зґвалтувань та інших сексуальних злочинів; друга – потерпілі від побутових злочинів; третя – потерпілі - діти, щодо яких здійснені насильницькі злочини. Даний закон надає кожному Штату право вибору одного з трьох напрямів у здійсненні розподілу грошових коштів на компенсаційні виплати потерпілим, які надходять у встановленому порядку із загально-федерального фонду.

Остання суттєва обставина, на якій варто наголосити, це те, що виплата компенсацій збитків жертвам злочинів ніяк не пов'язана з фактом встановлення особи винного або його затримання. Якщо факт злочину зафіксований в установленому порядку, компенсація буде виплачена потерпілому незалежно від результатів розслідування та покарання винного у вчиненні злочину.

Проаналізувавши досвід зарубіжних країн можна зробити висновок, що Україна стоїть тільки на шляху розвитку і їй необхідно

запозичити досвід інших країн для врегулювання своєї законодавчої системи, особливо для врегулювання інституту з відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Аналіз практики застосування судами ст. 16 Цивільного кодексу України // Узагальнення судової практики Верховного Суду України. – [Електронний ресурс].

2. Банчук О.А. Відшкодування потерпілим від насильницьких злочинів: європейські стандарти і зарубіжне законодавство/ Банчук О.А., Дмитрієва І.О., Малишев Б.В., Саїдова З.М.// Центр політико-правових реформ. – 2015. – 269 с.

3. Владимирова В. В. Компенсация морального вреда – мера реабилитации потерпевшего в российском уголовном процессе / В. В. Владимирова. – М. : Волтерс Клувер, 2007. – 176 с.

*Гусєв О.С., курсант 303навчальної групи
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: Садченко О. О.,
професор кафедри криміналістичних
експертиз навчально-наукового інституту
№ 2 Національної академії внутрішніх справ,
к.ю.н., доцент*

ПОНЯТТЯ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ

Зовнішність людини складається: з частин тіла, елементів, деталей, ознак. Тому доцільно розглянути ці визначення та дати їм загальну характеристику.

Зовнішність людини являє собою: а) частин тіла людини; б) сукупність елементів; в) деталей і їхніх характеризуючих ознак, які обумовлені особливостями анатомічної будови і функціями організму, а також предметів одягу, що знаходяться на людині або речей, що носяться при собі, які створюють єдиний індивідуально визначений об'єкт.

Зовнішній вигляд людини можна визначити при візуальному вивченні. В криміналістичних цілях, для правильного відтворення зовнішності людини аналізують і описують елементи, деталі та ознаки.

Елементи зовнішності – являють собою будь-яку виділену для вивчення і спостереження деталей, частину тіла людини, прояв функцій

його організму або наявного на людині одягу й інших предметів які вона носить при собі.

Елементи зовнішності за своєю природою є неоднорідні, серед них виділяються постійні і тимчасові, необхідні і випадкові, природного, штучного, патологічного походження.

Постійні елементи, властиві людині протягом всього життя однак вони можуть бути втрачені, травмовані і т. д.

Тимчасові елементи, не обумовлені сутністю людини як біологічного індивідууму (наприклад, бородавки, пігментні плями).

Необхідні елементи, притаманні представникам певної групи людей (наприклад, епікантус характерна для представників монголоїдної раси).

Випадкові елементи, відносяться до числа необов'язкових елементів які є в зовнішньому вигляді людини і можуть виникати у зв'язку з індивідуальними особливостями розвитку організму людини (наприклад, родимі плями, горбики на вušних раковинах).

Природні елементи притаманні людині від народження, а також їх поява обумовлена віком (наприклад, зморшки, складки шкіри).

Штучні елементи появляються в результаті свідомих змін людиною своєї зовнішності (наприклад, косметичне оформлення своєї зовнішності, перука, накладні вуса, вії, намальовані брови).

Патологічні елементи це аномальна будова того чи іншого елемента. Вони можуть з'являтися в результаті захворювання внаслідок чого змінюється зовнішній вигляд того чи іншого елемента (наприклад, пухлина), бувають вроджені (наприклад, шестипалість).

Частина тіла – великі анатомічні одиниці людського тіла (тулуб, голова, рука).

Деталь елемента зовнішності – складова частина елемента (наприклад, ніс, його складові, спинка носа, кінчик носа, основа носа, крила носа).

Ознака зовнішності. Поняття «ознака» – це конкретне вираження характеристики елемента зовнішності, тобто під ознакою розуміємо величину чола, колір очей, положення брів, кольору очей, положення брів і т. д. Наприклад, ознаками будуть: високий лоб, блакитний колір очей, низьке положення брів.

Елементи зовнішності характеризуються ознаками, а саме: а) формою; б) величиною; в) положенням; г) кольором; д) наявністю; е) ступенем симетрії; є) ступенем вираження; ж) відсутністю; з) кількістю.

Форма – це ознака що визначається візуально у двох положеннях у фас і профіль, шляхом порівняння з відомими геометричними фігурами,

коло, овал, квадрат, прямокутник, трикутник, а також з формами відомих предметів мигдалевидна, грушоподібна і т.д. У профіль визначається контур ознаки, порівнюючи його з формою ліній: пряма, хвиляста, опукла, увігнута, кутасти. Так, загальна форма обличчя може бути круглою, трикутною, овальною, квадратною, а в профіль – опукла, пряма, увігнута.

Величина – це кількісна характеристика елемента, деталі виражена не в абсолютних величинах (м, см, мм), а у відносних порівняно з ознакою, що знаходиться поруч. Тому величину носа не вимірюють масштабною лінійкою, а порівнюють з іншими частинами обличчя, попередньо розділивши його на рівні частини: лобову, носову, ротову. Якщо лобова частина більше двох інших, то чоло вважається високим, а якщо менша – то низьким, а за умови приблизної рівності трьох частин – середнім. До розмірних характеристик елемента включаються висота, ширина, глибина, довжина, внутрішні і зовнішні пропорції.

Внутрішні пропорції – співвідношення різних розмірів самого елемента зовнішності.

Зовнішні пропорції – відношення одного елемента до розмірів іншого.

Для визначення величини ознаки існують три системи градації розміру: а) тричленна; б) п'ятичленна; в) семичленна.

Тричленна градація використовує три терміни: малий, середній, великий.

П'ятичленна градація оперує п'ятьма термінами: дуже малий, дуже великий, малий, середній, великий.

У семичленній градації додано ще два терміни: нижче середнього і вище за середнє.

Положення – місце розміщення певного елемента зовнішності в межах інших елементів наприклад, зморшка на щоці, відносно сторін елемента (наприклад, з права, з ліва, лицьова, потилична) чи умовних ліній горизонтальних і вертикальних (наприклад, зморшка вертикальна чи горизонтальна, нахилена вліво, вправо). Положення елемента зовнішності чи його деталі відносно загальної площини завжди називають виступом (наприклад, виступаючі губи), положення вušних раковин відносно бокових поверхонь голови і обличчя (наприклад, відстовбурченість, прилягання).

Колір – це спектральна характеристика елемента його поверхні.

Наявність – це ознака, яка має значення при встановленні тимчасового чи штучного елемента зовнішності.

Ступінь симетрії – похідна ознак, яка відображає ступінь подібності парних елементів зовнішності.

Ступінь вираження – похідна ознака, яка використовується коли є уявлення про норму даного елемента зовнішності.

Відсутність – ознака, яка має значення для встановлення, необхідного, природного елемента зовнішності.

Кількість – ознак, яка характеризується однойменними елементами зовнішності, кількість яких не постійна рубці, шрами, родимі плями, бородавки й інші.

Окрему групу зовнішніх ознак складають: а) особливі прикмети; б) яскраві ознаки.

Особливі прикмети – це зовнішні ознаки, які рідко зустрічаються і являють собою відхилення від нормальної морфологічної будови. Вони можуть бути вродженими чи набутими, наприклад: вкорочені ноги, зрошені пальці, викривлення хребта, сліди віспи, очі різного кольору, косоокість, наявність біляма тощо.

Яскраві ознаки зовнішності, які розташовані на відкритих частинах тіла, порівняно рідко зустрічаються, легко виявляються у звичайних умовах і швидко запам'ятовуються, кидаються у очі, наприклад: великі вуха, низький зріст, велика ротова частина обличчя й інше.

До них також слід віднести:

- татування – нанесення малюнку наколюванням та втиранням під шкіру фарби (жінки за допомогою введення фарби під шкіру корегують риси свого обличчя; змінюють форму брів, губ, підводять очі);

- пірсинг – проколювання шкіри на вухах, крилах носа, на губах, бровах, на язика з наступним всовуванням в отвір предметів, таких як «сережка», «гвіздочка», «штанги», «навели»-пупок, «твісти»-закручувати, «лабретті»-губна сережка;

- шрамування – спеціальне нанесення розрізів шкіри заданої форми і розміру у результаті загоювання яких утворюються рубці у вигляді малюнків або візерунків;

- таврування – нанесення на шкіру термічних, хімічних, іноді електричних опіків, які несуть у собі певний малюнок або візерунок.

Всі елементи й ознаки зовнішності людини можна розподілити на дві великі групи: А. Власні; Б. Супутні.

А) Власні – властиві людині як анатомо-біологічній субстанції з урахуванням її життєдіяльності, їх можна розділити:

- загальнофізичні елементи – складають фізичний тип людини (стать, вік, антропологічний тип, склад тіла);

– анатомічні (морфологічні) елементи й ознаки зовнішньої будови тіла людини, його частин і поверхонь (фігура в цілому, голова в цілому, волосся, обличчя в цілому, чоло, брови, очі, ніс, рот, губи, зуби, підборіддя, вухо, шия, плечі, ноги, руки, спина, груди);

– функціональні елементи й ознаки – це прояв функцій організму людини, що забезпечують певні сторони її життєдіяльності та взаємодія з певним середовищем (поставка, хода, жестикуляція, міміка, мова, спосіб манери, поведінка, звичаї).

Б) Супутні – властиві одягу і предметам, які носить людина. Це предмети одягу (головні убори, взуття); різні речі які мають люди (сумки, портфелі, годинники, олівці, записні книжки, прикраси, відзнаки і та. ін., а також предмети, які компенсують фізичні недоліки людини (милиці, палиці, окуляри, слухові апарати).

Загальнофізичні, анатомічні, функціональні елементи зовнішності невід’ємно належать людині і є її особистими елементами.

Список використаних джерел:

1. Воробей О. В. Історія виникнення та розвитку ідентифікації особи за ознаками зовнішності / О. В. Воробей // Криміналістичний вісник. – 2008. – № 1 (9). – С. 191-198.

2. Гусев А. А. Методика производства судебных экспертиз в целях установления личности по чертам внешности / А. А. Гусев. – М., 1960. – С. 19.

3. Снетков В. А. Габитоскопия / В. А. Снетков. – Волгоград, 1979. – С. 9, 10, 11, 71.

4. Мартиненко І. В. Криміналістичне дослідження інформації про зовнішність особи методами та засобами інформатики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / І. В. Мартиненко / Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2005. – 214 с.

5. Криминалистическое описание внешности человека : учеб. пособ. – М., 1999. – 223 с.

6. Використання ознак зовнішності людини в розшуковій діяльності ОВС : метод. реком. – К., 2003. – 34 с.

7. Пазинич Т. А. Ознаки зовнішності людини : їх особливості та значення для вирішення окремих завдань розслідування / Т. А. Пазинич // Криміналістичний вісник. – 2011. – № 2 (16). – С. 71-76.

8. Жолновач І. В. Теоретичні проблеми та питання практики криміналістичного опису особи за зовнішністю : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / І. В. Жолновач ; Академія адвокатури України. – К., 2007. – 20 с.

Дзядук К. Я., курсант 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Симон Ю. С., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ФІЛОСОФІЯ МУЗИКИ І ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Важливим питанням філософії музики як галузі філософії є форми і нові методи розуміння музичного буття, які розглядають музику, з одного боку, в онтологічному статусі, виділяючи музику як субстанцію, і, з іншого – у аксіологічному світлі, розкриваючи музику як засіб буття, у світі людини й у світі музики. Сучасна філософія музики керується частіше культурологічним підходом, історичним принципом, феноменологією і соціологією.

У естетичі й мистецтвознавстві музика осмислюється – як вид мистецтва, музика як громадське, соціальне, комунікативне явище. Разом з тим Б.В. Асаф'єв висловив думку: чи не є музика зі своєї глибинної сутності щось більше, ніж мистецтво? Сьогодні зрозуміло, що вважати музику лише видом мистецтва недостатньо. Є низка гіпотез про походження музики - міфічного, філософського і наукового характеру. Процес формування музики відображає антична міфологія. Міфи розповідають про грецьких богів, дев'ять Муз й заступника музики Аполлона.

За підсумками вивчення музики різних народів світу, даних про музичний фольклор народів кубу, вогнеземельців та інших, було висунуто кілька наукових гіпотез походження музики. Один з них стверджує, що божественна музика як інший вид мистецтва, народилася в зв'язку із танцем з урахуванням ритму. Підтвердженням цієї теорії є музичні культури Африки, Азії та Латинської Америки. У них домінуюча роль належить рухам, ритму та переважають ударні музичні інструменти. Інша гіпотеза також віддає першість ритму, що покладає основу появи музики. Остання сформувалася внаслідок праці людини у колективі, під час узгоджених фізичних дій та у процесі спільної праці. Теорія Ч. Дарвіна, яка виходить із природного добору і виживання найбільш пристосованих організмів, давала можливість припускати, що божественна музика з'явилася як особлива форма

живої природи, ніби звуко-інтонаційне суперництво у коханні самців (хто голосніший, хто гарніший).

Широке визнання отримала "лінгвістична" теорія походження музики, у якій розглядається інтонаційні підстави музики, зв'язок її з промовою. Єдина думка про джерела музики як емоційної промови висловлювалися Ж. - Ж. Руссо і Р.Спенсером : необхідність висловити торжество чи скорботу наводила промову на стан порушення, афекту; та, абстрагуючись, музика промови була покладена на інструменти.

Сучасніші автори стверджують, що божественна музика могла існувати навіть в несформованій мовній артикуляції. Необхідність подачі звукових сигналів привела людину до того , що з нестійких за висотою звуків голос став фіксувати тон в одній і тій висоті, потім закріплювати певні інтервали між різними тонами (розрізняти інтервали більш благозвучні, насамперед октаву, яка сприймалася як злиття) і повторювати короткі мотиви.

Нам близька думка, що "музика - це філософське одкровення, а філософія - це музичний ентузіазм". Зв'язок музики і філософії передусім обумовлюється здатністю музики втілювати "незлите злиття" світу, що очевидно, і є основним предметом філософського осмислення. Втілення "складових" категорії "незлите злиття" світу – специфіка моделі світу (світобудови). Є різноманітні підходи до інтерпретації музики як моделі світу. Фундаментальним поняттям тут є поняття числа. У цьому сенсі все, що базуються на понятті числа, відповідні ставлення до музики, вважатимуться своєрідними мотивами (темами) інтерпретації музичного мистецтва, як моделі світу. До таких мотивів ми віднесли трактування музики як: "образу" світової гармонії; "уречевлення" у підставі світу одиниць математичного обчислення; специфічні кошти виміру динаміки становлення (розвитку) світу.

Уявлення музикою другої "складової" "незлитого злиття" світу й духовності людини - викликано здатністю музики відображати сутність людини. Є різноманітні підходи до цього відображення. Основоположним поняттям тут, яке обумовлює різні підходи, стало поняття почуття. У цьому плані все, що спирається на поняття почуття, трактування музики, вважатиметься своєрідним мотивом бачення музики як відображення людини. До даних мотивів, можна віднести трактування музики як: подоби людській удачі (характером і т.д); втілення пристрастей (афектів) людини; наслідування людським пристрастям (афектам), і навіть акцентам і інтонаціям людської промови; висловлювання емоційних переживань людини.

"Чи не від світу цього!" - так колись сформулював поняття музики Едуард Ганслик, переконано протиставляючи її іншим мистецтвам, і - живопису та поезії. Принципово поділ він усе-таки робив лінією основного питання філософії: живопис відтворює дійсність, має життєвий зміст, музика ж - чисте творіння духу - позбавлена його зовсім. Понад те, сучасник австрійського музикознавця Артур Шопенгауер, прямо ввів у музику філософське поняття - світогляд. З погляду філософа, роль буття запропонована "світовою волею", яка поводить у ідеях сутності речей; самі ж речі - це лише втілення ідей, а реальному світу відведено нижче місце. Проте мистецтво займає вищий щабель, бо воно висловлює ідеї. Найважливіше місце у духовному формуванні особистості А. Шопенгауер відвів саме музиці - він надав їй вираз самої "світової волі".

Музика здатна висловити всі емоції, настрої, переживання. Вона безпосередньо впливає на емоційну сферу людини. Чудова особливість музики у тому, що, визначаючи загальну спрямованість переживань, вона водночас викликає індивідуальний відгук у душі кожного - спочатку виконавця, потім слухача.

*Дмитренко Т. В., курсант 303
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Воробей О. В., доцент
кафедри криміналістичних експертиз
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
к.ю.н., доцент*

ОЗДОБЛЮВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ДОКУМЕНТІВ ВІД ПІДРОБКИ

Як відомо, кількість та якість підробок документів суворого обліку з кожним роком зростають. Тим більше, що бурхливий розвиток кольорової копіювально-множильної та оргтехніки призводить до того, що до рук фальсифікаторів потрапляють ефективні засоби несанкціонованого відтворення документів. Для попередження підробки виробники документів постійно удосконалюють їх засоби захисту.

Окрім таких добре відомих елементів та засобів захисту, як водяні знаки, захисні нитки та волокна, спеціальні способи друку тощо, активно застосовуються у виробництві документів суворого обліку оздоблювальні технології. Наприклад, перфорація та ламінування.

Перфорація – це отвори різної форми і розмірів на паперовому (або будь-якому іншому) носії, а також спосіб нанесення таких отворів. Перфорація знаходить все більше застосування в якості захисної ознаки.

Лазерна перфорація вважається достатньо надійним захистом, так як навіть при розгляданні під малим збільшенням можна розрізнити характерний вигляд отворів. Їх діаметр і форма можуть змінюватися в залежності від потужності застосовуваного лазера. Лазерна перфорація успішно застосована в сучасних паспортах України для виїзду за кордон.

Перфорація в якості захисного елемента постійно вдосконалюється, з'являються нові її різновиди. Наприклад, розроблена нова технологія лазерної мікроперфорації, яка отримала назву лазерної перфорації з латентним ефектом. Перфоровані ділянки нанесені по обидва боки документу і при розгляданні на просвіт виглядають як хаотичне скупчення штрихів або крапок. При складанні документа і вирівнюванні країв (для точного суміщення пробіт спеціальні мітки) з точок складається приховане зображення.

Різновидом перфорації, розробленої спеціально в якості засобу захисту від підробки, є технологія MicroPerf. До недавнього часу тільки швейцарські франки мали лазерну мікроперфорацію за технологією MicroPerf. Деякі фахівці вважають, що швейцарський франк вважається найбільш захищеною валютою в світі, великою мірою саме завдяки застосуванню мікроперфорації. Технологія MicroPerf запатентована, і виробники стверджують, що підробити такий елемент практично неможливо, оскільки для його нанесення потрібне спеціальне обладнання, в тому числі лазери зі спеціальними характеристиками, які в інших технологічних процесах не використовуються.

Підробка цієї захисної ознаки механічною перфорацією тонкими голками неминуче утворює опуклий рельєф на місці проколу, який практично неможливо прибрати. Однак, останнім часом все ж з'являються підробки з якісною перфорацією. В цьому немає нічого несподіваного, оскільки лазерні технології стають все доступнішими і деякі комерційні фірми мають у своєму розпорядженні лазери, які

можуть якщо й не відтворювати, то цілком правдоподібно імітувати швейцарську запатентовану технологію. Більше того, на ринку вже з'явилося комерційне обладнання, спеціально призначене для нанесення мікроперфорації, наприклад італійська машина лазерної перфорації AM LASER.

Характерною особливістю лазерної мікроперфорації є конусоподібна форма отворів, яка ідентифікується тільки під великим збільшенням і також є експертною захисною ознакою. Ця властивість лазерних отворів дозволяє виробляти перфорування під кутом до матеріалу. При цій технології перфоровані зображення буде видно під певним кутом до основи документа.

Ще однією оздоблювальною захисною технологією є ламінування. Папір являє собою пористий матеріал, який потребує захисту від проникнення вологи, забруднюючих речовин і мікроорганізмів. Захистом від цього служить ламінування, тобто нанесення на захищений документ міцної прозорої плівки, на одну сторону якої, прилягаючої до документа, наноситься клеюча прозора речовина. У загальній поліграфії ламінування використовується для облагородження друкованої продукції (паперу, картону) шляхом припресування спеціальної плівки на друкований аркуш для додавання йому блиску, жорсткості, створення більш надійного захисту від зовнішнього впливу. Розрізняють декілька видів ламінування - гаряче, холодне тощо. Воно проводиться на спеціальних пристроях - ламінаторах.

Деякі категорії документів (наприклад, посвідчення водія) піддаються ламінуванню. Ламінуюче покриття не тільки зберігає зовнішній вигляд документа і ряд його захисних властивостей, але й оберігає документ від часткової підробки. У разі відділення захисного покриття від документа, неминуче відбувається пошкодження верхнього шару паперу, документ при цьому втрачає первинний зовнішній вигляд. Тому при підробці іноді використовують повторне ламінування поверх покриття фотографії. Для запобігання такого роду підробки іноді застосовують тиснення ламінованого шару.

Досить цікавим є той факт, що однією з проблем готівкового грошового обігу є відносно швидкий знос банкнот низького номіналу. Саме забруднення є основною причиною вилучення банкнот з обігу (95%), а не механічні пошкодження. В якості захисту банкнот від забруднення також використовується ламінування. Банкнотний папір з таким захисним покриттям отримав назву Durable Banknote Paper (довговічний банкнотний папір), оскільки використання ламінуючого

покриття збільшує час обігу банкнот. Такий папір представлений на ринку під декількома марками: LongLife (компанія Louisenthal, Германія), Platinum (компанія Portals, Великобританія), Marathon 38 Coated (компанія Crane, США), Diamone (компанія Arjo Wiggins, Франція).

Ще однією цікавою захисною розробкою є ретрорефлекторні зображення. Вони невидимі при звичайному освітленні і проявляються при розгляданні їх з боку джерела спрямованого світла (коаксіального світла).

Плівкові матеріали, що мають ретрорефлекторні властивості, були розроблені американською фірмою 3М. Вони подібні до тих, які зазвичай можна бачити на відбиваючому світло одязі, вуличних знаках і покажчиках безпеки. Ретрорефлекторний захист використовується також як ефективний захист від копіювання: ретрорефлекторні зображення відтворюються на копії як яскраві світлові плями. Найбільшого поширення такий захист отримав в якості захисної ознаки ідентифікаційних документів - паспортів, різного роду посвідчень, пластикових карток.

Як правило, така плівка наноситься у вигляді ламінуючого покриття або на весь документ, або на його частину. Під звичайним розсіяним світлом така плівка прозора, під спрямованим світлом проявляються її ретрорефлекторні властивості. Для ідентифікації цієї ознаки в експертно-криміналістичних комплексах використовуються джерела коаксіального світла. Деякі фірми (в тому числі і 3М) випускають спеціальні прилади з джерелами коаксіального світла для виявлення ретрорефлекторних міток в різних документах. Крім візуалізації ретрорефлекторних міток або зображень, такими приладами легко виявляються механічні порушення ламінуючого покриття.

Таким чином, нові оздоблювальні технології активно розвиваються і дозволяють покращити захист документів від повної та часткової підробки.

Список використаних джерел:

1. Воробей О.В. Техніко-криміналістичне дослідження документів: навчально-методичний посібник / Воробей О.В., Мельников І.М., Волошин О.Г., Київ «Центр учбової літератури», 2008. – 303 с.
2. Маресин В.М. Защищенная полиграфия [Электронный ресурс] : справочник / В.М. Маресин. – 2-е изд., стер. – М.: ФЛИНТА, 2014. – 640 с. : илл.

*Запорожець С. В., курсант 102
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Симон Ю. С., професор
кафедри філософії права та юридичної
логіки Національної академії внутрішніх
справ, к.ю.н., доцент*

МАРКСИЗМ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ, КУЛЬТУРИ ТА ПРАВА

На початку своєї теоретичної і суспільно-політичної діяльності К. Маркс та Ф. Енгельс були ідеалістами, приєднувалися до лівих представників гегелівської школи (младогегельянців), але виступали як захисники інтересів широких мас трудящих. У 1842 р. К. Маркс став редактором "Рейнської газети", в якій почав захищати селян, свободу преси, громадські права. З 1844 р. починається співпраця та велика дружба К. Маркса і Ф. Енгельса.

У 1844-1846 рр. вони підготували два великі твори: "Святе сімейство" і "Німецька ідеологія", в яких піддали систематичній критиці ідеалістичну філософію. Маркс і Енгельс довели, що філософія повинна бути не "наукою наук", яка зверхньо ставиться до конкретних наукових досліджень, а науковим світоглядом, що ґрунтується на цих дослідженнях, узагальнює їх дані, розкриває найбільш загальні закономірності розвитку природи, суспільства, пізнання. Вони відкинули претензії на абсолютне, завершене, незмінне знання, що не потребує подальшого розвитку.

На формування філософії марксизму також вплинули великі природничо-наукові відкриття середини XIX ст. Зростання великої промисловості стимулювало прогрес природознавства, яке, в свою чергу, не тільки сприяло піднесенню виробництва, а й підірвало ідеалістичне і метафізичне тлумачення природи.

Марксизм – одна з небагатьох спроб в історії людства дати цілісне розуміння об'єктивного світу та місця і ролі людини в ньому, показати взаємозв'язок матеріального і духовного світів, об'єктивного і суб'єктивного, природи і суспільства, розкрити найзагальніші закони розвитку природи, суспільства та людського мислення. Причому, – це спроба пояснити і змінити світ на практиці відповідно до сформульованих цілей та ідеалів водночас.

В цілому марксизму властива переоцінка ролі матеріального чинника, зокрема економічного, у поясненні життєдіяльності суспільства. Значення свідомості, суб'єктивного фактора постійно підкреслювалось, але недостатньо враховувалось.

Виникнення і розвиток марксистської філософії, без сумніву, є якісним стрибком в історико-філософському процесі. Багато складних проблем буття людини, суспільства, природи, розвитку науки, методології пізнання і практики набули в ній принципово нової інтерпретації. В рамках самого марксизму поява цього вчення розглядається як революційний переворот у філософії. Але нерозумною є як абсолютизація даної філософської теорії, що мала місце в СРСР та інших країнах соціалістичного табору, так і її огульна, поверхова і неконструктивна критика. До марксистської філософії потрібно підходити, як і до інших філософських вчень, виважено і неупереджено. В ході подальшого суспільного розвитку одні її ідеї збереглися і розвивалися, інші піддані критиці та запереченню. Нові соціальні умови потребують нових підходів, нового філософського осмислення. Мабуть, лише історія зможе дати цій філософії неупереджену оцінку.

*Коломієць Є. В., курсант 103
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Симон Ю. С.,
професор кафедри філософії права та
юридичної логіки Національної академії
внутрішніх справ, к.ю.н., доцент*

ФІЛОСОФІЯ РЕНЕ ДЕКАРТА В СИСТЕМІ ДОМІНУЮЧИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Рене Декарт (латинізоване ім'я – Картезіз) (1596-1650), французький філософ, математик і натураліст, більше за інших відповідальний за ідеї та методи, що відокремлюють епоху Нового часу від Середньовіччя.

Декарт пов'язував наукове мислення з філософськими принципами і прагнув підвести під цей зв'язок раціональну основу, намагаючись обґрунтувати основні вихідні установки філософії. Тому

він вважається основоположником сучасної західної філософії. Він прагнув побудувати наукове знання в систематичному вигляді, а це можливо тільки, якщо воно буде споруджено на очевидному і достовірному затвердженні. Таким твердженням Декарт вважав судження: «Я мислю, отже, існую» (*Cogito, ergo sum*).

Хід думки Декарта такий: все необхідно піддавати сумніву, так як у всьому можна сумніватися, крім мислення. Навіть якщо мої думки помилкові, все одно я думаю, коли вони приходять до мене. Декарт використовує термін «мислення», щоб охопити всі свідому духовну діяльність. Впевненість, що він є «мисляча річ», дає Декарту основу для конструювання всієї будівлі знання. Він встановив це за допомогою методу сумніви і того, що він називає «світлом розуму». Однак це не скепсис, який був в античній філософії, сумнів для Декарта – лише засіб побудови міцного знання, а не самоціль. Скепсис Декарта – скепсис методологічний, який повинен привести до первинної достовірності.

«*Cogito*» Декарта – це мисляча субстанція, яка відкрита нам безпосередньо, в той час як інша субстанція, а саме матеріальна, розкривається нам опосередковано. Таким чином, мисляча субстанція – це мислення, а матеріальна субстанція – це тіло, вона володіє акціденціями – формою, положенням, рухом на місці і т. Д. Мисляча субстанція не володіє протяжністю, вона неподільна, матеріальна ж субстанція, або тілесна, навпаки, володіє протяжністю, вона ділена на окремі частини.

Матерія – така субстанція, яка ділиться до нескінченності. У той же час Декарт не визнавав атомів, для нього не існувало і порожнечі. Декарт своїм вченням заклав основи дуалізму – протиставлення двох субстанцій: мислення і матерії. Він визнає, що мислення і матерія не залежать одне від одного. Субстанція – це така річ, яка для свого існування не потребує ні в чому, а тільки в самій собі.

Тісно пов'язана з проблемою протяжності речей і проблема руху, джерело якого Декарт бачить поза матерії. Якщо наведене в рух тіло рухається, то його може привести в стан спокою щось таке, що знаходиться поза полем. Це була чітко механістична позиція. Механіка для Декарта виступала як найважливіша конкретизація «загальної математики».

Декарт – основоположник наукової космогонії. Він автор першої новоевропейської теорії походження Всесвіту. Хоча світ створений Богом, Бог не приймає участі у його подальшому розвитку.

Світ розвивається за природним законам. Закони природи достатні для того, щоб зрозуміти не тільки відбуваються в природі явища, але і її еволюцію. Декарт припускає, що природа була створена Богом у вигляді первісного хаосу її частин та їх рухів. За Декарту, однорідна матерія подібнованістю на частини, що мають різні форми та розміри. В процесі дроблення та взаємодії формуються три групи елементів матерії – легкі і різноманітної форми (вогонь); відшліфовані частки круглої форми (повітря); великі, повільно рухаються частинки (земля). Всі ці частинки спочатку рухалися хаотично і були хаотично перемішані.

Одним із проявів механістичного підходу до людини стало вчення Декарта про пристрасті. Він розглядає пристрасті, якими володіє людський організм, більше з фізіологічної точки зору, вважаючи, що пристрасті відображають ті чи інші дії людського тіла. Все різноманіття людських пристрастей він звів до шести основних: подив, любові, ненависті, бажанням, радості, печалі.

Вирішуючи психофізіологічну проблему співвідношення духовного і тілесного, Декарт визнавав незалежність першого від другого. Для Декарта розумове, інтелектуальне є єдино істинним, початковим і переважаючим. Однак Декарт зовсім не визнає, що матеріальна і духовна субстанції можуть вплинути на напрямок течії процесів в протилежній субстанції. Більше того, Декарт намагався визначити центр зосередження цьому зв'язку чисто механічно, а саме: в шишкоподібної залозі мозку.

Декарт визнавав існування у людини вроджених ідей, які характеризуються незалежністю від зовнішніх предметів, ясністю, виразністю, простотою. Вищим вродженим поняттям виступає поняття Бога.

Крім вроджених понять існують і вроджені аксіоми, як наприклад: «дві величини, рівні третьої, рівні між собою».

В «Роздумах про метод» Декарт описує ті правила, які дають спосіб досягнення найбільш істинного, достовірного пізнання. Ці правила, яких дотримувався і сам Декарт, такі: 1) виходити у своїх міркуваннях тільки з таких положень, які постають у розумі ясними і виразними і не викликають ніяких сумнівів у своїй істинності; 2) розділяти кожную складну проблему на складові її приватні питання, щоб кожную частину окремо краще вирішити; 3) у своїх міркуваннях намагатися переходити від предметів найпростіших і легко пізнаваних до пізнання більш складних речей, від відомого і доведеного – до

менш відомому і недоведеному; 4) намагатися не робити ніяких пропусків у своїх міркуваннях в процесі логічного ходу думок.

Косован В. С., студентка навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Садченко О. О., професор кафедри криміналістичних експертиз навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТОВАРОЗНАВЧИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Зростанню значущості використання спеціальних знань в адміністративному, господарському, кримінальному та цивільному судочинстві сприяло розширення обсягу регламентуючих їх норм у ГПК, КАС, КПК та ЦПК, у тому числі й тих, що визначають порядок призначення (залучення експерта) й проведення експертиз. В Україні процесуальну правову основу судової експертної діяльності становлять Господарський, Кримінальний, Цивільний процесуальні кодекси та Кодекс про адміністративні правопорушення. Відповідно до вимог зазначених кодексів експертом у судовому процесі може бути будь-яка особа, котра володіє спеціальними знаннями.

При розслідуванні і розгляді у судах кримінальних проваджень відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України (КПК України) часто виникає необхідність спеціальної інформації з області товарознавства. Таку інформацію отримують при проведенні судово-товарознавчих експертиз. Експертизи призначаються при розгляді певних кримінальних проваджень про розкрадання державного або особистого майна, крадіжках, хабарах, фальсифікації товарів, при розділі майна, поверненню втрат при пошкодженні майна, при псуванні товарів, продажу неякісних товарів.

Головними завданнями судової товарознавчої експертизи є:

- визначення належності товарів (надалі — товарна продукція) до класифікаційних категорій, які прийняті в виробничо-торгівельній сфері (вид, сорт, артикул, марка, модель, розмір, комплектність тощо);

- встановлення способу виробництва товарної продукції (промислова чи кустарного виробництва), підприємства-виробника, країни-виробника;
- визначення відповідності пакування і транспортування, умов і термінів зберігання товарної продукції до вимог чинних правил;
- визначення причин якісних змін товарної продукції (мають виробничий характер, виникли при транспортуванні, зберіганні, у процесі експлуатації);
- визначення кількісних показників товару (вага, розміри, об'єм, розміри тощо), його комплектності, відповідності вимогам стандартів, технічних умов і умов постачання;
- дослідження компонентів товару, встановлення їх вмісту у відсотках, визначення матеріалів та сировини, які були використані під час виготовлення продукції;
- встановлення вартості майна станом на певний період (зокрема, вартості відсутнього майна);
- визначення ціни товару;
- дослідження якості товарів, виявлення дефектів, зміна якості, визначення сортності, придатності до реалізації (в продаж або переробку), встановлення невідповідності якості товарів умовам контракту.

До об'єктів товарознавчої експертизи, яка провадиться в експертних установах, належать: будівельні, меблеві, ювелірні, косметичні, галантерейні, канцелярські товари, одяг, взуття, побутова техніка, фото-, радіо- та відеоапаратура і матеріали, обчислювальна техніка. Об'єктами експертизи цього виду можуть бути й інші товари, якщо в експертній установі є фахівці відповідної спеціалізації. Різновидом товарознавчої експертизи є автомобільно-товарознавча експертиза (автотоварознавча експертиза), об'єктами якої є автотранспортні засоби і їх комплектуючі.

Об'єкти дослідження надаються до експертних установ (ДНДЕКЦ, НДЕКЦ, НДІСЕ) в упаковці, яка забезпечує їх збереження та захист від несанкціонованого доступу і засвідчуються особою у передбаченому законодавчими та нормативними актами порядку.

Якщо в матеріалах справи є дані про особливості виявлення, вилучення, зберігання об'єкта дослідження або про інші обставини, що могли вплинути на його властивості та ознаки, про них слід зазначити в документі про призначення та надіслати засвідчені належним чином копії протоколів процесуальних дій до експертних установ (ДНДЕКЦ, НДЕКЦ, НДІСЕ).

У разі неможливості надання об'єктів дослідження до зазначених вище установ, ініціатором забезпечується необхідні умови та доступ судового експерта, якому доручено проведення судової товарознавчої експертизи або експертного дослідження, до такого об'єкта за його письмовим клопотанням.

Під час проведення судової товарознавчої експертизи або експертного дослідження з метою виконання певного завдання експертами застосовуються відповідні методи дослідження (загальні, загальнонаукові, спеціальні), методики проведення судових експертиз, нормативно-правові акти та нормативні документи (міжнародні, національні та галузеві стандарти, технічні умови, правила, норми, положення, інструкції, рекомендації, переліки, настановчі документи Держспоживстандарту України), а також чинні республіканські стандарти колишньої УРСР та державні класифікатори, галузеві стандарти та технічні умови колишнього СРСР, науково-технічна, довідкова література, програмні продукти, мережа Інтернет тощо.

Можна зробити висновок, що судово-товарознавчі експертизи необхідні для розслідування справ про розкрадання державного або суспільного майна і призначаються у тих випадках, коли необхідно вирішити питання, що пов'язані з якістю готових непродовольчих або продовольчих товарів, їх сортами, правильністю транспортування та зберігання. Згідно п. 6 ст. 242 КПК України проведення судової товарознавчої експертизи є обов'язковою при визначенні розміру матеріальних збитків, заподіяних кримінальним правопорушенням. На основі забезпечення принципу змагальності процесу, недоторканності прав і свобод людини, поваги до честі й гідності, презумпції невинуватості, права на професійну юридичну допомогу і захисту на будь-якій стадії судочинства сформовані процесуальні норми, що регламентують застосування інституту спеціальних знань у кримінальному судочинстві і в першу чергу – судової експертизи, в тому числі судової товарознавчої експертизи. На підставі аналізу слідчої практики, можна дійти висновку, що найчастіше судова товарознавча експертиза призначається за ст. ст. 176, 177, 185, 186, 187, 189, 190, 201, 229, 231, 232 КК України.

Список використаних джерел:

1. Кримінально-процесуальний кодекс України \ видавництво «Право», 2017. – 220 с.
2. Закон України «Про судову експертизу» – від 25.02.1994 р. редакція від 01.01.2017 р. //[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>

3. Тимчасова інструкція з організації, проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України – затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України 11.11.2016 р. № 64н.

4. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень – Затверджена наказом Міністерства юстиції України 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України [від 26.12.2012 № 1950/5](#)).

5. Експертизи у судочинстві України / Гончаренко В.Г., Гора І.В., Будко Т.В., 2015 р. – 504 с.

6. Криміналістика питання і відповіді / А. В. Кофанов, О.Л. Кобилянський, Я.В. Кузьмічов, Ж.В. Удовенко, С.В. Хільченко, 2011 р. – 270 с.

7. Експертиза товарів / Л.О. Назаренко, 2014 р. – 298 с.

Косьміна А. В. курсант 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Симон Ю. С., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

МЕТАФІЗИКА ЛЮБОВІ В СИСТЕМІ ПОГЛЯДІВ ДІТРИХ ФОН ГЛІЛЬДЕБРАНДА

Для того щоб зрозуміти зв'язок між любов'ю і щастям, необхідно згадати про те, що любов може відкритися нам абсолютно по-різному. Адже сутність любові дана нам з абсолютно різних сторін. По-перше, ми дізнаємося про те, що таке любов, коли самі любимо. Це унікальне джерело досвіду, який в іншому місці ми назвали латеральним життєвим досвідом і протиставили його типовому фронтальному досвіду - усвідомлення чого-небудь. Здійснюючи певний акт, ми одночасно пізнаємо його властивості. Це особливо чітко проявляється при емоційних станах, таких, як радість, смуток, захоплення, обурення, любов і ненависть. Тут слово переживати вживається в своєму самому точному сенсі. Любячи, ми дізнаємося, що таке любов, хоча при цьому повністю зосереджені на коханій людині.

По-друге, сутність любові дана нам в іншій людині. Ми можемо бути свідками любові двох друзів, подружжя та ін. Сутність любові, її особливі властивості, жертовність, яку вона тягне за собою, притаманну їй радість і багато іншого, проявляється нам в любові інших людей. Тут має місце фронтальний досвід, усвідомлення любові, при якому її реальність і своєрідність розкриваються в об'єкті.

Проте існує і ще одна форма розкриття сутності любові: вона в черговий раз відкривається нам абсолютно по-новому, коли нас хтось любить, коли промені любові проникають до нас в душу, коли любов охоплює нас. Це не латеральний, але і не чисто фронтальний досвід. Це схвильованість любов'ю до нас іншої людини. Зміст, якість любові проникають в мою душу, і в цьому полягає новий тип «досвіду». Звичайно, в певному відношенні він схожий на фронтальний досвід, але в іншому відношенні він специфічно відрізняється від нього, а саме остільки, оскільки він набагато більше виходить за межі пізнання і являє собою переживання. Схвильованість, викликана тим, що тебе люблять, займає проміжне положення між фронтальним і латеральним досвідом. Але в цьому випадку реальність іншої людини, «ти», висувається на перший план. Безсумнівно, в переживанні любові до нас іншої людини полягають ще багато інших елементів, що виходять за рамки простого розкриття властивостей любові. Ставлення до мене, спрямованість до мене - це всі елементи *sui generis*. Але перш за все суть любові полягає в тому, що вона відноситься до конкретної людини, вона є не тільки ціннісний відповідь на існування конкретної людини, але і звернена до нього, вона є звернене до нього слово, і це, природно, досягає своєї кульмінації в висловленій любові. З одного боку, сприйняття любові іншого і схвильованість нею роблять її зміст надзвичайно близьким мені, хоча воно і сприймається із зовнішнього боку. З іншого боку, «ставлення до мене» цієї любові є тим, що ніколи не може бути присутнім у фронтальному сприйнятті любові інших людей. Цей аспект любові - овіювання нею - представлений тільки в любові до нас, і він досягає особливої повноти, коли любов до нас є відповіддю на нашу любов. «Любити - це ні з чим незрівняне щастя, є не мотивом, а невичерпним даром...»

Любити, бути здатним любити - це незвичайне щастя. У більш ширшому значенні любові – це не тільки все те, про що ми говорили у зв'язку із захопленням: вихід за свої межі, актуалізація трансценденції, розкриття нашої духовної особистості, а саме тут спостерігається абсолютно новий вид трансценденції. Ми докладно обговорювали самовідданість. Тепер нам треба усвідомити, що ця самовідданість є специфічною радістю. По-перше, в цьому випадку абсолютно унікально

communio з цінністю. Наскільки унікальна схвилюваність, що передусе любові, настільки ж ошаслиблює і «участь», що полягає в цій відповіді - набагато перевершує, як ми бачили, всі інші ціннісні відповіді - і, отже, вже закладений в любові як такої шпю з коханою людиною, з його красою і гідністю. Але, крім того, любити - це нова, більш справжня форма особистого існування, незвичайне духовне пробудження, набуття своєї справжньої сутності, що само по собі є щастям. Тут ми розглядаємо це тільки як один з джерел ошасливлення, причому ми повинні розрізнати кілька елементів. По-перше, душевний стан в любові, оскільки тут має місце духовне неспання по відношенню до всього світу цінностей, яке є джерелом щастя. По-друге, як ми бачили раніше, абсолютно нове неспання щодо здійснення всіх духовних актів. Ми здійснюємо всі наші установки більш усвідомлено; і оскільки вони самі по собі приносять радість, то при такому духовному пильнуванні вони незрівнянно більш радісні. Нарешті, саме по собі радісно і «набуття себе» в любові, повернення до своєї істинної сутності, що полягає в любові «завершення». Зрозуміло, всі ці три моменти сильно варіюють в залежності від сили любові і особливо від її виду. Любов між статями звичайно є джерелом щастя, незрівняним з іншими видами любові, і в цьому випадку всі згадані елементи розкриваються зовсім по-новому.

Кравець О. О., студентка
магістратури 101 – МП навчально-
наукового інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Садченко О. О.,
професор кафедри криміналістичних
експертиз навчально-наукового інституту
№ 2 Національної академії внутрішніх
справ, к.ю.н., доцент

ДІАГНОСТИЧНІ ЗАВДАННЯ СУДОВО-ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

В тезах аналізується діагностичні завдання, які потрібні вирішити в процесі проведення судово-портретної експертизи щодо отримання позитивного висновку.

Габітоскопія (від лат. habitus – зовнішній вигляд людини, його конституція, тіло будова та грець. skopeo – розглядати) – це галузь криміналістичної техніки, що досліджує закономірності відображення

ознак зовнішності людини на різних носіях інформації, розробляє рекомендації щодо застосування техніко-криміналістичних засобів та методів збирання, дослідження та використання даних про зовнішність з метою встановлення істини у кримінальному провадженні [2].

Згідно з Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень (№ 53/5) основним завданням судово-портретної експертизи є ідентифікація особи (трупа) за фотознімком (фотокарткою, негативом) та відеозаписом [4].

Завдання полягають в аналізі й порівнянні зовнішніх прикмет особи та їхнього відображення на фотографічних знімках та інших об'єктах (кіно- і відеокадри, череп тощо) із застосуванням спеціальних методик зіставлення, суміщення, графічного моделювання і розрахунків взаєморозташування ознак обличчя. Судово-портретна експертиза призначається у відповідності з правилами, передбаченими в КПК та ЦПК України; порядок її проведення в цілому не відрізняється від загально встановленого для всіх інших видів криміналістичних експертиз.

Основою для отождолення особи за ознаками зовнішності є теорія криміналістичної ідентифікації і положення про те, що кожна людина має сукупність стійких ознак, властивих лише їй.

З метою встановлення особи злочинців, невпізнаних трупів, свідків, підозрюваних, громадян, що зникли безвісти, фактів належності документів, які посвідчують особу, та інших фактичних обставин, що мають значення для розслідування злочинів, призначають портретні експертизи.

Порівняльними матеріалами для ідентифікації особи за фотознімком можуть бути достовірні фотографії та відеозапис цієї особи (аматорські, професійні, а також експериментальні). Доцільно, щоб серед порівняльних зразків були знімки, близькі до досліджуваного за часом зйомки і ракурсом зображення [1].

Поряд з ідентифікаційними задачами при дослідженні ознак зовнішності, відображених в портретах, можуть вирішуватися й діагностичні завдання. Вчений, В.А. Снетков, стверджував, що діагностичний процес складається в певній сутності конкретного об'єкта шляхом порівняння його зміст зі змістом об'єктів певного класу, роду та інших складових класифікації, які були встановлені наукою, досвідом.[5,с. 3]

Можна зазначити основний предмет діагностики, яким є людина та її прояви, в тому числі комплексні та окремі ознаки (такими можуть бути: стать, вік, расова приналежність та інші), психофізичні

властивості і звички, це такі як пам'ять, спостережливість, здібності та навички (професійні, побутові та інші), соціальні ознаки (освіченість, соціальна орієнтованість) і такі інші. Науковці виділяють об'єкт діагностичних досліджень, у даному випадку – це є людина, її властивості та ознаки, її відображення.

Що стосується судово-портретної експертизи діагностика є, по-перше, змістом попереднього дослідження об'єктів, щодо яких рішається ідентифікаційна задача, по-друге, змістом самостійного дослідження об'єктів з метою отримати інформацію пошукового значення [3, с. 112].

Під час ідентифікаційної портретної експертизи по фотозображенням вирішуються дві групи питань діагностичного характеру:

1. придатність до ідентифікації портрета, який було надано на експертизу
2. характеристика таких комплексних ознак зображеного обличчя, як стать, вік, статура, антропологічний тип.

Діагностичні дослідження зовнішності можуть виконуватись у випадках не пов'язаних з кримінальним провадженням. Можна навести приклад, а саме: «задача установить возрастную группу изображенного на фотоснимке ребенка при проведении генеалогических изысканий, литературоведческих, музейных поисков». [3]

За допомогою діагностичного дослідження можуть вирішуватися завдання експертного дослідження:

а). Портретів близнюків. При проведенні портретних досліджень певну складність створює ситуація порівняння ознак зовнішності осіб, мають брата (сестру) близнюка. Такі ситуації виникають, коли експерту як перевірених осіб представляють зображення близнюків, і йому потрібно встановити, хто з них тотожний шуканій особі. На стадії оцінки результатів порівняння виявлені ознаки зовнішності, більшість з яких збігається. Експертові слід у своєму розпорядженні мати дані, які ж саме особливості зовнішності розрізняються у близнюків, яка їхня локалізація в елементах зовнішності. Використання антропологічних методів при вивченні близнюків як біологічного феномена загальновідомо. Близнюки бувають двох типів – ПРО (походять з однієї яйцеклітини) і РБ (походять з двох яйцеклітин).

Розвитку антропологічних дослідженнях у цій галузі сприяли роботи В.В. Бунака, який проаналізував природу різних ознак

зовнішності з точки зору їх придатності і значущості при визначенні типу близнюків. Він прийшов до висновку, що в діагностиці типу близнюків доводиться ґрунтуватися не стільки на схожості, скільки на величині відмінності. Тип близнюків визначався паралельно як методами портретної ідентифікації, так і клініко-лабораторними методами [3].

б). Дослідження на фотознімках, зовнішності осіб, яка відображена на суб'єктивних портретів. У практиці фіксації ознак зовнішності осіб, які вчинили злочин і зникли з місця події, поширені так звані суб'єктивні портрети, нерідко іменовані фотороботами, які складаються зі слів очевидців. Ці портрети відображають зовнішній вигляд розшукуваних осіб з тим або іншим ступенем подібності їх зовнішнього вигляду, оскільки складаються на основі уявного образу розшукуваного, сформувавшись в пам'яті очевидця. У зв'язку з цим суб'єктивні портрети призначені для використання в ході різних оперативно-розшукових заходів, що організовуються з метою звужити коло підозрюваних і виявити осіб, подібних до тих, що зображені на суб'єктивному портреті. Уже після їх виявлення проводяться слідчі (розшукові) дії по встановленню причетності щодо вчинення злочинів, в тому числі пред'явлення для впізнання. Нерідкі випадки, коли виявлені особи не причетний до даного злочину, тобто виявляються лише схожими на розшукуваних.

в). Дослідження творів образотворчого мистецтва. До експертів, що спеціалізуються на виконанні судово-портретних експертиз, іноді звертаються музеї, мистецтвознавці, журналісти з проханням підтвердити або відкинути своїми методами версію про особу людини, що зображена засобами живопису, скульптури, графіки. Однак відомо, що ці методи створені для роботи з фотознімками, які, як правило, досить об'єктивно відтворюють зовнішність людини. На відміну від фотознімків, твори образотворчого мистецтва в першу чергу відображають образ, яким він бачиться художнику (або замовнику). На характер відображення зовнішності впливають також стиль, жанр, творча манера і майстерність художник. І хоча такі роботи можуть досить достовірно передавати основні ознаки зовнішності портретованого, є певні напрямки в образотворчому мистецтві, де творче начало переважає над завданням фіксації таких ознак.

г). Особливості дослідження портретних зображень, виконаних для оформлення різноманітної продукції. Останнім часом в практиці розгляду цивільних справ нерідко виникають позови про

використання фотознімків осіб без їх дозволу (дозволу їхніх спадкоємців) в оформленні будь-якої продукції (кондитерські вироби, напої, обкладинки книжкових видань і т.д.).

В результаті порівняльного дослідження портретних зображень, яке проводилося шляхом візуального зіставлення ознак зовнішності зображених осіб, а також з використанням методів накладення і співставлення зображень, було виявлено відповідність основних пропорцій особи, загальних контурів його елементів. Вивчаючи відмінності, експерт повинен вирішувати питання, чи властиві вони різним типам зовнішнього вигляду або є варіантами одних і тих же ознак. Необхідно з'ясувати, у чому саме полягає ця варіативність – стосується вона істотних характеристик елемента зовнішності або є різновидом окремих характеристик одного і того ж елемента, зберігаючи його основні параметри.

З вищевикладеного, можна зробити висновок про те, що для результативного проведення судово-портретної експертизи, діагностичні завдання судово-портретної експертизи дуже різноманітні, мають важливе значення для вирішення завдань кримінального провадження. Кожне діагностичне дослідження має мету, одною з яких може бути виявлення деяких функціональних ознак за фото- чи відеозображенням.

Список використаних джерел:

1. Біленчук П.Д. Судові експертизи: Довідник / П.Д. Біленчук, М.Н. Курко, С.М. Стахівський. – К., 1997. – 391 с.
2. Зинин А. М. Габитоскопия и портретная экспертиза: Курс лекций / А. М. Зинин. – М., 2001. – 157 с.
3. Зинин А. М. Руководство по портретной экспертизе: учебное пособие / А. М. Зинин. – М., ЕКСМО (Эксмо), 2006. – 208 с.
4. [Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та \[...\]](#) Мін'юст України; Наказ, Інструкція, Рекомендації від 08.10.1998 № 53/5. 2
5. Снетков В. А. Криминалистическая диагностика в деятельности экспертно-криминалистических подразделений МВД России по применению экспертно-криминалистических методов и средств / В. А. Снетков. – М., 1998. – 100 с.

Кузьміна А. Є., курсант 104 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Симон Ю. С., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

РОЗУМІННЯ ПЕРЕДУМОВ ВИНИКНЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ФІЛОСОФІЇ ЯК ПІДГРУНТТЯ ОСМИСЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Будь-яке значуще, аж надто суспільне, явище має для свого виникнення певну сукупність передумов, що викликали його до життя. Тим-то приступаючи до систематичного вивчення якогось предмета чи явища, ми повинні відповісти на такі питання: З якої причини? Де? Коли? Зрозуміло, що це стосується й філософії, адже вона виникла завдяки певним причинам, серед певного народу, в певний час. Якраз поєднання цих обставин і породило таку форму знання і тлумачення світу, як філософія. Тож для розуміння її витоків нам потрібно буде відповісти на зазначені вище запитання.

Перші кроки до осмислення сутності світу і людини в міфологічно-релігійній формі було зроблено у Стародавньому Єгипті, а також в Індії та Китаї. А представники стародавніх семітських народів упродовж п'ятнадцяти століть до нашої ери виробили свої уявлення про світ і людину та її призначення й відобразили їх у відповідних священних книгах юдаїзму та християнства. Однак лише у Стародавній Греції УІ – У ст. до нашої ери склалися зазначені вище передумови, і саме з цього періоду й від цього народу традиційно ведеться родовід філософії як форми знання і способу світоглядного тлумачення сутності світу і людини.

Наведені міркування дають підставу розглядати філософію в таких визначальних аспектах.

1. Філософія – то духовно-культурне явище, зародження і становлення якого здійснюється завдяки історично визначеним умовам.

2. Філософія постає і функціонує одночасно у двох основних взаємозумовлених „іпостасях”:

- а) світогляд;
- б) знання.

Або ж філософія є світоглядне знання, що, на відміну од усяких інших типів знання, має свою специфіку і спрямування. З такого її становища випливають усі інші функції, що визначають її місце і роль у житті окремого індивіда й суспільства. Тим-то перш ніж приступити до характеристики самої філософії, ми з'ясуємо сутність світогляду як притаманного лише людині способу її самовизначення і самоутвердження.

Питання про походження філософії — це досить складна філософська проблема, її висвітлення передбачає відповіді на питання: коли, де, за яких обставин, з чого, чому і як виникла філософія. Щодо цих питань у літературі (як навчальній, так і науково-дослідній) існує кілька точок зору, котрі хоч і відрізняються, все ж пов'язані між собою і доповнюють одна одну.

Суспільство обцинно-родової формації виникає й організується на ґрунті кровнородинних відносин, які лежать в основі і всього виробництва, і розподілу праці між членами та обциною, і розподілу продуктів праці.

Проте скрізь і завжди в обцинно-родовій формації більше за все зрозумілими були саме родинні відносини. І коли виникало питання про природу чи світ у цілому, то й у цій цілком об'єктивній сфері теж не знаходили нічого іншого, окрім родинних відносин, тобто стосунків батьків і дітей, братів і сестер, дідів і онуків, предків і нащадків. Все довкола: і сонце, і місяць, і зірки, аж до неорганічної і неодушевленої природи, — розумілося як всезагальна родова обцина. І оскільки таке всезагальне одушевлення є ознакою міфологічної свідомості, то маємо вважати, що основний метод обцинно-родового мислення — це міфологія.

Міф — це форма існування духу, яка відповідала обцинно-родовому суспільству, була його світоглядом і як світогляд зумовила його духовні і моральні особливості. Міф є історичною передумовою і витоком філософії. Цієї тези дотримуються автори майже всіх існуючих концепцій походження філософського стилю мислення — міфогенної (за якою філософія виникає з міфу внаслідок його внутрішнього розвитку), гносеогенної (автори якої бачать виток філософії у розвитку пізнання), гносеогенно-міфогенної (ця концепція прагне врахувати і роль генези міфологічного світогляду, і роль росту пізнання), соціогенно-міфогенної, якої дотримуються автори підручника і яка прагне синтезувати попередні концепції, врахувавши соціально-економічні та політичні перетворення в традиційному суспільстві і перетворення у сфері духу, у сфері міфологічного світогляду.

Яким же бачиться світ крізь призму міфологічного світогляду? Якщо врахувати, що призму цього бачення становлять общинно-родові зв'язки, то і зв'язки явищ світу бачаться як взаємостосунки одушевлених та одуховлених предметів подібно до зв'язків індивідів в общині, зв'язків між родичами, які відчують, усвідомлюють один одного, відрізняючи "своїх" від "чужих". Спочатку душевна взаємопов'язаність предметів світу мислиться ще у своїй повній тотожності з самою дійсністю, так що душа і дух цих предметів цілком тотожні їх матеріальному єству. Це, як відмічає О. Ф. Лосєв, є фетишизм, за яким принцип життєво-родинних стосунків речі з оточуючим колективом, або, як стали говорити потім, її демон, душа або дух і ще пізніше — її сутність та ідея, залишався невіддільним від фізичного тіла самої речі.

В первіснообщинному суспільстві фетишами ставали природні речі, які ще не слугували предметом людської діяльності. Природні властивості речей наділялися надприродною суттю, і фетишизм супроводжувався сакралізацією (освяченням) предметів, завдяки чому вони набували статусу соціальних регуляторів стосунків між людьми, виконували функцію репрезентатора певних соціальних норм. Нерідко такі фетиші (як правило, тварини, іноді рослини) ставали тотемами — уособленнями першородича общини та носія спільного імені її членів — "синів змії", "доньок орла" тощо. На думку багатьох дослідників тотемізму, тотем якраз і виступає не стільки як божество, скільки як прародич, покровитель общини, страж культу предків, наглядач за виконанням общинних традицій.

Спочатку тотем пов'язувався із системою табу — заборонаю вбивати та поїдати тотемну тварину чи рослину. Потім значення табу розширилось. Вони стали заборонами форм поведінки (заборони кровозмішення, замахів на лідера общини, заборони на форми діяльності, які виходили за межі традиції, взагалі на будь-яку оригінальність тощо).

Первіснообщинне суспільство, на думку наших дослідників, було суспільством рутинним, яке орієнтувалось тотемами і табу на традицію, на постійне відтворення наявного стану речей. Зміни в ньому відбувались повільно — і суспільні, і у сфері духу. Але вони відбувались і здебільшого перші залежали від останніх.

Як уже зазначалося, (міф — первісний й історично перший світогляд, тобто історично перша його форма. У звичайному розумінні слово світогляд — це задана певними передумовами (колективним несвідомим, віруваннями, традиціями тощо) форма усвідомлення людиною навколишнього світу, свого місця у ньому, свого ставлення до цього світу і до себе, своїх намірів і претензій у відношенні до світу, норм,

критеріїв та ідеалів належної стратегії життя, шляхів здійснення життєвої програми.

Міфологічний світогляд — досить вузький погляд на світ. У діалозі "Держава" Платон уподібнює носіїв міфологічного світогляду до в'язнів, з дитинства прикутих ланцюгами до стін печери і спроможних бачити лише тіні реальних подій, що відбуваються поза входом до неї. Дійсні події, реальний, справжній світ для них закриті, оскільки кайдани безсумнівних родових авторитетів, традицій, вірувань і забобонів до краю звужують кут їх зору, зумовлюючи і духовну, і тілесну несвободу та пасивність.

У своїх практичних орієнтаціях міфологічний світогляд був спрямований не на творчий пошук нових, досконаліших форм і способів взаємовідносин з навколишнім світом та між людьми, а на збереження та постійне відтворення традиційного (наявного) стану речей, який склався впродовж багатьох поколінь, освятився тотемами, усталився під захистом заборон — табу. Сам міф як особливе світобачення був першим і чи не найголовнішим захисником традиції, родової моралі, родової общини загалом.

Отже, виникненню філософії як нового типу світогляду передували, по-перше, суспільство общинно-родового типу, по-друге, міф як світогляд та спосіб мислення, притаманний цьому суспільству. В середині I тис. до н. е. в суспільствах Індії, Китаю, Греції відбуваються кардинальні зміни, які супроводжувались змінами світогляду і, зрештою, привели до трансформації міфу в філософію.

Легета І. В., курсант 304 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Полішко Н. Л., доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ

Дарування є одним з найстаріших інститутів цивільного права. Так, формування інституту дарування в римському праві, як підстави виникнення права власності розпочалось в період республіки (V-I ст. до н.е.). Хоча тут воно розглядалось радше як одностороння угода, оскільки саме вчення про дарування розміщали у загальній частині цивільного права. Винятки стосувались обіцянок дарунку,

якщо вони здійснювались у формі стимуляції, тоді можна було б розгледіти елементи консенсуальності угоди - договору. Цікавим фактом з історії цього договору є те, що за римським правом значна кількість дарівних актів вчинялася між членами однієї сім'ї, тому значне місце у регулюванні сімейних майнових відносин приділяло саме даруванню (зокрема, обмеженню свободи дарування між подружжям, між близькими особами одного будинковолюдіння) [2].

Історія умов в договорі дарування сягає ще часів римського права. Стосовно безвідплатних розпоряджень майном існував інститут наказу (*modus*), коли мова йшла про форму вчинення дарування *donatio sub modo* - дарування з покладенням на обдарованого обов'язку що-небудь виконати; невиконання такого наказу дає дарувальнику альтернативне право вимагати виконання його або повернення дарунку (дарування під умовою). Зміст *modus* або наказу полягав у тому, що на особу, на користь якої вчинялось дарування, покладался обов'язок виконати що-небудь (наприклад, даруючи сад, наказати в певні дні дозволяти іншим людям прогулюватись ним). Метою наказу було задоволення бажання дарувальника як праворозпорядчої особи. Невиконання наказу не зупиняло юридичний ефект угоди, а лише давало право на подання позову про виконання умови або про припинення договору і повернення дарунку.

Основа сучасних положень щодо предмету та ознак дарування изакладена у творах видатних дореволюційних вчених-цивілістів Мейера Д.І., Шершеневича Г.Ф., Грімма Д.Д., Дністрянського С.І.

Розгляну причини віднесення дарування як до способу набуття майнових прав, так і до односторонніх угод.

Д.І.Мейер відносив категорію "майнове право" до числа об'єктів цивільних прав. Відповідно, дарування виступає як спосіб "відчуження права" (конструкція переходу не речі, а права на неї). Для дарування характерними є такі риси: дарувальник позбавляється якого-небудь майнового права при житті (дарування на випадок смерті Д.І.Мейер вважав звичайним заповітом). Немає необхідності, щоб відчуження права з його набуттям були рівноцінними для контрагентів: "подароване" майнове право може бути "більш важливе" для особи обдарованої, ніж для дарувальника - потребується лише сам факт відчуження. Обдарована особа набуває право, якого у неї перед цим не було - вона збагачується. Без набуття права, без розширення сфери майнових прав особи - немає й дарування. Дарування представляє собою безеквівалентне набуття права однією особою внаслідок його відчуження іншою.

Основною причиною віднесення дарування до односторонніх угод слугувала сама наявність у римському праві інституту дарування

на випадок смерті (одностороннє волевиявлення дарувальника). Д.Д.Грімм зазначав: "Питання про місце вчення про дарування (donatio) в системі римського права до цієї пори вирішується по-різному. Одні вчені викладають це вчення в загальній частині, інші включають його у зобов'язальне право. Без сумніву одне, що вчення про дарування має досить загальне значення, що значна кількість різноманітних юридичних угод можуть слугувати засобом для надання однією особою безоплатної вигоди іншій, що дарування може бути здійснено не тільки у формі обіцянки подарунку, але й шляхом безпосередньої передачі подарунку однією особою іншій, що дарування зустрічається не тільки *inter vivos* (серед живих), а й *mortis causa* (з приводу смерті); у зв'язку з усім цим пропонується викласти основні начала дарування у зв'язку з загальним вченням про юридичні угоди".

Дарування Д.Д.Грімм розрізняв у широкому і вузькому розумінні. Даруванням в широкому розумінні він називав будь-яке надання особою безоплатної вигоди іншій, оскільки це здійснюється по добрій волі без будь-якого обов'язку, хоча б навіть це не призвело за собою зменшення майна дарувальника. Дарування ж у вузькому розумінні - таке добровільне надання безоплатної («безвозмездной») вигоди однією особою іншій, яке передбачає зменшення власного майна дарувальника. Різниця між широким та вузьким розумінням дарування полягає в тому, що в римському праві обмеження стосувались лише дарування у вузькому розумінні (обмеження свободи дарування між подружжям).

Дарування у римському приватному праві передбачалось у формах:

А) *Dando* - дарувальник безпосередньо передає які-небудь об'єкти або встановлює які-небудь речові права.

В) *Promittendo* - дарувальник обіцяє передати в майбутньому яку-небудь річ або встановити яке-небудь право на користь обдарованого.

С) *Liberando* - дарувальник прощає обдарованому борг або відмовляється від якого-небудь речового права на користь обдарованого.

Як особливі види дарування передбачались:

А) *Donatio remuneratoria* - дарування за особливу послугу, віддяка (особливо за рятування життя).

В) *Donatio sub modo* - дарування з покладенням на обдарованого обов'язку що-небудь виконати; невиконання такого наказу дає дарувальнику альтернативне право вимагати виконання його або повернення дарунку (дарування під умовою).

С) Дарування всього майна або його частини. Використання дарувальником у майбутньому частини від подарованого (цесія зі сторони обдарованого стосовно дарувальника). Таке дарування не створює універсального правонаступництва [2, ст.170].

Використовуючи теорію "юридичного складу" О.А. Красавчикова акт вчинення дарування слід розглядати як "складний юридичний склад ("сложный юридический состав") - сукупність фактів, між якими існує пряма залежність". Необхідність прийняття дарунку обдарованим є завершальною цеглиною у конструкції дарування, що і визначає його зобов'язальний (договірний) характер. Одна тільки угода про передання речі в дар сама по собі ніяких правових наслідків не передбачає і правовим захистом не користується [4, ст.143]. Прибічник договірної характеру дарування Г.Ф. Шершеневич вказував: "Дарування - це угода, що ґрунтується на взаємній згоді, а не на волі одного дарувальника. До прийняття пропонуваного дарунка особою, яку одаровують, дарування немає сили. Тому дарування призначається договором"[3]. Саме зустрічне позитивне волевиявлення обдарованого перетворює дарування в договір, що відрізняє його, наприклад, від заповіту, де не є потрібною згода одержувача при здійсненні цієї односторонньої угоди. Немає згоди обдарованого на отримання дару, або немає бажання дарувальника на безкоштовну передачу речі, немає і договору дарування.

Цивільний кодекс Української РСР 1922 року забороняв дарування на суму понад 10 000 карбованців золотом. Дарунки на суму понад 1000 карбованців золотом підлягали нотаріальному посвідченню.

Цивільний кодекс Української РСР 1963 року присвячував даруванню главу 22. Договір дарування на суму понад 500 карбованців, а при даруванні валютних цінностей — на суму понад 50 карбованців, повинен був нотаріально посвідченим [1, ст 83].

У зв'язку з нерозвиненістю в радянському праві купівлі-продажу, її функції частково перебирали на себе міна і дарування (особливо, це стосувалося нерухомості).

Сучасне українське цивільне законодавство (глава 55 Цивільного кодексу України) значно розширило права громадян у здійсненні дарування, як наприклад, передбачило можливість подарувати річ з обов'язком передати її в майбутньому, зобов'язати обдарованого вчинити певну дію на користь іншої особи тощо.

Список використаних джерел:

1. Гражданское право. Учебник / Под ред. А.П. Сергеева, Ю.К. Толстого. – ч. 2. – М. – 2004. – С. 138.

2. Римское частное право: Учебник / Под ред. проф. И.Б. Новицкого и проф. И.С. Перетерского. М., 1996. – С.499.

3. Ярошенко О. Договір дарування / Сайт Міністерства юстиції України

4. Красавчиков О.А. Гражданско-правовой договор: понятия, содержание, функции: За ред. О.А.Красавчикова. – Свердловск, 2004. – 422 с.

Маланяк П. І., курсант 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Садченко О.О., професор кафедри криміналістичних експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

СЛОВЕСНИЙ ПОРТРЕТ, ЯК МЕТОД ФІКСАЦІЇ ОЗНАК ЗОВНІШНОСТІ

З метою словесної фіксації ознак зовнішності людини у криміналістиці розроблена спеціальна методика – «словесний портрет».

Словесний портрет – це науково розроблена система опису зовнішності людини з метою її розшуку і ідентифікації за зовнішніми ознаками. Це перш за все криміналістичний метод опису зовнішності людини, який застосовується відповідно до певних принципів, правил з використанням спеціальної термінології.

Початком розвитку криміналістичного вчення про ознаки зовнішності людини покладено в роботах французького криміналіста Альфонса Бертільона, присвячених використанню антропологічних характеристик людини для реєстрації злочинців.

Серед яких можна назвати: «Практичне використання антропології» – яка була надрукована у 1881 р.; «Антропометричне ототожнення» – вийшла у 1893 р.

А. Бертільон запропонував складати зі слів очевидців злочину «портрет» злочинця, використовуючи для цього спеціальну термінологію, що забезпечує однозначне розуміння ознак зовнішності людини. Складати портрет злочинця запропонували Ф. Відок, А. Кетле й інші криміналісти, але А. Бертільон висловив ідею опису злочинців

не в довільній формі, як це робилось раніше, а на основі певної системи. Так з'явився «словесний портрет» – перший науково обґрунтований засіб вербального моделювання ознак зовнішності. За системою «словесного портрета» кожна частина голови, і особи в цілому отримували точний буквальний вираз, на основі якого складалася формула зовнішності.

Крім того, А. Бертільон є автором антропологічного методу криміналістичної реєстрації. Працюючи у бюро ідентифікації паризької поліцейської префектури у 1879 році, він увів вивчення фотознімка ув'язнених, і порівняння форми вух, носів. Далі він розпочав вимірювати окремі елементи зовнішності осіб, що підлягали реєстрації. Ідею «вимірювання» він запозичив у бельгійського вченого антрополога А. Кетле, який стверджував: «на світі немає двох людей з абсолютно однаковою будовою тіла, зміна розмірів частин тіла відбувається виключно індивідуально».

Опис зовнішності за методом словесного портрету здійснюється за певними принципами, які можна поділити на дві групи:

- перша з них включає загально-правові принципи, на яких ґрунтується діяльність правоохоронних органів, а саме: законність, повага до особи, додержання її прав та свобод;

- другу групу принципів становлять спеціальні принципи, які покладені в основу проведення опису ознак зовнішності за таким методом. До них належать загальноприйняті у криміналістичній літературі:

1. Достовірність. Описувати необхідно тільки ті елементи, деталі, які безсумнівно сприйняті органами чуття. Не можна долучати до опису елементи, деталі і ознаки які були побачені.

2. Повнота опису. Вона включає всебічне дослідження частин тіла, елементів, деталей, ознак зовнішності у фас та профіль. Елементи описуються за 3,5,7 членною градацією, за ознаками та їхніми характеристиками.

3. Конкретність. Під час опису необхідно уникати загальних назв (наприклад, зовнішні ознаки, риси обличчя, зовнішній вигляд, тощо), конкретно зазначати частину тіла, елементи, деталь, ознаку і їх характеристики.

4. Використання спеціальної термінології та єдиних понять. Незалежно від того, хто здійснює дослідження ознак зовнішності (оперативний працівник міліції, слідчий або експерт), необхідно використовувати загальноприйнятну термінологію і єдині поняття, щоб уникнути наступних розбіжностей та непорозумінь.

5. Науковість. Під час встановлення, фіксації чи дослідження ознак зовнішності доцільно використовувати сучасні досягнення науки (комп'ютерні, лазерні технології), замінюючи ними трудомісткі, затратні засоби, у такий спосіб полегшуючи проведення цих дій.

Опис за методом словесного портрету проводиться відповідно таких правил:

1. Опис проводиться послідовно від загального до окремого (особливого, індивідуального). Спочатку характеризуються елементи зовнішності в цілому, а після його частини.

2. Ознаки окремих елементів описують за принципом «зверху вниз».

3. Положення ознаки визначається відносно умовних вертикальних і горизонтальних ліній, площин, сторін тіла, точок, а також інших елементів взаємопов'язаних цією ознакою.

4. Рухи описуються з врахуванням швидкості, рівномірності, симетричності.

5. Елементи зовнішності характеризуються як в положенні в анфас так і в профіль.

6. Супутні елементи характеризуються по їх виробничим і експлуатаційним ознакам.

7. У зовнішньому вигляді людини виділяють особливі прикмети та яскраві ознаки.

У процесі проведення портретної ідентифікації особи використовуються не всі елементи зовнішності, а лише ті, які відображені на фотознімках.

Опис повинен бути ретельний з визначенням всіх ознак зовнішності.

Послідовність опису ознак зовнішності повинна бути така:

А. Загально-фізичні елементи – стать, вік, антропологічний тип, склад тіла.

Б. Анатомічні елементи – фігура в цілому, голова в цілому, волосся, обличчя в цілому, чоло, брови, очі, ніс, рот, губи, зуби, підборіддя, вухо, шия, плечі, ноги, руки, спина, груди.

В. Функціональні ознаки – постава, хода, жестикуляція, міміка, мова, спосіб манери поведінки, звички.

Г. Одяг, прикраси й інші предмети.

Д. Особливі прикмети, помітні ознаки.

Список використаних джерел:

1. Снетков В. А. Габитоскопия / В. А. Снетков. – Волгоград, 1979. – С. 9, 10, 11, 71.

2. Мартиненко І. В. Криміналістичне дослідження інформації про зовнішність особи методами та засобами інформатики : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / І. В. Мартиненко / Нац. акад. внутр. справ України. – К., 2005. – 214 с.

3. Криминалистическое описание внешности человека : учеб. пособ. – М., 1999. – 223 с.

4. Признаки внешности человека и использование информации о них в работе органов внутренних дел : пособ. – К. : Нац. акад. внутр. дел Украины, 2001. – 96 с.

Мельник С. В., курсант 301 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Кондратьєв І.М., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ф.н., доцент

ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ, ОСНОВНІ СПОСОБИ ЇХ РЕГУЛЮВАННЯ

Вивчення конфліктів є одним з головних завдань політології, а управління ними належить до найважливіших умов забезпечення соціально-політичної стабільності в країні та на міжнародній арені. Актуальність теоретичних і практичних аспектів цього поняття зумовлена загостренням різнопланових конфліктів в Україні та інших посткомуністичних країнах, необхідністю фундаментального вивчення суспільно-цивілізаційних і ненасильницьких форм їх регулювання.

Поняття «конфлікт» розглядали з різних точок зору. Представники сучасності тлумачили його як зіткнення протилежних сторін, думок, сил, серйозні розбіжності, гостру суперечку. Соціологи характеризували як вищу стадію розвитку суперечностей в системі відносин людей, соціальних груп, соціальних інститутів, суспільства загалом. Психологи розцінювали як зіткнення протилежних цілей, інтересів, позицій, думок чи поглядів суб'єктів взаємодій. Політологи вважають, що політичним конфліктом є зіткнення, протиставлення різних соціально-політичних сил, суб'єктів політики в їх прагненні

реалізувати свої інтереси і цілі, пов'язані насамперед із боротьбою за здобуття влади, її перерозподіл, зміну свого політичного статусу, а також із політичними перспективами розвитку суспільства.

В 90-х роках XX століття конфлікт тлумачили як вищу стадію розвитку протиріч, поділяючи їх на антагоністичні, властиві «експлуататорському» ладові, та неантагоністичні, притаманні соціалістичному суспільству. Наукова неспроможність цього підходу полягає не тільки в тому, що «соціалістичні» конфлікти були часто гострішими від «капіталістичних», а в твердженні про можливість існування суспільства або цілком безконфліктного, або з незначними локальними конфліктами.

Проблематика соціально-політичного конфлікту має давні традиції в історії політичної думки. Найбільший внесок у його теорію зробили Арістотель, Т. Гоббс, Н. Макіавеллі, Д. Віко, А. Токвіль, К. Маркс, М. Вебер. За всієї різноманітності підходів спільним для них є розуміння політичного конфлікту як постійно діючої форми боротьби за владу в конкретному суспільстві. Так, Т. Гоббс значне місце в утворенні держави відводив конфліктному чинникові, а природний стан суспільства уявляв як «війну всіх проти всіх». При цьому Гоббс вказував на три основні причини конфлікту: суперництво, недовіру, жадобу слави. Проблематика конфліктів є визначальною в тлумаченні соціально-політичних явищ у працях В. Парето, Е. Дюркгейма, Т. Парсонса, Р. Дарендорфа.

Деякі вчені дотримуються поділу конфліктів на неантагоністичні (примирені) та антагоністичні (непримирені). Вони вважають, що невміння чи небажання вирішення неантагоністичного конфлікту сприяють його переходу в хронічну форму і навіть переростанню в антагоністичну. Натомість пошук взаємних компромісів, способів урегулювання конфліктів може зняти гостроту й перетворити конфлікт на неантагоністичний.

Відомі ситуації імітації конфлікту як спроби ідеологічного, політичного, морального тиску. Такі конфлікти називають уявними, але вони можуть перетворитися на реальні, якщо виникне протистояння між сторонами, чий інтерес опиняється під загрозою.

В об'єктивному історичному процесі розрізняють конфлікти, що несуть позитивний і негативний потенціал. Вони можуть бути позитивними, продуктивними, а за певних умов – негативними, що гальмують історичний розвиток і є деструктивними стосовно суб'єктів – учасників конфліктів.

Існує дві форми перебігу конфліктів: відкрита, для якої характерне відверте протистояння, зіткнення, боротьба, і закрита, або латентна, коли відвертого протистояння нема, але точиться невидима боротьба. Прикладом латентної форми конфлікту є міжнаціональні конфлікти на території колишнього СРСР, де «національне питання було вирішено раз і назавжди».

Будь-який соціальний конфлікт, набуваючи значних масштабів, об'єктивно стає соціально-політичним, тобто торкається діяльності управлінських інститутів, впливаючи на механізми і способи цієї діяльності, на їхні структури, політику, яку вони здійснюють. Політичні інститути, організації, рухи, втягуючись у конфлікт, активно обстоюють певні соціально-економічні інтереси. Відповідно, політичні конфлікти поділяють на два види:

— конфлікт між владою та громадськими силами, інтереси яких не представлені у структурі владних відносин;

— конфлікт всередині існуючої влади, який пов'язаний із внутрігруповою боротьбою за розподіл владних повноважень і відповідних позицій, зі спробами обґрунтування нового курсу в межах існуючого політичного ладу.

Вважають, що оптимальним варіантом дій щодо конфлікту є запобігання та відвернення. Наскільки це можливо, однозначної думки нема. Адже конфлікт виникає, коли порушується консенсус, а консенсус з'являється, коли врегульовується конфлікт. У відносинах соціальних спільнот суперництво та співробітництво пронизують більшість конфліктів, тому способи остаточно відвернути чи усунути конфлікт здебільшого марні. Адже існування консенсусу без конфлікту позбавлене сенсу. Інша річ, коли йдеться про відвернення великого, відкритого, триваючого конфлікту. Деякі зарубіжні та вітчизняні дослідники наголошують, що управління як таке не може стати формою розв'язання суперечностей між об'єктивними потребами розвитку і суспільною оболонкою в якій він реалізується.

Для локалізації конфліктогенного соціального поля важливо обрати ефективні способи і стиль поведінки в конфліктній ситуації. Їх умовно поділяють на морально-правовий, силовий, реалістичний (примусово-переговорний), ідеалістичний, інтегративний підходи.

Для розв'язання конфлікту існують і спеціальні конфліктологічні процедури: парламентські дебати, узгоджувальні комісії, громадський, арбітражний, третейський суди, адміністративний процес, кримінальне судочинство, конституційний суд.

Список використаних джерел:

1. Горбач О.Н. Політологія [Текст] : навч. посіб. / Олександр Горбач, Руслан Демчишак ; Нац. Ун-т «Львів. політехніка». – 2-ге вид., допов. Та переробл. – Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013. – 257 с.
2. Політологія [Текст] : підручник / [М.П. Требін та ін.] ; за ред. проф. М.П. Требіна ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2013. – 414 с.
3. Політологія [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч.закл. : у 2 ч. / за заг. ред. П. В. Цимбала ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2009 – 2013. Ч. 2 / [П.В. Цимбал та ін.]. – 2013. – 187 с.
4. Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування [Текст] : зб. мат-лів наук.-практ. конф. – К. : [б. в.], 2013. – 160 с.

***Мишко В. І.,** курсант 303 навчальної групи навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ*

***Науковий керівник: Полішко Н. Л.,** доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

Система страхування в Україні в даний час ще не остаточно сформована і продовжує свій розвиток. Тенденції на ринку особистого страхування показують збільшення динаміки розвитку ринку, але існує ряд проблем, що заважають його розвитку. Одна з головних проблем - неможливість точного прогнозування економічного розвитку України, як наслідок - недовіра громадян до довгострокового вкладання грошей. У нашому суспільстві, на відміну від країн зі сформованим інститутом страхування, відсутня страхова культура населення і, за результатами соціологічних досліджень, виявляється низький рівень інформованості людей в області страхування.

За даними інтернет-журналу «Фориншурер», ринок страхових послуг є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 31.03.2016 становила 352, у тому числі СК "life" (страхові компанії, що здійснюють страхування життя) – 46 компаній та СК "nonLife"

(страхові компанії, що здійснюють страхування видів, інших, ніж страхування життя) – 306 компаній. Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення: так, станом на 31.03.2016 порівняно з аналогічною датою 2015 року, кількість компаній зменшилася на 33 СК [6].

У порівнянні з I кварталом 2015 року на 2 181,7 млн. грн. (35,8%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 1 235,7 млн. грн. (24,7%). Збільшення валових страхових премій відбулося майже по всім видам страхування, а саме: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") (збільшення валових страхових платежів на 405,7 млн. грн. (24,5%)); страхування майна (збільшення валових страхових платежів на 342,4 млн. грн. (45,4%)); страхування фінансових ризиків (збільшення валових страхових платежів на 266,6 млн. грн. (47,9%)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (збільшення валових страхових платежів на 204,5 млн. грн. (46,3%)); страхування відповідальності перед третіми особами (збільшення валових страхових платежів на 196,6 млн. грн. (88,4%)); страхування життя (збільшення валових страхових платежів на 192,9 млн. грн. (41,2%)); страхування вантажів та багажу (збільшення валових страхових платежів на 161,2 млн. грн. (23,8%)); медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 121,4 млн. грн. (22,6%)); страхування від нещасних випадків (збільшення валових страхових платежів на 120,2 млн. грн. (127,1%)); страхування медичних витрат (збільшення валових страхових платежів на 75,7 млн. грн. (93,5%)).

Найбільш популярними серед українців є такі страхові компанії як: *MetLife*, *PZU Україна страхование жизни*, *UNIQA Life*, *ТАС*, *АСКА-Жизнь*, *Граве Україна*, *ИНГО Україна Жизнь*, *КД Жизнь*, *Классик страхование жизни*, *Княжа Лайф VIG (Юнупер VIG)*, *Ренессанс Жизнь*, *Теком-Жизнь* [6].

Галузь страхування життя в Україні необхідно реформувати, враховуючи її сучасний стан, а також соціальне значення та притаманний їй потужний інвестиційний потенціал. Адже після розпаду СРСР та примусового вилучення ресурсів зі структур колишнього Держстраху на території України страхування життя тривалий час знаходилося у стані занепаду. За офіційною статистикою обсяги залучення страхових платежів щороку зменшувались майже вдвічі, не зважаючи на швидке зростання цієї галузі. Ринок страхування життя до 1996 року був поза державним регулюванням, на ньому панували нелегальні іноземні брокери, такі як Si-Save-Invest та

інші, які безконтрольно вивозили значні валютні резерви за межі нашої країни. Зрозуміло, що поодинокі заходи не виправили ситуації, проте держава продовжувала ігнорувати цю важливу галузь економіки.

Ситуація змінилася на краще з прийняттям у 1996 році Закону України «Про страхування», який запровадив нові правила поведінки на ринку ризикового страхування та констатував наявність страхування життя. [3].

У 2000 році галузь страхування життя почала зростати. Протягом наступних років на ринку з'явилося кілька компаній-лідерів, які надають якісні послуги зі страхування життя, постійно збільшують клієнтську базу та обсяги залучених платежів і глибоко зацікавлені у розвитку галузі. Разом з Лігою страхових організацій України (ЛІСОУ) ці компанії провели ґрунтовну роботу, щоб створити в Україні законодавчу базу європейського рівня, насамперед – регламентування страхування життя як окремої галузі. Це знайшло своє відображення у новій редакції Закону України «Про страхування».

Український ринок страхування життя останні декілька років є предметом прискіпливої уваги інвесторів. Оцінки вітчизняного ринку страхування життя часто серйозно різняться – його називають нерозвиненим, «схематичним» тощо. Проте більшість експертів дійшли згоди в одному – потенціал цієї галузі дуже високий, і прогнозують, що вже у найближчій перспективі обсяги інвестицій у ринок страхування життя можуть значно збільшитися [4, с.163].

Ринок страхування життя в Україні поки що знаходиться лише на початковій стадії формування і становить менше 1% від загального обсягу, тоді як у більш розвинених країнах цей показник становить 50-60% і більше.

У відсотковому відношенні страхування життя дає вражаючий приріст, збільшуючись щорічно на 200-300%, абсолютні його показники залишаються поки дуже малими, але мають тенденцію до підвищення.

Однак саме цей сектор страхової галузі, на думку експертів, наразі має найбільший потенціал і може справді зацікавити інвесторів навіть сьогодні. На сьогоднішній день в Україні вже працюють дочірні структури американської компанії «AIG» - «ALICO Україна» та «МетЛайф», австрійського концерну Grave, і ще декілька компаній з іноземним капіталом. А найближчим часом на ринку можуть з'явитися й інші потужні іноземні компанії [5, с.11].

Український ринок страхування життя стає все більше схожий на закордонний. Тенденція на сьогодні – переорієнтація страховиків

життя на роботу з фізичними особами. Раніше страховики віддавали перевагу співпраці з великими компаніями, керівники яких дозволяли страхувати всіх працівників у обов'язковому порядку.

Головна причина зміни пріоритетів від оптового до роздрібного страхування життя громадян – прихід в Україну іноземних компаній, які спеціалізуються на страхуванні життя, що звикли працювати в сегменті роздрібного страхування і мають досвід просування послуг зі страхування життя [5, с.16].

Список використаних джерел:

1. Конституція України. Прийнята на сесії Верховної Ради України 28.06.96. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Цивільний кодекс України. – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40-44, ст.356.
3. Закон України «Про страхування». – Суми: Видавець Соколик Б. В., 2007. – 43 с.
4. Правові основи страхування. Мачуський В. В. – К.: 2003. – 302 с.
5. Страхування в країнах з ринковою економікою (використання світового досвіду в умовах України). Євченко Ю. В.: Дис. канд. екон. наук: 08.05.01. – К., 2000. – 235 с.
6. Інтернет-журнал «Фориншурер страхование»
<http://forinsurer.com/>

*Мощанська Р. Я., курсант 103
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Симон Ю. С., професор
кафедри філософії права та юридичної
логіки Національної академії внутрішніх
справ, к.ф.н., доцент*

П'ЯТЬ ДОКАЗІВ БУТТЯ БОГА ФОМИ АКВІНСЬКОГО І СУЧАСНЕ СВІТОРОЗУМІННЯ

Про те, існує Бог чи ні, сперечаються вже багато сотень років. Віруючі старанно аргументують свої погляди, тоді як скептики настільки ж старанно їх спростовують.

Святий Фома (Тома, Хома, Томас) Аквінський (Аквінат) 1225 - 1274, Фоссанова, Італія) — засновник теологічної і філософської

школи томізму, святий католицької церкви. Був ченцем домініканського ордену. Як видатний учитель Християнської Церкви, він також є головним представником філософії Високого Середньовіччя — філософської схоластики.

Фома Аквінський створив своєрідну енциклопедію католицького богослов'я «Сума теології», в якій усі питання пізнання природи і суспільства розглядалися з позицій теологічного раціоналізму. Висуваючи ідею гармонії віри і розуму, він намагається підпорядкувати науку богослов'ю, а тому розрізняє істини розуму та істини одкровення, вважаючи останні недоступними розуму, підвладними лише душі (вірі). У «Сумі теології» автор в числі іншого стверджував, що довести існування Творця можна двома шляхами, а саме за допомогою причини і за допомогою слідства. П'ять доказів буття Бога Фоми Аквінського ґрунтуються на другому підході. Загальна логіка їх така: так як є очевидні слідства причини, то сама причина також має місце бути. Фома стверджує, що буття Бога не очевидно для людей. Тому довести його існування можна, якщо розглядати Творця як першопричину очевидних нам наслідків. Це твердження і бере за основу святий Фома Аквінський

Доказ перший - від руху. У наш час цей аргумент Фоми зазвичай називають кінетичним. Оскільки все на світі рухається, то повинен бути «першодвигун/першорушій» або «першопоштовх» руху - Бог. Так, наприклад, віз рухає кінь, автомобіль змушує рухатися мотор, а вітрильник приводить в дію потік повітря. Доказ має своїм джерелом філософію Арістотеля, також фігурував Аделарда із Бата, Альберта Великого.

Доказ від першопричин. Всі явища і предмети мають причину свого виникнення та існування. Дерево, згідно з ним, виростає з насіння, жива істота народжується від матері, скло виходить з піску і так далі. При цьому ніяка річ у світі не може бути причиною самої себе, так як в такому випадку потрібно було б визнати, що вона існувала до своєї появи. Першопричина усього — Бог. Доказ має своїм джерелом філософію Арістотеля, також фігурував у Авіценні, Алана Лільського та Альберта Великого.

Доказ від випадковості. Фома стверджує, що в світі є випадкові речі, які можуть існувати, а можуть і не існувати. Колись вони реально були, а до цього їх не було. І неможливо уявити, на думку Фоми, щоб вони виникли самі собою. Відповідно, повинна бути причина їх появи. У кінцевому рахунку, це приводить нас до постулюванню існування такої сутності, яка була б необхідна сама

по собі і не мала б зовнішніх причин для того, щоб бути необхідністю для всіх інших. Все у світі існує не випадково, а з необхідності, ця необхідність — Бог. Аргумент в тій чи іншій формі фігурував у Маймоніда та Авіценни.

Доказ від ступеня досконалості. Всі речі мають різні ступені досконалості. Тому повинно існувати абсолютне мірило досконалості - Бог. Аргумент фігурував у Арістотеля та згадувався у Августина.

Доказ божественного керування світом або аргумент через цільову причину. Як і всі 5 доказів буття Бога Фоми Аквінського, це відштовхується від ідеї першопричини. В даному випадку вона розглядається в аспекті осмисленості та доцільності, якими володіє світ і які населяють його живі істоти. Останні прагнуть до чогось кращого, тобто свідомо чи несвідомо переслідують якусь мету. Наприклад, продовження роду, комфортне існування і так далі. Тому Фома робить висновок, що має існувати вища істота, яка розумно керує світом і створює для всього свої цілі. У природі все має певний сенс, доцільність свого існування. Отже, повинна існувати «остання» і головна мета — Бог.

*Музиченко І.П., слухач магістратури
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: Волошин О. Г.,
старший викладач кафедри
криміналістичних експертиз навчально-
наукового інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ*

ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

На протязі всього свого існування людина займалась певними справами, результатами яких були як матеріальні, так і не матеріальні речі та вироби. Треба відзначити, що постійно знаходились люди, які мали намір скористатись результатами діяльності інших, тобто вкрати. Боротись з крадіжками матеріальних об'єктів людство навчилось дуже давно. Історії відомі приклади древніх законів, ціллю яких було покарання крадіїв. Але за такою власністю як інтелектуальна було дуже складно слідкувати і контролювати законність її використання.

Людство почало осмислювати важливість законного використання інтелектуальної власності, тільки коли створило

демократичне суспільство з законами, які контролювали всі аспекти її діяльності.

У наш час людина постійно стикається з інтелектуальною власністю сама цього не підозрюючи. Ми читаємо книжки, дивимось кінофільми, слухаємо музику, і це є незначною частиною того, що охоплює інтелектуальна власність. Саме тому всебічне вивчення цього питання є необхідним і актуальним у наш час.

Необхідність захисту інтелектуальної власності стала наявною потребою. В Україні існує декілька комітетів, агентств або відомств, що опікуються соціальним захистом громадян країни стосовно їх авторських і суміжних прав це: Державне патентне відомство України, Комітет з інтелектуальної власності, Державне агентство України з авторських і суміжних прав тощо.

Незважаючи на окремі недоліки системи охорони прав на інтелектуальну власність, що склалася в Україні, в цілому можна стверджувати, що зазначена система відповідає міжнародним стандартам і може забезпечити належну охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності. Але такої оцінки не можна дати системі захисту прав інтелектуальної власності. Більше того, є всі підстави стверджувати, що захист прав інтелектуальної власності не відповідає сучасним вимогам. Він не забезпечує надійного й ефективного захисту інтелектуальної власності. Засоби масової інформації буквально переповнені повідомленнями про порушення патентних чи авторських прав. Масштаби порушення прав інтелектуальної власності в Україні настільки зросли, що до нашої держави починають застосовувати економічні санкції.

У чинному законодавстві України про інтелектуальну власність більш вдалою склалася система захисту авторських і суміжних прав. Щодо захисту прав промислової власності, то її не можна визнати задовільною. Виходячи з реального стану речей, система захисту прав інтелектуальної власності, що склалася в Україні, потребує радикального і невідкладного перегляду й удосконалення. Не можна стверджувати, що наша держава у цій сфері нічого не робить. Але існуючі правові засоби захисту інтелектуальної власності не досягають мети, не забезпечують надійного та ефективного захисту права інтелектуальної власності. Ці проблеми потребують спеціального дослідження.

Проте на сьогодні маємо систему захисту права інтелектуальної власності за чинним законодавством України про інтелектуальну власність та загальними засадами захисту прав. У світовій практиці захист права інтелектуальної власності прийнято поділяти на два види –

юрисдикційний і неюрисдикційний. Юрисдикційний захист права інтелектуальної власності здійснюється у судовому порядку судами та іншими уповноваженими на це державними органами. Сутність цього захисту полягає у тому, що суб'єкт права інтелектуальної власності, право якого порушене, звертається до належного державного органу за захистом, який у разі необхідності і надає такий захист.

У свою чергу юрисдикційний спосіб захисту права інтелектуальної власності поділяється на окремі види – цивільно-правовий, кримінально-правовий і адміністративно-правовий. Крім того, цивільно-правовий спосіб також поділяється на загальні і спеціальні засоби.

Юрисдикційний спосіб захисту права інтелектуальної власності здійснюється судами та іншими уповноваженими на це державними органами. Переважна більшість спорів з приводу авторського права і суміжних та патентних прав розглядаються судами загальної компетенції. Спеціалізованих судів Україна поки що не має.

За згодою сторін спір може бути розглянутий третейським судом. У разі, коли сторонами у спорі виступають юридичні особи, спір розглядається господарським судом.

Позивач на свій розсуд може звернутися за захистом свого порушеного права не тільки до суду, а й до відповідного державного органу управління або громадської організації. Він може звернутися до вищої організації відповідача, до творчої спілки, до якої входить відповідач, до антимонопольного органу. Такі спори частіше розв'язуються в адміністративному порядку.

Неюрисдикційний спосіб захисту права інтелектуальної власності характеризується тим, що це позасудовий захист, який здійснюється особою, право якої порушене, самотійно, але в межах закону. Такі засоби захисту застосовуються досить рідко. Особа, право якої порушене, може відмовитися від виконання певних дій, наприклад, відмовитися внести певні зміни до твору, що не були передбачені договором, або відмовитися від виконання договору в цілому.

Особливістю захисту права промислової власності є те, що зазначена система передбачає процедури опротестування видачі патентів чи інших неправомірних дій. Такі процедури передбачені законодавством багатьох країн і здійснюються самими патентними відомствами, які розглядають протести і приймають щодо них рішення. Найчастіше опротестовуються видачі патентів. Помилкова видача патенту може зачіпати інтереси інших патентоволодільців, які й подають протести на видані патенти. У деяких країнах допускається подання протесту ще до

видачі патенту. Але є країни, законодавство яких взагалі не допускає опротестування видачі патентів.

В останні десятиліття зростає актуальність посилення захисту авторського права і суміжних прав. Це зумовлюється двома основними чинниками. Перший чинник полягає у тому, що інтенсивно зростає вартість об'єктів авторського права і суміжних прав, неправомірним відтворенням яких можна одержати значні доходи. Другий чинник зумовлений появою нових технологій відтворення і використання охоронюваних законом об'єктів. Особливо привабливим стає неправомірне відтворення і використання зазначених об'єктів. Ця проблема ускладнюється тим, що такі неправомірні дії часто залишаються поза контролем відповідних органів. Великі прибутки, одержувані від неправомірного відтворення і використання об'єктів авторських і суміжних прав шляхом хабарництва, сприяють уникненню державного контролю за зазначеними процесами.

Як уже зазначалося, цільної системи захисту права інтелектуальної власності в Україні ще немає. Є лише розрізнені, часто неузгоджені між собою правові норми, що містять чинні закони України про інтелектуальну власність.

Найбільш досконалою, хоча далеко не бездоганною, є система захисту авторського права і суміжних прав. Вона викладена в Законі України "Про авторське право і суміжні права". Ця система далека від зразкової, але вона краща від системи захисту права промислової власності. Її характерними рисами є відшкодування заподіяної шкоди, у тому числі втраченої вигоди. Вона також передбачає обов'язок порушника відшкодувати витрати на адвоката, чого раніше чинне законодавство не знало, а також відшкодування моральної шкоди, що раніше не було властивим нашому законодавству.

Новим для нашого законодавства про авторське право є положення, за яким автору чи іншій особі, якій належать авторські права, при відшкодуванні заподіяних збитків надається право вибору — вимагати від порушника відшкодування заподіяної шкоди, повернення позивачеві одержаних від неправомірного використання твору доходів, грошової компенсації замість відшкодування збитків чи стягнення доходу. Крім цього, зазначений Закон передбачає накладення на порушника штрафу в розмірі 10 відсотків від присудженої позивачеві суми. Сума штрафу передається в установленому порядку до Державного бюджету України.

Ще однією важливою особливістю захисту авторського права чи суміжних прав є обов'язок порушника відшкодувати моральну

(немайнову) шкоду в розмірі, що визначається судом. Але, як уже підкреслювалося, ця система захисту авторського права і суміжних прав не є бездоганною. Вона містить у собі суперечливі положення, нелогічність деяких норм.

Щодо захисту права промислової власності, то його оцінки скоріше негативні, ніж позитивні. Закон України "Про охорону прав на винаходи і корисні моделі" дуже стисло визначає дії, що вважаються порушенням патентних прав, передбачає можливість стягнення з порушника завданих збитків, включаючи неoderжані доходи та відшкодування моральної шкоди.

Статтею 35 цього Закону від 1 червня 2000 р. перелік спорів, що розглядаються судом, доповнений новими видами спорів. За новою редакцією суду підлягають усі спори з приводу визнання патенту недійсним, а також про надання примусової ліцензії.

Зміни і доповнення, внесені Законом України від 21 грудня 2000 р. до Закону України "Про охорону прав на промислові зразки", питань захисту прав власників патентів на промислові зразки не торкнулися.

Закон України "Про охорону прав на знаки для товарів і послуг" у порівнянні з патентними законами ніякими принциповими особливостями не відзначається. Зміни, внесені до Закону законодавцем 21 грудня 2000 р., питань захисту прав власників свідоцтв також не торкнулися. Закон України "Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем" у частині захисту прав наближається до Закону України "Про авторське право і суміжні права". Закон України "Про охорону прав на сорти рослин" у розділі VI "Захист прав на сорт" питанню захисту прав присвячує три статті. Стаття 53 містить припис, за яким спори розглядаються в порядку, передбаченому законодавством. Стаття 54 зазначає спори, що розв'язуються у судовому порядку, а ст. 55 встановлює відповідальність за порушення прав на сорти. Більш детально викладені норми про захист прав на зазначення походження товарів у Законі України "Про охорону прав на зазначення походження товарів", але й він не визначає конкретних санкцій за порушення цих прав.

Отже, можна констатувати, що кожний закон з охорони промислової власності має свою систему норм щодо захисту даного об'єкта промислової власності. Вони в основному передбачають лише дії, що визнаються порушенням того чи іншого патентного закону. Зазначені закони занадто в загальній формі визначають ці дії, без належної конкретизації.

У зазначених законах наводиться загальний перелік спорів, що розглядаються у судовому порядку. Проте цей перелік завершується

нормою, що будь-які інші спори з приводу порушення того чи іншого патентного закону можуть розглядатися у судовому порядку.

Деякі закони як конкретні санкції за те чи інше порушення закону передбачають загальні цивільно-правові санкції — відшкодування заподіяних збитків та припинення порушення, інколи відновлення порушених прав. Інші патентні закони взагалі відсилають до норм цивільного права про відповідальність.

Отже, цільної взаємоузгодженої системи норм про захист права інтелектуальної власності чинне законодавство України не містить. Істотним недоліком системи захисту інтелектуальної власності є також її занадто низька ефективність. Порушники права інтелектуальної власності не дуже бояться застосування до них встановлених чинним законодавством санкцій. Інколи доходи від неправомірного використання чужого твору чи об'єкта промислової власності перевищують встановлені санкції у сотні раз і з лихвою перебивають понесені витрати.

*Музиченко І.П., слухач магістратури
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: Волошин О. Г.,
старший викладач кафедри
криміналістичних експертиз навчально-
наукового інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ*

КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНТРАФАКТНОЇ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Інтелектуальна власність є похідною науково-технічної революції та подальшого прогресу від неї, що значною мірою визначає сучасність та напрямки розвитку на майбутнє всього світу. Тому захист прав інтелектуальної власності — одне з найважливіших завдань держави та загалом всього суспільства, що прагнуть зайняти гідне місце у світовому співтоваристві.

З кожним роком зростає кількість об'єктів авторського права і суміжних прав, які стають дуже вигідним товаром, як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Але ж у геометричній прогресії зростає і кількість посягань на ці об'єкти. Найпоширенішим видом посягань на об'єкти інтелектуальної власності взагалі, та авторського та суміжних прав зокрема, є так зване “піратство” — незаконне відтворення,

розповсюдження та використання об'єктів інтелектуальної власності без дозволу осіб, яким належать авторські та суміжні права на данні об'єкти.

Важливим елементом процесу доказування по кримінальним, цивільним, адміністративним, господарським справам даної категорії є доведення дійсності факту посягання, тобто збирання доказової інформації та проведення експертизи. Без цього неможливо визначати: було посягання чи ні, контрафактна ця продукція чи легітимна. Об'єктами посягання на права інтелектуальної власності стають примірники аудіовізуальних творів та фонограм, комп'ютерні програми та бази даних.

В зв'язку з чим спостерігається збільшення кількості експертиз з дослідження примірників аудіо-, відеопродукції. Великі обсяги експертних досліджень з цього напрямку свідчить про необхідність розробки методичних рекомендацій експертного дослідження примірників аудіовізуальних творів.

Найбільш розповсюдженими носіями аудіовізуальних творів є компакт-диски (CD,DVD).

Національна система охорони інтелектуальної власності формувалася під впливом глибинних змін, які відбувалися в державі, охоплюючи інституційні (законодавчі, організаційні), політичні, економічні, гуманітарні (культурні, освітні, морально-психологічні) чинники та механізми, що перебувають у тісній взаємодії. Процес її становлення ще не завершився. Водночас можна констатувати, що в кінці минулого століття були закладені основи нормативно-правового (національні закони, підзаконні акти та міжнародні документи, учасником яких є наша держава) та організаційного (відповідні державні і недержавні інститути) забезпечення діяльності системи, що створило простір для її поступового розвитку та вдосконалення.

Незважаючи на об'єднання адміністрування співробітництва в галузі інтелектуальної власності на міжнародному рівні в рамках ВОІВ, внутрішньодержавні системи правової охорони авторського права і промислової власності в Радянському Союзі розвивалися практично незалежно одна від одної, як і в більшості країн.

Розглядаючи питання, пов'язані з формуванням та розвитком системи державного управління інтелектуальною власністю, слід виходити з того, що будь-яке регламентування творчої інтелектуальної діяльності об'єктивно неприпустиме та й неможливе. Творчий процес, який здійснюється людиною, не піддається регулюванню у той чи інший спосіб. Тому можна розглядати лише питання про управління у сфері суспільних відносин, які складаються в процесі створення, використання та захисту результатів інтелектуальної праці.

*Ополонська І. Р., курсант 103
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Симон Ю. С., професор
кафедри філософії права та юридичної
логіки Національної академії внутрішніх
справ, к.ф.н., доцент*

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ОНТОЛОГІЇ. БУТТЯ, СВІТ, МАТЕРІЯ, ЛЮДИНА ЯК ФІЛОСОФСЬКІ КАТЕГОРІЇ

Важливе значення в розкритті діалектичного взаємозв'язку людини і світу, визначенні їхньої сутності та конкретних форм прояву в дійсності має категорія "буття". Щоб зрозуміти її значення, необхідно враховувати зв'язок буття з повсякденною мовною практикою.

Розглядаючи проблему буття, філософія виходить із того, що світ існує. Філософія фіксує не просто існування світу, а більш складний зв'язок всезагального характеру: предмети та явища світу. Вони разом з усіма їхніми властивостями, особливостями існують і тим самим об'єднуються з усім тим, що є, існує у світі.

За допомогою категорії "буття" здійснюється інтеграція основних ідей, які виділяються в процесі осягнення світу "як цілого": світ є, існує як безмежна та неминуша цілісність; природне і духовне, індивіди і суспільство існують у різних формах; їх різне за формою існування - передумова єдності світу; об'єктивна логіка існування та розвитку світу породжує сукупну реальну дійсність, яка наперед задана свідомості.

Питання про те, як все існує, яке його буття, розглядаються в онтології. Онтологія - це вчення про суще, про першооснови буття: система найзагальніших понять буття, за допомогою яких здійснюється осягнення дійсності.

Початкове поняття "матерія" ототожнювалось із конкретним матеріалом, з якого складаються тіла і предмети (камінь, вода, земля, дерево, глина тощо). Подібне розуміння матерії зустрічаємо у філософії стародавнього світу, наприклад, у представників давньоіндійської школи локаяти або давньокитайських матеріалістів.

Перші філософські визначення матерії даються, власне, через узагальнення її побутового розуміння. Представники давньогрецької

філософії в більшості випадків під матерією розуміли найдрібніші частинки - атоми, або корпускули, з яких складаються тіла і які є першоосновами буття.

Філософська думка завжди проявляла особливий інтерес до вивчення проблеми людини і людського. Яка своєрідність людської істоти? Як в ній пов'язані природне і соціальне, індивідуальне і родове? На що націлені думки і дії людини? Чого вона бажає, у що вірить, на що сподівається? До усвідомлення цих та інших питань людського буття незмінно звертається кожне покоління людей, прагнучи виробити нові шляхи, цілісний підхід до осягнення людини. Відомий західний мислитель ХХ ст. Е.Кассілер писав про три розуміння людини, які не стикаються між собою: релігійне, філософське і наукове. В релігії людина представлена як деяка недосконала подоба Бога, яка усвідомлює і переживає свою недосконалість, і тому здатна пробачити недоліки та гріхи інших людей. Вихідним пунктом філософського осягнення людини стає пізнаюче "Я", яке завдяки власній автономії, свободі та розумності, оволодіває світом в свідомості і практиці. Наука характеризує людину як вершину еволюції живих істот.

Характер вибору, дій, відповідальності особи багато в чому залежить від стану її внутрішнього, духовного світу, від її ціннісних орієнтацій. Ціннісні орієнтації – це світоглядні, моральні, політичні переконання, принципи поведінки, глибокі і постійні прихильності людини. Сукупність сталих ціннісних орієнтацій утворює своєрідний стрижень свідомості, який забезпечує стійкість особи, наслідування певного типу поведінки і діяльності. Саме тому ціннісні орієнтації є дуже важливими регуляторами поведінки індивідів. І тому в будь-якому суспільстві різними шляхами здійснюється цілеспрямований вплив на ціннісні орієнтації особи. Криза особи в сучасному світі тісно пов'язана з необхідністю перегляду старих і доробки нових ціннісних орієнтацій. Людина повинна зберегти свою самобутність, індивідуальність і разом з тим змінювати свій внутрішній світ, постійно нарощувати особистісний потенціал.

*Підбережний В.Р., курсант 104
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Симон Ю. С., професор
кафедри філософії права та юридичної
логіки Національної академії внутрішніх
справ, к.ф.н., доцент*

ВПЛИВ ФІЛОСОФСЬКОГО ТРАКТУВАННЯ СВІДОМОСТІ НА ОСМИСЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ

Звернення філософів до самосвідомості як особливої сфери суб'єктивного світу починається ще з Сократа, з його максими: "Пізнай самого себе". Із становленням філософії як специфічного знання про світ і людину склався погляд на діяльний, неспокійний характер душі, діалогічність і критичність розуму щодо самого себе. За Платоном, діяльність душі - це внутрішня праця, яка має характер бесіди з самим собою. Міркуючи, душа постійно розмовляє з собою, запитує себе, відповідає, стверджує і заперечує.

Таким чином, самосвідомість - важлива умова постійного самовдосконалення людини. Вона тісно пов'язана з рефлексією. Поняття самосвідомості і рефлексії перебувають у певному співвідношенні, яке структурується за принципом доповнюваності. Самосвідомість конкретизується через рефлексію, яка розкриває зміст свідомості, її місце та роль у суб'єктивній реальності самосвідомості.

У філософській літературі рефлексію визначають як принцип мислення, за допомогою якого воно здійснює аналіз і усвідомлення власних форм (категорій мислення) діяльності. Цей принцип полягає також у предметному і критичному осмисленні людиною наукового знання, його змісту і методів здобування. Як форма пізнання, рефлексія є не тільки критичним, а й евристичним принципом. Оскільки своїм предметом рефлексія обирає знання про саме знання, то вона перетворюється на джерело нових знань. Ось чому, на наш погляд, рефлексію можна розглядати як діяльність самосвідомості, яка розкриває внутрішню будову і специфіку духовного світу людини.

Розглядаючи цей рівень (під структуру) суб'єктивності, необхідно додати, що самосвідомість і рефлексія не є результатом лише внутрішніх потреб ізольованої свідомості, вони зароджуються в

процесі колективної практичної діяльності та міжлюдських взаємин. А це значить, що людина не відкривається собі в ході індивідуальної рефлексії, а виявляє себе через свої стосунки з іншими людьми, поведінку, дії та соціальне значущі вчинки. У процесі залучення людини до системи міжлюдських відносин самосвідомість та рефлексія постійно перевіряються, коригуються та розвиваються.

Отже, підкреслимо, що елементи і рівні структури суб'єктивної реальності формуються під впливом соціального способу життя людини, який вимагає від неї самоконтролю своїх вчинків і дій, прийняття на себе повної відповідальності за них.

Все сказане свідчить лише про перші підступи до розкриття структури внутрішнього суб'єктивного світу людини, тому проблемі свідомості ще далеко до свого вирішення. Ми багато чого ще не знаємо про механізми, функції, стан, структуру і властивості свідомості. Нез'ясованими залишаються й питання взаємозв'язку свідомості з діяльністю та індивідом, буттям тощо. Мабуть, останнє слово має бути за наукою. Сподіваємось, що молекулярна біологія, генетика, інформатика та інші науки у майбутньому змінять наші уявлення про свідомість.

Подібно до гегелівського мислячого духу, який продовжує природу, завершуючи цикл розвитку відображення і таким чином виступаючи його найвищим етапом, сучасна інформаційна технологія може бути початком нового циклу розвитку природного і соціального.

Можливо, з розвитком багатозначного, імовірного детермінізму і проясненням багатьох нових характеристик буття (неметричного, віртуального існування природи, відношень) вдасться сформулювати більш фундаментальну теорію відображення, яка збагатить наші знання про свідомість.

Отже, ми дійшли висновку, що спосіб буття людини у світі завжди передбачає наявність свідомості, яка буквально "пронизує" людську діяльність, бо вона є необхідною умовою її організації й відтворення. Свідомість як суб'єктивна реальність виступає нічим іншим, як трансформованою в ідеальний план діяльністю, узагальненим досвідом матеріально-предметного перетворення світу людиною, моментом теоретичної і практичної взаємодії, ставленням до світу, формою діяльності людства.

Погребна А. О., курсант 301 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Воробей О. В., доцент кафедри криміналістичних експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ПІДРОБЛЕНИХ ДОКУМЕНТІВ

Часто на місці події вилучаються різноманітні документи. Наприклад, нерідко вони фігурують як джерела доказів у кримінальних провадженнях. Можливе виявлення повністю або часткового підроблених документів.

Техніко-криміналістичні засоби, які використовуються для виявлення підроблених документів, поділяються на:

- 1) засоби фіксації (цифрова апаратура);
- 2) засоби для виявлення невидимих зображень на документах (детектори валют, універсальні детектори, наприклад, DORS 1700);
- 3) засоби для систематизації та видачі криміналістичної інформації, інформаційно-довідкові системи («Passport» і «Autodocs»; АПС «Підробка» тощо);
- 4) технічні засоби для лабораторного дослідження: лупи, мікроскопи, прилади для експрес-аналізу документів типу; комплекси митного контролю документів тощо.

Наочно-образна фіксація документів має важливе значення. Найбільш поширені засоби такої фіксації відносяться до засобів криміналістичної фотозйомки, відеозапису.

Цифрові камери (апарати) використовуються для створення фотознімків, в яких світлочутливим матеріалом є матриця або кілька матриць, що складаються з окремих пікселів, сигнал з яких передається, обробляється і зберігається в самому апараті в цифровому вигляді. Основні виробники таких пристроїв: фірми Canon, Nikon і Sony.

До засобів для виявлення невидимих зображень на документах можна віднести пристрої для досліджень за допомогою ультрафіолетових і інфрачервоних променів. В основі лежать явища вибіркового поглинання (відображення) речовиною електромагнітного

випромінювання в ультрафіолетовому (280–400 нм) та інфрачервоному діапазонах (700–1000 нм) довжин хвиль. Серед завдань, які виконуються за їх допомогою: виявлення знебарвлених записів, слідів хімічних речовин на документах, диференціація деяких матеріалів. Як джерела ультрафіолетового випроміння використовують ртутно-кварцеві, люмінесцентні лампи тощо.

Для спостереження невидимого інфрачервоного зображення використовують електронно-оптичні перетворювачі.

Детектори валют – це обладнання для перевірки справжності банкнот. Залежно від способу перевірки вони поділяються на два основні класи: переглядові та автоматичні.

Переглядові детектори валют - призначені для візуальної перевірки грошових знаків. Якість перевірки банкнот безпосередньо залежить від кваліфікації і досвіду працюючого з приладом. Ці детектори здатні допомогти побачити ті чи інші захисні мітки на банкнотах. У свою чергу, переглядові детектори в залежності від типу освітлювача і способу контролю поділяються на ультрафіолетові та інфрачервоні.

Автоматичні детектори валют призначені для перевірки банкнот в автоматичному режимі. Здійснюють перевірку документів за кількома параметрами: геометричним, аналізом фарби, ультрафіолетовим, інфрачервоним і за магнітними мітками, оптичної щільності та інш. Перевірка грошей на автоматичних детекторах не потребує від перевіряючого спеціальної підготовки. Банкнота втягується у прилад, далі проходить через кілька датчиків, після чого детектор дає сигнал про відповідність купюри (світловий або звуковий).

Інформаційні системи призначені для забезпечення інформаційної підтримки, електронного обміну даними й документами, а також для надання експертам і спеціалістам інформації та аналітичних матеріалів для криміналістичного дослідження документів.

Наприклад, інформаційно-довідкові системи «Passport» та «Autodocs», які містять відомості про основні ознаки справжніх паспортів 135 держав світу, можливі способи підроблення та методику перевірки їх справжності

Оптичні прилади — це збільшувальні пристосування, що дозволяють розширити діапазон чутливості ока. У першу чергу до них відносяться всілякі лупи: складні, штативні, з підсвічуванням, вимірковальні тощо.

Лупа – оптичний прилад (лінза або система лінз) для спостереження дрібних деталей. Найпоширеніші: лупа криміналістична 10-кратна, лупа з світлодіодною підсвіткою тощо. Як відомо, мікроскоп дає набагато більше збільшення об'єкта порівняно з лупою. Він має освітлювальну і проєкційну системи з двома ступенями збільшення: на першому рівні воно здійснюється об'єктивом, на другому – окуляром.

Таким чином, технічні засоби для виявлення підроблених документів постійно удосконалюються, з кожним роком розширюються їх можливості. Позитивною тенденцією на фоні ускладнення технічного обладнання є максимальне спрощення роботи з ним на рівні користувача.

Список використаних джерел:

3. Воробей О.В. Техніко-криміналістичне дослідження документів: навчально-методичний посібник / Воробей О.В., Мельников І.М., Волошин О.Г., Київ «Центр учбової літератури», 2008. – 303 с.

4. Маресин В.М. Защищенная полиграфия [Электронный ресурс] : справочник / В.М. Маресин. – 2-е изд., стер. – М.: ФЛИНТА, 2014. – 640 с. : илл.

*Романенко Ю. В., курсант 301
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Бобко В. Г., доцент
кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ,
к.ю.н., доцент*

ПРАВО НА СІМ'Ю В УКРАЇНІ

Сім'я та виховання дитини в сім'ї вважаються одними з основних соціальних проблем в Україні. Сім'я має велике значення в житті кожної людини, вона формує моральні основи та емоційний стан дитини, захищає та забезпечує соціалізацію кожного з нас. Тому питання з реформування системи опіки та піклування щодо дітей, в тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування є одним із основних проблем у соціальній сфері [1, с. 126].

Важливою складовою реформування стало прийняття великої кількості нормативно-правових актів, спрямованих на забезпечення прав дітей, які у ході різних життєвих обставин втратили сім'ю. Результатом цього процесу став розвиток національного усиновлення, опіки (піклування), патронату, прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу [2, с.104].

Теоретичною основою для проведення наукового дослідження стали праці відомих науковців у галузі цивільного та сімейного права: Л.М. Баранова, І.А. Бірюков, В.І. Борисова, В.О. Гончаренко, Н.Ю. Голубєва, В.С. Гопанчук, І.В. Жилінков, О.В. Крилова, В.П. Мироненко, В.Ю. Москалюк, Н.В. Павловська, С.А. Пилипенко, О.М. Соловійов, Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova та інші [3, с.97].

Різні науковці мають свої підходи до тлумачення поняття «сім'я». Класичне визначення сім'ї говорить, що сім'я – це мала соціальна група, члени якої пов'язані шлюбом, батьківством і спорідненням, спільністю побуту, загальним бюджетом і взаємною моральною відповідальністю. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства. (ст. 3 СКУ).

Один із науковців, Павловська Н.В. тлумачить поняття «сім'я» як складний комплекс природно-біологічних, матеріальних та духовно-психічних зв'язків, більшість з яких підлягає моральному регулюванню з боку суспільства, а не правовій регламентації взагалі [4, с.146].

До основних функцій сім'ї належать: виховна, репродуктивна (продовження роду), комунікативна (спілкування), рекреативна (взаємна моральна та матеріальна підтримка), господарсько-економічна (управління сім'єю), регенеративна (відродження, відновлення), духовного спілкування, психотерапевтична [5, с.195].

Сімейні правовідносини – це суспільні відносини, врегульовані нормами сімейного права, що виникають зі шлюбу, спорідненості, усиновлення або іншої форми влаштування дітей, які залишилися без піклування осіб. Відповідно до статті 291 Цивільного кодексу України про право на сім'ю:

1. Фізична особа незалежно від віку та стану здоров'я має право на сім'ю.

2. Фізична особа не може бути проти її волі розлучена з сім'єю, крім випадків, встановлених законом.

3. Фізична особа має право на підтримання зв'язків з членами своєї сім'ї та родичами незалежно від того, де вона перебуває.

4. Ніхто не має права втручатися у сімейне життя фізичної особи, крім випадків, передбачених Конституцією України [2, с. 104-105].

Відповідно до ст. 21 СК України шлюб — це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану [1, с.137].

За ст. 207 СК України усиновленням є прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснюється на підставі рішення суду.

Усиновлення — правовий інститут, що здійснюється в інтересах дитини єдиний або обидва батьки якої: померли, невідомі, позбавлені батьківських прав, визнані в судовому порядку недієздатними, безвісно відсутніми чи оголошені померлими; дали згоду на усиновлення; понад шість місяців не проживають разом з дитиною та без поважних причин не беруть участі в її вихованні та утриманні, не виявляють щодо дитини батьківської уваги і турботи [5, с. 185].

Для вирішення питань, пов'язаних з утриманням і вихованням дітей, які опинились у несприятливих умовах, держава створила спеціальні органи — органи опіки та піклування [6, с. 197].

У сімейному праві опіка та піклування розглядаються як передача дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, іншим особам з метою виховання та захисту їх майнових і особистих прав [3, с. 102].

Між тим, встановлення опіки та піклування стосовно дитини-сироти і дитини, яка позбавлена батьківського піклування, не є обов'язковим. Опіка встановлюється над дітьми віком до 14 років, піклування — над дітьми віком до 18 років [1, с. 129].

Патронатом у сімейному праві називається передача за договором дитини, яка є сиротою або з інших причин позбавлена батьківського піклування, на виховання у сім'ю іншої особи (патронажного вихователя) до досягнення дитиною повноліття [4, с. 146].

У сімейному законодавстві України поняття «патронат» з'явилося у зв'язку з прийняттям нового СК України. Глава 20 Кодексу так і називається «Патронат над дітьми». Вона містить 5 статей (ст. ст. 252–256).

Специфіка патронату в сімейному праві як правового інституту виявляється в тому, що така передача здійснюється за договором про патронат, а не на підставі адміністративно-правового акта – рішення органу опіки чи піклування. Цей договір укладається між органом опіки і піклування та особою, яка дала згоду взяти дитину на виховання (патронатним вихователем) [2, с. 108].

У всіх зазначених вище випадках не припиняються правовідносини між дитиною та її родичами. Батьки-вихователі, прийомні батьки і патронатні вихователі виконують функції опікуна щодо дитини у віці до 14 років і піклувальника щодо дитини у віці від 14 до 18 років. Проте дитячий будинок сімейного типу – це окрема сім'я, яка створюється за бажанням подружжя або особи, яка не перебуває у шлюбі, які повинні брати на виховання і спільне проживання не менше п'яти дітей (ст. 2 Положення про дитячий будинок сімейного типу) [1, с. 152].

Шлюб і сім'я в Україні – особисті і соціальні цінності. Держава, як указано в Конституції, захищає цінності, зазначаючи про це в ч. першій ст. 32: «Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України» [6, с. 198].

Держава відіграє головну роль в охороні сім'ї, дитинства, материнства, батьківства, створює умови для зміцнення сім'ї. Зокрема, на державу покладається обов'язок забезпечення людині умов для материнства та батьківства, забезпеченні охорони прав батьків, обов'язок матеріального та морального заохочення і підтримки материнства та батьківства. Що стосується дітей, то держава бере під свою охорону кожную дитину-сироту і дитину, позбавлену батьківського піклування, та забезпечує пріоритет сімейного виховання дитини [6, с. 201].

Список використаних джерел:

1. Сімейне право України : Підручн. / За ред. Гопанчука В.С. – К.: Істина, 2002. – 304 с.
2. Сімейне право України (у схемах) : Навч. посіб. – К.: Атіка, 2005. – 160 с.
3. Сімейне право України : Навч. посіб. / За ред. Є.О. Харитонова. – К.: Істина, 2008. – 200 с.
4. Сімейне право України: Підручник / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін. ; За заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. – К. Юрінком Інтер, 2004. – 200 с.

5. Сімейне право України : Підручник / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін. : за заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 288 с.

6. Юридичні науки. Здійснення права на сім'ю особливими категоріями дітей: дитиною-інвалідом, дитиною-сиротою та дитиною, позбавленою батьківських прав: зб. наук. пр. / за ред. Синегубова О.В. – Х.: ННПМК, ХНУВС, 2014. – Вип. 3, Том 1. – с.196 – 202

*Романюк А. М., курсант 103
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2*

*Науковий керівник: Симон Ю. С., професор
кафедри філософії права та юридичної
логіки Національної академії внутрішніх
справ, к.ф.н., доцент*

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ І СУПЕРЕЧНОСТІ РОЗВИТКУ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Гендерні дослідження зосереджені на визначенні правильного розуміння й оцінці гендерних відносин в суспільстві. Жіночий досвід, аналіз патріархату враховуються в аспекті конструювання і відтворення гендера в усіх соціальних процесах, не обмежуються «додаванням» жіночого, а встановлюють нові внутрішні (взаємообумовлені і взаємовпливові) зв'язки між явищами. Нині зосередження на жіночому концепті не всіма науковцями вважається гендерним дослідженням, оскільки може означати не подолання стереотипів поведінки, а спробу жінки переодягтися у чоловічий костюм, тобто «стати чоловіком», повністю прийняти чоловічі правила суспільного існування [1, с. 299].

Спільне навчання і спільна трудова діяльність чоловіків і жінок до певної міри нівелюють також традиційні відмінності в нормах їх поведінки і психології. Відбувається процес взаємонабуття соціальних властивостей протилежних статей. Але воно повинно мати розумні межі і саме перехід за ці межі, характерний сьогодні, хвилює соціологів і педагогів. Все частіше говорять про те, що жінка нерідко втрачає властиву їй жіночність, стає різкою, грубою, авторитарною, бере на себе роль лідера в сім'ї, переймає чоловічу силову манеру

вирішувати конфлікти, стає агресивною. В той же час у багатьох юнаків і чоловіків культивується невласлива (за існуючими критеріями) чоловічій статі делікатність, надмірна витонченість манер [2, с. 395]. Призначення жінки не змінилось за 2000 років, але жінка все частіше в секуляризованому суспільстві забуває своє призначення і стає нещасною. Найголовніша суспільна функція жінки – зберегти сім'ю, відтак жінка має належати сім'ї [3, с. 165].

В суспільній свідомості діє подвійний стандарт стосовно жінок і чоловіків. До чоловічих зрад і нехтування сімейними цінностями суспільство ставиться набагато терпиміше. Якби тільки не пив. А до жінок ставляться жорсткі вимоги: чекай, терпи, турбуйся про дітей, бережи сімейне вогнище, навіть якщо воно давно перетворилося на згарище. Жіноче прагнення до самовираження і самореалізації поза сім'єю не завжди знаходить розуміння як серед чоловіків, так і серед жінок. Отож багато жінок самі прирікають себе на матеріальну і емоційну залежність від чоловіка.

Такий самий подвійний стандарт існує і щодо вікової нерівності у шлюбі. Чоловік набагато старший за дружину сприймається нормально, а ось зворотна ситуація викликає плітки й пересуди. Попри це, науково доведено, що пік сексуальності жінок припадає на «бальзаківський вік», водночас у чоловіків саме з цього віку починається період згасання.

Проте не все таке похмуре у взаємостосунках статей в нашій країні. Українські жінки зажили славу найкращих у світі дружин. Сексуальність поєднується в них з вірністю, відданістю і витривалістю. Емоційна відкритість і зацікавленість у справах чоловіка дозволяє чоловікам відчувати свою значимість та рятує їх від внутрішньої самотності.

Переважає більшість українських жінок готові боротися за свої права, але зовсім не мають наміру розлучатися зі своїми привілеями. Вони охоче дозволяють чоловікам навіть незнайомим, проявляти турботу і надавати їм допомогу (на відміну від жінок США та Європи). У рідкісних випадках наші жінки не претендують на суто чоловічі професії, пов'язані з важкою фізичною працею та ризиком для життя. Їх не приваблює служба в армії робота з укладення шпал, вантажно-розвантажувальні роботи і т.д.

Не дивлячись ні на що, сучасний європейський шлюб впливає з іудейської і християнської традиції, в яких сімейні стосунки між чоловіком і жінкою базуються на двох принципах.

По-перше, ця заповідь, дана ще в едемському саду: «Залишить людина батька свого і матір свою і приліпиться до жінки своєї; і будуть вони двоє одна плоть (Бут. 2:24).» У цих словах криється якийсь духовний, внутрішній акт. Людина повинна у серці своєму виконати заповідь (а фактично чоловік залишався у будинку батьків). По-друге, це принцип підлеглого становища жінки щодо її чоловіка, принцип про який було сказано достатньо. З раннього дитинства малюк навчається бачити світ та орієнтуватися у незнайомому місці, відшукуючи очима батька й матір, які його трохи випередили. Батьки для маленької людини є чимось на зразок двох полюсів: між ними розміщується й облаштовується увесь світ. Починаючи з цього часу, закладається фундамент світогляду людини. Вона і надалі буде бачити світ, вміщуючи всі предмети і явища в таку собі уявну систему координат, де осями виступають різні протилежності: чоловіче-жіноче, світле-темне, тверде-м'яке, сухе-мокре, праве-ліве і т.д.

Безумовно, для людського мислення особливую роль відіграє пара „чоловіче-жіноче”, в якій немовби у прихованому вигляді містяться всі інші протилежності. Це підтверджується, наприклад, тим, що у більшості мов є граматичні категорії чоловічого і жіночого роду. Вони поширюються практично на всі явища та предмети, в тому числі і неістоти. В чому ж закладена сила протилежностей „чоловіче-жіноче”? Їхня наявність передбачає у будь-якому явищі активну, творчу взаємодію сторін: їхнє об'єднання, поєднання і навіть злиття і одночасно протистояння та поєдинок. А це і являє собою суть творіння і всю сутність світу.

Сучасний світ – нерозв'язані протиріччя. Про полярність чоловічого і жіночого начал, що реально існують у світі, говорять і сучасні філософи Еріх Фромм. Він вважає що чоловіче і жіноче існує „не тільки як щось очевидне у тварин і рослин, але також і в полярності двох основних функцій, функції одержання і функції проникнення всередину. Є полярність землі й дощу, річки й океану, ночі і дня, п'тьми і світла, матерії і духу”[4 с. 22]. По суті, вся сучасна європейська культура, все західне мислення побудовані на основі опозиції чоловічого і жіночого. Однак у нинішньому секулярному суспільстві (тобто суспільстві антирелігійному, в якому все священне профанується і втрачає своє значення) загублена і глибинна основа самого поділу світу за ознакою чоловіче/жіноче. На це втрачена санкція міфу, божественну санацію. І тут таїться причина дуже серйозного протиріччя суспільства, протиріччя між реально існуючим способом мислення людей і тим, що єдине обґрунтування (за

допомогою міфу) такого мислення нічого не варте для сучасної людини. З цього приводу М.О. Бердяєв писав так: „Статева полярність є основним законом життя і, можливо, основа світу. Це краще розуміли предки, а ми огидно безсилі і вироджуємося все більше і більше”.[5 с. 16].

В наш час усе змінилося, жіноча стать уже не готова до такої смиренності (та з якої, власне, речі?), і європейці повсюди роздзвонюють про рівність чоловіка і жінки. Проте нерівність все одно існує, й існує вона у глибинах підсвідомості сучасної людини, немов би в усіх нас, як у підземеллях зруйнованих міст сховався і притих дух зниклих тисячоліть. Витруїти цей дух і позбутися всіх протиріч сучасна людина вже не в силі. Деякі філософи намагаються запропонувати якісь виходи, але вони всі надто утопічні. Наприклад, Жиль Делез висунув ідею переходу від двостатевого поділу індивідів до поділу, коли число статей буде дорівнювати числу людей, і стать не буде мати ніякого відношення до анатомічних особливостей людини. Але заклик змінити мислення так само мало реалістичне, як і гасло Маркса, що вимагав змінити світ.

Основна турбота про дітей лягає на жіночі плечі. до недавнього часу під час хвороби дитини батькові навіть не видавали бюлетень із догляду за дитиною. Слід віддати належне українським чоловікам: багатьох із них таке становище не влаштовує, і вони стараються брати активну участь у вихованні своїх дітей. Проте суспільна думка продовжує вважати матір головною відповідальною особою за долю дітей, відводячи їхньому батькові роль помічника і здобувача. Це підтверджується судовою практикою. У разі розлучення діти практично завжди залишаються з матір'ю, навіть якщо вона не може дати їм належного виховання. На батька лише покладається відповідальність підтримувати їх матеріально.

Традиційно матеріальне забезпечення сім'ї вважається справою чоловіка. Однак більшість українських жінок працюють, не дивлячись ні на що. Нині проблема гендерності залишається життєвим і помітним соціальним питанням, над яким задумувалась, напевно, кожна жінка. Але Більшість жінок не здатні ще фіксувати проблему нерівності за ознакою статі та патріархатної домінації, а тому не здійснюють спроби їй протистояти.

Симак Н. В., курсант 203 навчальної групи навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Шаповал Л. І., доцент кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ПАЦІЄНТА

Ідеологічною основою формування сучасного громадянського суспільства в Україні, що становить серцевину філософії сучасного суспільного життя, є державне визнання і реалізація прав людини і громадянина. Важливою частиною цих прав є права пацієнта, тобто людини, яка звернулася до медичного працівника чи закладу охорони здоров'я за медичною допомогою. Актуальним аспектом реалізації прав пацієнтів є дотримання найважливіших ціннісних принципів медичної етики, у фундамент якої закладені Клятва Гіппократа, норми християнської моралі і Загальної декларації прав людини.

Актуальність теми можна пояснити багатьма обставинами, зокрема: зростанням ролі і значення здоров'я в шкалі особистих і соціальних цінностей сучасної людини; необхідністю створення для громадян можливостей реалізації конституційного права на захист своїх прав і свобод; значною декларативністю низки юридичних гарантій щодо реалізації прав пацієнтів; недосконалістю системи забезпечення цих прав пацієнтів, їх грубими порушеннями; забезпеченням юридичних можливостей захищати свої права у разі незадовільної якості наданої медичної допомоги і медичних послуг.

Відповідно до ст. 3 Конституції України, здоров'я людини визнається найвищою соціальною цінністю. Здоров'я, як найвище суспільне та особистісне благо, потребує посиленої охорони. Право на охорону здоров'я гарантоване на рівні Основного Закону України (ч. 1 ст. 49). Попри те, що обов'язок із утвердження і забезпечення прав та свобод людини і громадянина покладається на державу, на сучасному етапі можна виявити низку проблем, які перешкоджають повноцінній реалізації права на охорону здоров'я, у тому числі і прав пацієнтів, більшість яких породжена недосконалістю законодавчої практики, а також відсутністю правової регламентації механізмів його реалізації, внаслідок чого деякі законодавчі положення набувають декларативного характеру.

Права людини в галузі охорони здоров'я можуть мати відношення як до здорових людей, так і до осіб, які мають певне захворювання.

В українському законодавстві на законодавчому рівні не закріплено загального визначення поняття «пацієнт». Цей термін використаний в «Інструкції про проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань» [1], зокрема в ній передбачено спеціальне визначення пацієнта, а саме, що пацієнт (доброволець) – це особа, яка безпосередньо контактує з закладами охорони здоров'я та пропонує себе за добровільною згодою в якості досліджуваного в клінічних випробуваннях лікарського засобу.

Визначення цього терміну передбачено і в проектах законів «Про фінансування охорони здоров'я та медичне страхування» [2] від 19 вересня 2006 р. (пацієнт – це особа, яка звернулася за медичною послугою) та «Про правові основи біоетики і гарантії її забезпечення» [3] від 08 червня 2005 р. (пацієнт – це здоровий або хворий споживач медичних послуг).

Проблема вироблення поняття пацієнта, окреслення його прав та фіксація їх в нормативно – правовому акті, а також створення механізму їх дотримання і захисту є нагальною в Україні в умовах сьогодення.

Я вважаю, що кожна особа потенційно є пацієнтом, оскільки вона в будь-який час може набути такого статусу, звернувшись за консультацією щодо надання медичних послуг або ж за отриманням медичної допомоги, але це її право, як можливість, що може бути реалізована, а не як обов'язок. Водночас слід зазначити, що для лікарів надання медичної допомоги є професійним обов'язком незалежно від того, у якому медичному закладі (мається на увазі форми власності і підпорядкування) він працює.

Сьогодні права пацієнта не є чітко нормативно визначеними і ст. 6 Основ законодавства України про охорону здоров'я [4] відносить до них лише права пацієнта на кваліфіковану медико-санітарну допомогу, включаючи вільний вибір лікаря, вибір методів лікування відповідно до його рекомендацій і закладу охорони здоров'я; достовірну та своєчасну інформацію про стан свого здоров'я і здоров'я населення, включаючи існуючі і можливі фактори ризику та їх ступінь.

Досліджуючи права пацієнтів варто звернути увагу на положення Лісабонської декларації щодо прав пацієнта, прийнятій 34 Всесвітньою медичною асамблеєю у 1981 році. Зокрема, дана

Декларація закріплює наступні права пацієнтів: а) пацієнт має право вільно обирати свого лікаря; б) пацієнт має право отримувати допомогу від лікаря, який вільний від будь-яких зовнішніх впливів при винесенні своїх клінічних чи етичних рішень; в) пацієнт має право погодитись чи відмовитись від лікування після одержання адекватної інформації; г) пацієнт має право очікувати, що його лікар буде поважати конфіденційний характер медичних і особистих відомостей про нього; д) пацієнт має право померти з гідністю; е) пацієнт має право прийняти чи відхилити духовну та моральну підтримку, включаючи допомогу священнослужителя відповідної конфесії.

Варто також відмітити, що тема прав пацієнтів завжди жваво обговорюється у засобах масової інформації. Натомість, про права лікаря говорять не так часто. На жаль, на сьогодні в українському законодавстві відсутній системний підхід до прав і обов'язків як пацієнтів, так і лікарів. Немає єдиного нормативного акту, який містив би чіткий перелік прав і обов'язків безпосередніх учасників лікувального процесу. Саме тому моєю метою стало вивчення прав і обов'язків обох сторін, які, я вважаю, повинні доповнювати одна одну і стати основою взаємовідносин в системі «лікар – пацієнт». Базу таких взаємовідносин повинні складати такі людські якості, як повага один до одного, а також емпатія - здатність до співчуття – та індивідуальний підхід до пацієнта з боку лікаря; довіра до лікаря і співробітництво з ним з боку пацієнта [5].

Список використаних джерел:

1. Інструкції про проведення клінічних випробувань лікарських засобів та експертизи матеріалів клінічних випробувань: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01 листопада 2000 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0830-00>.

2. Проект закону «Про фінансування охорони здоров'я та медичне страхування» 2192 від 19 вересня 2006 р. внесений народними депутатами України Т.Д. Бахтуєвою, С.И. Червонопиським, Л.С. Григорович. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moz.gov.ua/ua/main/docs/?docID=8209>.

3. Проект закону «Про правові основи біоетики і гарантії її забезпечення» 7625 від 08 червня 2005 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id

4. Основи законодавства України про охорону здоров'я // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.

5. Прохно О.І. Юридичні аспекти співпраці лікаря з пацієнтом (огляд законодавчої бази) / О.І. Прохно, П.Б. Коваль, О.М. Косенко // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції "Актуальні проблеми сучасного розвитку цивільного, міжнародного морського і транспортного права" : 16-17 квіт. 2015 р. / "Актуальні проблеми сучасного розвитку цивільного, міжнародного морського і транспортного права", міжнар. наук.-практ. конф. – Київ : КДАВТ, 2015. – С. 596-599.

Самарський Я. В., курсант 301 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Воробей О. В., доцент кафедри криміналістичних експертиз навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

СУЧАСНІ ВИДИ ПЛАСТИКОВИХ КАРТОК ЗА ТИПОМ НОСІЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЇХ ОСОБЛИВОСТІ

Одним із поширених видів документів в сучасних умовах є пластикові картки: дисконтні, банківські, телефонні і безліч інших видів, аж до клубних та рекламних карток. За типом носія конфіденційної інформації, записаної в картці, прийнято розрізняти такі різновиди пластикових карток: зі штрихкодом; з магнітною смугою (магнітні картки); чіпові карти.

Картки зі штрихкодом, в яких єдиним носієм такої інформації є штрихкод, в даний час практично не використовуються, зважаючи на малий обсяг інформації, яка може бути закодована таким способом. Іноді застосовують штрихкод в інших видах карт для кодування деякої додаткової інформації або в якості одного з елементів захисту.

Найбільш поширені картки двох видів – з магнітною смугою і з вбудованою мікросхемою. Розміри карт складають 85,6×53,98×0,76 мм. Такі картки називаються ID-1.

Сам чіп вбудовується в пластик, а якщо чіпова карта безконтактна (радіочастотна ідентифікація, РЧІ), то в пластик по периметру вбудовується і антена. Крім цих елементів, аверс містить інформацію про емітента (зазвичай, це логотип та назва), а також

додаткові знаки обслуговування (наприклад, логотип платіжної або дисконтної системи). На зворотному боці (реверсі) картки розміщуються необхідна магнітна смуга, смуга для підпису і штриховий код, фотографія власника і деяка інша інформація.

Якщо в карту включена магнітна смуга, то вона розташовується у верхнього краю зворотного боку картки. Такі картки мають на звороті магнітну смугу, де записані дані, необхідні для ідентифікації особи власника картки при її використанні в банкоматах та електронних терміналах торгових установ.

Імпринтер – це, що дозволяє знімати відбиток ембосировального тексту з пластикової карти на спеціальний багат шаровий самокопіюючий бланк (сліп). Магнітна смуга зазвичай має три доріжки для запису інформації. Всі три доріжки, як правило, використовуються у великих банківських платіжних системах. У локальних платіжних системах, дисконтних системах, а також в системах контролю доступу використовуються частіше всього одна (зазвичай друга), рідше дві (перша і друга) доріжки. Але на деяких видах карт може бути до чотирьох магнітних смуг. На одній з них, ISO-2, міститься інформація про номер картки, термін її дії, а також службовий код, зона перевірки особистого коду, вільні коди. Смуга ISO-1 містить аналогічну інформацію плюс ім'я власника.

Інформація на магнітних смугах носить статичний характер: один раз записана вона не міняється згодом, тому всі розрахункові операції проходять в реальному часі (on-line). Коли картка вставлена у відповідний зчитувальний пристрій, індивідуальні дані власника передаються по комунікаційних мережах для дозволу на операцію. Як правило, банк-емітент гарантує роботу картки з магнітною смугою лише протягом 1 року. Для магнітної смуги на пластиковій карті міжнародні стандарти встановлюють її фізичні характеристики (включає будь-яке захисне покриття), метод кодування інформації, набори кодованих символів і склад даних. На картках великих міжнародних асоціацій, наприклад VISA і MasterCard, магнітна смуга має 3 доріжки. На одній з них записано персональний ідентифікаційний номер (ПІН-код), який вводиться власником картки за допомогою спеціальної клавіатури при використанні ним банкоматів і POS-терміналів. Набрані цифри порівнюються з ПІН-кодом, записаним на смузі. У разі розбіжності власнику дається можливість зробити ще кілька спроб набору ПІН-коду. Якщо збігу все ж не відбувається, картка вилучається або її параметри вносяться в так

званий стоп-лист, тобто фактично блокується управління карти відповідним банківським картковим рахунком.

Чіпові карти (chip card, smart card – смарт-карта, «розумна» карта). Смарт-картка, по суті, є комп'ютером, вона містить всі елементи обчислювальної платформи загального призначення. Зовнішньо вона схожа на кредитну карту з невеликою позолоченою металевою платівкою на поверхні. Платівка являє собою електричний інтерфейс і мініатюрний комп'ютер, що прихованого під нею в шарі пластика. Цей комп'ютер включає в себе процесор і пам'ять декількох типів. Смарт-карти за своїми експлуатаційними характеристиками значно перевершують магнітні картки.

При виробництві карток у кожен мікросхему заноситься унікальний код, який неможливо продублювати. При видачі картки користувачу на неї наноситься один або кілька паролей, відомих лише власникові картки. При спробі несанкціонованого використання деяких видів смарт-карт можуть автоматично «зачинятись», і для відновлення працездатності такої карти необхідний її повернення на місце видачі.

Введення смарт-карт у країнах, які з початку створення системи карткових розрахунків орієнтувались на магнітні картки, ускладнюється тим, що там встановлені десятки і сотні тисяч одиниць обладнання, не пристосованого для зчитування інформації з мікросхеми, а заміна цього обладнання на пристрої, сумісні зі смарт-картками, вимагає значних капіталовкладень. Ситуація змінюється в останні роки. Бурхливий розвиток комерційної діяльності з використанням Інтернету спричинило за собою зростаючу необхідність створення універсального інструменту здійснення безготівкових розрахунків в глобальній комп'ютерній мережі.

У 2005 р. ряд популярних карткових продуктів міжнародних платіжних систем (VISA і Europay/MasterCard) перейшов на чіпову платформу. Хоча чіпові карти дорожче карток усіх технічних типів, вартість їх експлуатації практично нульова.

Як правило, матеріалом для виготовлення пластикових карт класичного типу служить спеціальна пластмаса – полівінілхлорид (ПВХ), стійка до механічних і фізичних дій. Захистом при виготовленні пластикових карт може бути нанесення глянцевого або матового лаку. З іншого боку картки може бути використаний прозорий полікарбонат для доступу до інформаційного шару і персоналізації методом лазерного гравіювання. Технологія, застосовувана в таких картах для запису і зчитування інформації,

подібна до тієї, яка використовується в лазерних дисках WORM (write once read many), тобто записана інформація не може бути стерта, нова інформація може дописуватися до вичерпання ємності носія. Основна перевага таких карток – можливість зберігання великих обсягів інформації, до 2-16 Мб. Запис і зчитування інформації з такої картки проводиться спеціальною апаратурою. На основі лазерних оптичних карт можуть виготовлятися такі ідентифікаційні документи, як паспорти, посвідчення особи, водійські права, банківські картки, електронні перепустки для входу на об'єкти і доступу до інформаційних систем тощо. Лазерні оптичні картки мають розміри стандартної банківської карти. При цьому на кожній з них може поміститися до 16 різних документів: паспорт, водійське посвідчення, медичний поліс, електронний пропуск для входу на об'єкт і доступу до інформаційних систем і т.ін. А доступ до кожного документу може бути захищений спеціальною системою. На оптичній стрічці можна помістити і візуальні елементи захисту карти, наприклад мікрозображення з роздільною здатністю до 12 000 dpi. Для їх нанесення використовується метод лазерного гравіювання. Ці карти індивідуальні, в них можуть бути занесені біометричні дані власника – відбитки пальців і образ сітківки очі, тому в чужих руках вони марні. Як стверджують виробники, підробка карт цього типу практично неможлива, на відміну від найбільш поширених карток з записом інформації на магнітній стрічці або мікрочипі. Оскільки інформація на такому носії не може бути перезаписана, фальсифікація записаних даних виключена. Досі офіційно не зареєстровано жодного випадку підробки документа на основі такої карти. До теперішнього часу різні ідентифікаційні документи (посвідчення особи, водійські права тощо) на основі лазерних оптичних карток випущені у світі в кількості понад 35 млн. примірників у США, Канаді, Італії, Індії, Мексиці, Саудівській Аравії та інш. ЛОК в якості ідентифікаційних документів застосовують в Італії (вони там використовуються як посвідчення особи), в Індії їх застосовують в якості документів для реєстрації транспортних засобів тощо.

За прогнозами аналітиків, впровадження лазерних оптичних карт з часом має повністю витіснити найбільш розповсюдженні зараз ідентифікаційні картки з записом інформації на магнітній стрічці або мікрочипі.

Список використаних джерел:

1. Воробей О.В. Техніко-криміналістичне дослідження документів: навчально-методичний посібник / Воробей О.В.,

Мельников І.М., Волошин О.Г., Київ «Центр учбової літератури», 2008. – 303 с.

2. Маресин В.М. Защищенная полиграфия [Электронный ресурс] : справочник / В.М. Маресин. – 2-е изд., стер. – М.: ФЛИНТА, 2014. – 640 с. : илл.

Самарський Я. В., курсант 301 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Полішко Н. Л., доцент кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Україна також має низку законодавчих та інших нормативних актів щодо гарантій соціального захисту військовослужбовців. Основними у даному питанні нормативними актами є Закони України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист», «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

Слід зазначити, що законом задекларована дуже розгалужена система соціальних гарантій. Серед гарантій є такі, що мають дуже низький рівень - це посадові оклади військовослужбовців та щомісячне грошове забезпечення учасників АТО. Є такі види виплат, які відповідають високим стандартам, наприклад за знищення або захоплення бойової техніки противника одна особа може отримати до 243 000 грн. Є види соціального забезпечення які, на жаль, поки що «залишено» тільки на папері, як-то надання земельних ділянок, курортне забезпечення. Є також види соціального забезпечення які треба коригувати. Як, приклад, надання житла або кредитів на житло, що можливе тільки після 20 років вислуги. Вважаємо, якщо особа укладає довгостроковий контракт на службу в ВСУ або іншому військовому формуванні, то надання пільгового кредиту на житло або самого житла має бути однією з умов контракту.

Головною проблемою соціального пакету військовослужбовців, учасників бойових дій, є недостатнє

фінансування цієї сфери зі сторони держави. Рівень виконання існуючих соціальних програм в загальному показнику ледве дотягує до 50 %. Існування потужного волонтерського руху, який утворився як в Україні, так і за її межами, є яскравим свідченням того, що поки державі не вдається впоратися з проблемними питаннями забезпечення військових, а недержавне – волонтерське фінансування соціальної військової сфери, має безпрецедентні обсяги. Про що такі «говорить» наше законодавство?

Основні засади державної політики у сфері соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей визначені у Законі України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у якому їм гарантуються сприятливі умови в економічній, соціальній, політичній сферах задля реалізації їх конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни.

Соціальний захист військовослужбовців визначений як діяльність держави, спрямована на встановлення системи правових і соціальних гарантій, що забезпечують реалізацію конституційних прав і свобод, задоволення матеріальних і духовних потреб військовослужбовців відповідно до особливого виду їх службової діяльності, статусу в суспільстві, підтримання соціальної стабільності у військовому середовищі. Це право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, у старості, а також в інших випадках, передбачених законом.

У зв'язку з особливим характером військової служби, яка пов'язана із захистом Вітчизни, військовослужбовцям надаються визначені законом пільги, гарантії та компенсації.

Держава забезпечує соціальну та професійну адаптацію військовослужбовців, які звільняються у зв'язку із скороченням штатів або проведенням організаційних заходів, за станом здоров'я, а також військовослужбовців строкової військової служби, які до призову на строкову військову службу не були працевлаштовані. У разі необхідності соціальну та професійну адаптацію проходять також члени сімей військовослужбовців.

У Державній програмі реформування та розвитку Збройних Сил України, незважаючи на сучасні негаразди, предметом першочергової уваги стало забезпечення соціально-правових гарантій військовослужбовців та членів їхніх сімей. Позитивним прикладом цьому зокрема є те, що за останні роки військовослужбовцям неодноразово було підвищено грошове забезпечення. З метою адаптації

військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, до нових умов життя Постановою Кабінету міністрів від 5.08.96 № 918 була затверджена і діяла протягом трьох років відповідна Комплексна програма.

Докорінному вирішенню житлової проблеми в Збройних Силах України покликана сприяти "Комплексна програма забезпечення житлом військовослужбовців та членів їхніх сімей", яка затверджена Указом Президента від 2 жовтня 1999 року № 1262. За цією Програмою у період до 2006 року передбачено побудувати для військовослужбовців Збройних Сил майже 55 тисяч квартир.

Складний сучасний економічний стан держави змушує Збройні Сили України займатися нехарактерною для них економічною та господарською діяльністю. Головна її мета полягає у створенні умов, які забезпечували б максимально ефективне використання внутрішніх ресурсів Збройних Сил України, що в свою чергу дало б змогу нарощувати обсяги надходження додаткових коштів для забезпечення соціальних потреб військовослужбовців.

Головний чинник будь-якої реформи - конкретна людина. Без врахування її інтересів неможливо здійснювати радикальні перетворення.

Для розв'язання проблем соціального захисту військовослужбовців необхідна співпраця регіонів і військових формувань. Обласні, міські, районні адміністрації можуть надавати ефективну допомогу військовим у вирішенні соціально-економічних питань: забезпечення продовольством, оплата заборгованості за комунальні послуги, електроенергію та ін. Завдяки такому співробітництву можна розв'язати чимало гострих проблем військово-соціального плану.

Збройні Сили - гарант не тільки національної безпеки держави, а й стабільності у суспільстві. Сьогодні армія виконує завдання, покладені на неї. Але військовослужбовці дуже потребують соціального захисту з боку держави.

Симак Н. В., курсант 203 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Чабанюк В. Д., доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ЗЛОЧИТИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Особливе місце у системі еколого-правової відповідальності займають злочини проти довкілля, що визначаються в юридичній літературі як передбачені кримінальним законом суспільне небезпечні діяння, які посягають на навколишнє природне середовище чи його окремі сфери (повітря, землю, надра, води тощо).

Термін «довкілля» та словосполучення «безпечне для життя і здоров'я довкілля» визначено Конституцією України 1996 року [1]. Правові основи екологічної політики закладені у Декларації про державний суверенітет України й Основному Законі України, який встановлює обов'язок держави забезпечувати екологічну безпеку, гарантує громадянам право на безпечне для життя і здоров'я навколишнє природне середовище.

Як зазначив у своїй постанові Пленум Верховного Суду України («Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля» від 10 грудня 2004 р. № 17): «Злочини та інші правопорушення проти довкілля посягають на суспільні відносини у сфері охорони конституційного права громадян на безпечне довкілля, а також у сфері охорони, використання, збереження і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання й усунення негативного впливу господарської та іншої діяльності людини на навколишнє природне середовище, збереження генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій, а також природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною».

Всі природні багатства нашої країни – «земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони – згідно з Конституцією України (ст. 13), є об'єктами права власності Українського народу». Стаття 66 Конституції України зобов'язує кожного громадянина не

заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки. Аналізуючи норми Основного Закону України, можна констатувати, що конституційними екологічними правами, визначеними ст. 50 Конституції України, є: а) право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (право на екологічну безпеку); б) право на відшкодування шкоди, завданої порушенням права на безпечне для життя і здоров'я довкілля (право на відшкодування екологічної шкоди); в) право на вільний доступ до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту та на її поширення (право на екологічну інформацію)

Професор М. І. Малишко справедливо зазначає, що ці проблеми сьогодні стали найважливішими, так як вони набули глобального характеру. Від їх розв'язання залежить подальше існування людства, причому вони сьогодні актуальні для всіх країн світу, у тому числі і для України. [2, с. 3]

Здоров'я нації є одним з показників цивілізованості держави та відображає соціально-економічний стан суспільства та його сталий розвиток. Антропогенне забруднення природи призвело до порушення рівноваги в біосфері і стало суттєвою проблемою сьогодення.

Всі природні багатства нашої країни — «земля, її надра, атмосферне повітря, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони — згідно з ст. 13 Конституції України, є об'єктами права власності Українського народу». В свою чергу, встановлений конституційний обов'язок кожного громадянина не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині та відшкодовувати завдані ним збитки.

Охорона довкілля є важливою функцією нашої держави. Тому, в наукових дослідженнях і освітянській роботі в галузі екології та права, розглядаються питання екологічного права громадян України на використання та охорону природних ресурсів і довкілля, питання відповідальності за порушення природоохоронного законодавства, питання міжнародного екологічного права.

Кримінальний кодекс України встановлює відповідальність за найнебезпечніші правопорушення в галузі довкілля. До чинного Кримінального кодексу України включено окремий розділ VIII «Злочини проти довкілля», до якого увійшли охоронювані кримінальним законом суспільні відносини у сфері використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки. Застосування

екологічного законодавства в умовах економічної та екологічної кризи є дуже складним завданням і одним з основних напрямків роботи судів, органів прокуратури та органів Національної поліції України.

Більшість складів злочинів, зазначених в розділі VIII КК України, встановлюють кримінальну відповідальність за порушення встановлених різноманітними нормативно-правовими актами, правил використання та охорони природних ресурсів. За умови, якщо цим спричинено певну шкоду природному середовищу, життю та здоров'ю людей, або створено загрозу заподіяння такої шкоди чи небезпеку для життя та здоров'я людей..

Злочини проти довкілля можуть бути класифіковані за різними критеріями: об'єктивною стороною, суб'єктом, суб'єктивною стороною. Але найбільш логічною та аргументованою є класифікація за безпосереднім об'єктом:

- 1) злочини, що посягають на екологічну безпеку;
- 2) злочини у сфері землекористування, охорони надр, атмосферного повітря;
- 3) злочини у сфері охорони водних ресурсів;
- 4) злочини у сфері лісокористування, захисту рослинного і тваринного світу [3,с. 132].

В юридичній літературі обґрунтовано доводиться те, що порівняно з минулими роками набуло значного поширення та збільшення злочинності у сфері навколишнього природного середовища, це доводиться недосконалістю нормативно-правової бази у сфері господарювання, будівництва тощо (велика кількість відсилочних норм, невідповідність між різними правовими актами та нормами, відсутність механізму їх реалізації тощо).

Суттєву шкоду запобіганню злочинності у сфері навколишнього природного середовища спричиняє поширена практика, за якої державні органи, ухвалюючи ті чи інші рішення, рідко узгоджують їх з природоохоронними органами. Хоча прийняття таких рішень без попередньої екологічної експертизи є, власне, порушенням чинного законодавства.

Ефективність застосування кримінально-процесуальних засобів запобігання злочинам у сфері навколишнього природного середовища залежить і від рівня та якості реагування відповідних державних органів, громадських організацій або посадових осіб на подання, окремі постанови про вжиття заходів щодо усунення причин і умов, які сприяли вчиненню злочину.

Погані знання екології стали наслідком знищення природних річок, створені штучних водоймищ, забрудненні шкідливими речовинами прісної води, що порушило природний водний баланс.

Незнання екології також призвело до отруєння землі пестицидами та іншими отрутохімікатами, які негативно впливають на людське здоров'я. На екологічні проблеми не звертали уваги, виділялося мало коштів на охорону природного середовища, а в більшості випадків, взагалі, не було ніяких витрат на екологію, вважаючи що весь час так буде. Але можливості природи самовідновлюватись не безкінечні, її потрібно допомагати в цьому. Заощадивши на екології, людство втрачає на своєму здоров'ї, якості і тривалості життя.

Список використаних джерел:

1. Баб'як О.С., Біленчук П.Д., Чирва Ю.О. Екологічне право України : Навч. Посібник. – К.: Атіка, 2000
2. Малишко М.І. Основи екологічного права України. – К.: МАУП, 1999
3. Коржанський М.Й / Кримінальне право і законодавство України: Частина особлива.- Курс лекцій /Київ АТІКА. – 2001р

*Степчук Я. О., студентка
магістратури 101 – МП навчально-
наукового інституту № 2 Національної
академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Садченко О. О.,
професор кафедри криміналістичних
експертиз навчально-наукового інституту
№ 2 Національної академії внутрішніх
справ, к.ю.н., доцент*

ОЦІНКА ВИСНОВКУ СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧОЇ ПЕКСПЕРТИЗИ

В умовах демократизації кримінального процесу, становлення судової реформи, зростає роль висновку експерта як джерела судового доказу. Особливе значення для розслідування кримінальних правопорушень набуває істотне розширення доказової бази за рахунок використання спеціальних товарознавчих знань.

Судово-товарознавча експертиза - дослідження, що проводиться особою, що володіє спеціальними товарознавчими знаннями за дорученням сторін кримінального провадження, з метою вивчення споживчих властивостей товарів на підставі інформації яка міститься на маркуванні товарів або у їх супровідних документах, з метою встановлення фактичних даних, що мають значення для встановлення обставин вчиненого кримінального правопорушення.

Теоретичною основою судово-товарознавчої експертизи є товарознавство як галузь наукового знання.

Товарознавство наука про властивості, одержання і дослідження товарів, а також про їх економічне значення (Йоганн Бекман, XVIII ст. (перше академічне визначення товарознавства)).

Товарознавство – це прикладна природничо-технічна наука. Визначення, прийняте Міжнародною конференцією з товарознавства Лейпциг, 1962р.

Товарознавство - наукова дисципліна, яка системно вивчає товари на всіх етапах життєвого циклу, методи пізнання їхньої споживної вартості (цінності), закономірності формування асортименту та вимог до якості для забезпечення ефективності їх виробництва, обігу та споживання (ДСТУ3993 2000 “Товарознавство. Терміни та визначення”).

Результати судово-товарознавчої експертизи фіксуються відповідно до встановленого законом процесуального порядку і оформляються як письмовий висновок експерта відповідно до вимог ст.ст 101, 102 КПК України [3, с. 52].

Висновок судово-товарознавчої експертизи - це докладний опис проведених експертом-товарознавцем досліджень споживчих товарів та зроблені за їх результатами висновків, обґрунтовані відповіді на запитання поставлені особою, яка залучила експерта або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи.

Згідно ст. 94 КПК України, висновок експерта-товарознавця, як і інші джерела доказів, підлягає перевірці та оцінюванню за внутрішнім переконанням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду [1, с.62].

Оцінка висновку експерта завершує проведення судової експертизи і передувє його використання в процесі розслідування кримінального правопорушення. Оцінка висновку судово-товарознавчої експертизи здійснюється за загальними правилами оцінки доказів. Оцінка доказів - є розумовою (логічною) діяльністю слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, яка полягає в тому, що вони за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів - з точки зору достатності та взаємозв'язку, для прийняття відповідного процесуального рішення [2].

Принципи оцінки висновку судово-товарознавчої експертизи:

1. Обовязковість оцінки експертного висновку;
2. Свобода оцінки експертного висновку;
3. Системність оцінки висновку;
4. Повнота оцінки експертного висновку.

Оцінювання висновку експерта слідчий має здійснювати з дотриманням певних правил, визначених слідчо-судовою практикою:

1. Висновок експерта-товарознавця слідчий оцінює за внутрішнім переконанням;
2. Внутрішнє переконання слідчого має бути обґрунтованим;
3. Оцінюючи висновок експерта-товарознавця, слідчий має чітко дотримуватись вимог закону ;
4. Висновок експерта не має встановленої наперед сили, тому для слідчого він є необов'язковим, але не згода з ним має бути обґрунтована;
5. Слідчий не володіє основними положеннями судово-товарознавчих експертиз, тому для роз'яснення експертних положень залучається спеціаліст-товарознавець;
6. Оцінювати висновок судово-товарознавчої експертизи слідчий повинен методом аналізу та синтезу.

Оціночна діяльність слідчого має характеризуватися певною спеціальністю, оскільки висновок експерта-товарознавця складено з використанням спеціальних товарознавчих знань. Оцінювання висновку експерта-товарознавця здійснюється у два етапи:

1.Перевірка дотримування процесуального законодавства, під час підготовки та проведення судово-товарознавчої експертизи слідчий з'ясовує:

- Час призначення судово-товарознавчої експертизи;
- Підстави призначення судово-товарознавчої експертизи;
- Забезпечення передбачених законом прав підозрюваного під час призначення судово-товарознавчої експертизи;
- Обґрунтування часу призначеної судово-товарознавчої експертизи;
- Чи були порушення виявлення та вилучення об'єктів дослідження;
- Чи відповідають питання слідчого та об'єкти дослідження спеціальним знанням експерта-товарознавця;
- Чи відповідає особа призначена експертом усім вимогам закону;
- Чи не вийшов експерт за межі своєї компетенції;
- Чи дав відповідь на поставлені питання.

2.Оцінювання наукової обґрунтованості та вмотивованості висновку експерта-товарознавця:

- Слідчий може ознайомлюватись з об'єктами судово-товарознавчої експертизи, методикою, науково-технічною літературою, ДСТУ, ТУ та іншими документами;
- Вивчаючи дослідну частину висновку слідчий має з'ясувати:

- Чи є повним дослідження об'єктів поданих на експертизу;
- Чи є науково обгрунтоване дослідження;
- Які результати порівняльних досліджень об'єктів і зразків;
- Чи була необхідність у застосуванні інших методів дослідження;
- Чи було надано експерту дослідження кількість об'єктів для надання висновку;
- Чи не викликали сумніву технічні документи, інструкції, положення на яких ґрунтується висновок експерта;
- Які інструментальні засоби, прилади використано під час дослідження;
- Чи була в експерта можливість за поданими йому документами обґрунтувати висновки про властивості об'єктів, умов їх зберігання, транспортування, причин утворення дефектів.

Не може бути визнано повноціним доказом висновок експерта-товарознавця, що ґрунтується не на точних даних, а на суб'єктивному припущенні експерта, середніх нормах та розрахунках, якими вони науково не обґрунтовані, а обрані довільно.

- Чи відповідають висновки документам, що містяться в дослідницькій частині висновку;
- Чи ґрунтуються вони на даних товарознавчої науки;
- Чи не суперечать висновки законам і формам логіки;
- Чи відповідає послідовність висновків експерта послідовності питань, викладених у постанові слідчого;
- Чи мають значення для правопорушення факти, встановлені експертом-товарознавцем.

Після загального оцінювання висновку судово-товарознавчої експертизи слідчий може прийняти одне з таких рішень:

1. Визнати висновок експерта-товарознавця доброякісним, залучити його до зібраних доказів;
2. Визначити висновок експерта-товарознавця неповним чи недостатньо зрозумілим;
3. Визнати висновок експерта-товарознавця необґрунтованим, таким що суперечить матеріалам провадження.

Висновок експерта-товарознавця визнається всебічним тільки за умов, якщо під час вивчення властивостей товарів і продукції застосовували всі необхідні методи дослідження, що дали змогу вивчити матеріально-речовинні властивості об'єктів експертизи.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : чинне законодавство зі змінами та допов. Станом на 2 серп. 2016 р. : (ОФЦ. ТЕКСТ). – К.: ПАЛИВОДА А.В., 2016. – 372 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: за станом на 13.04.2012 – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

3. Стахівський С. М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування : монограф. / С. М. Стахівський. – К. : б/в, 2005. – 272с.

Товстуха К. Л., курсант 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Симон Ю. С., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ДІАЛЕКТИКА ЯК ПІДГРУНТТЯ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРАВО РОЗУМІННЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Діалектика (грец. - мистецтво вести бесіду) - теорія і метод пізнання дійсності, наука про найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства і мислення. Термін діалектика в історії філософії вживається в різних значеннях.

- Сократ розглядав діалектику як мистецтво виявлення істини шляхом зіткнення протилежних думок.

- Платон називав діалектику логічним методом, за допомогою якого на основі аналізу та синтезу понять відбувається пізнання істинно суцього - ідей, рух думки від нижчих понять до вищих.

- Софісти надали терміну «діалектика» поганий відтінок, називаючи діалектику мистецтвом представляти фальшиве, і сумнівне за істинне.

- Аристотель визначав діалектику як спосіб доказу, коли виходять з положень, отриманих від інших, і достовірність яких невідома.

- У філософії Канта діалектикою називається логіка видимості, яка не призводить до істини.

- За Гегелем, діалектичний метод пізнання, протилежний метафізиці. Діалектичний метод на противагу метафізичному ґрунтується на розумному пізнанні, розглядає предмет у єдності його протилежних визначень.

- У марксистській філософії термін «діалектика» вживається у значенні теорії і методу пізнання явищ дійсності шляхом досягнення саморуху предмета на основі внутрішніх протиріч. Марксистська діалектика виходить з визнання постійного становлення, розвитку явищ матеріального світу. Розвиток - це не просто рух, під яким розуміється будь-яка зміна, а такий рух, кінцевим результатом якого є сходження від простого до складного, від нижчого до вищого. Це сходження носить складний характер. Розкрити об'єктивні закони зіткнення, розвитку різних форм і видів матерії - завдання діалектики, як науки.

В історичному розвитку діалектика пройшла *три основних своїх етапи (форми)*.

- До першого відносять діалектику стародавніх (Геракліт, Демокріт, Платон, Арістотель та ін). Це була стихійна діалектика, яка поєднувалася з такими ж наївними матеріалізмом та ідеалізмом.

- Потім шляхи матеріалізму й діалектики розійшлися. В XVII - XVIII ст. виникає метафізичний матеріалізм і панівними стають ідеї механіцизму (хоча й в деяких філософських вченнях проявлялась діалектика). Виникнення й розвиток метафізичного матеріалізму зіграло в той час позитивну роль.

Однак це мало тимчасовий характер, оскільки природі й суспільному життю завжди був притаманний діалектичний характер. Тому й діалектика почала інтенсивно розроблятися (у класичній німецькій філософії). Вона й стала другою формою діалектики (насамперед, діалектика Гегеля).

- Суттєві зрушення в суспільному житті, три великі відкриття знову викликали необхідність поєднання матеріалізму з діалектикою, повернення до цілісного, діалектичного розуміння світу, але вже в іншій формі (на ґрунті науки й суспільного досвіду). Так виникла третя форма діалектики (матеріалістична, марксистська), яка була поєднана вже зі зрілим матеріалізмом.

Вона не завершує розвиток рамками якогось "духу", а показує, як нескінченний розвиток нескінченної матеріальної дійсності відображається в людському пізнанні, а матеріалістичний діалектичний метод є докорінно протилежним ідеалістичному діалектичному методу, оскільки об'єктивна діалектика первинна стосовно суб'єктивної. В ній принципи матеріальної єдності світу і принципи відображення перебувають у нерозривному зв'язку.

Закони діалектики:

- Закон єдності і боротьба протилежностей,
- Закон взаємного переходу кількісних і якісних змін,
- Закон заперечення заперечення.

Аналіз існуючих тлумачень діалектики, окреслення складових її як теорії, логіки та методу дозволяє розглядати діалектику як одну із особливих форм світорозуміння та логіку саморефлексивної думки. Із найбільшою виразністю особливості діалектики проявляються в діалектичній логіці, осмислення принципів якої дозволяє порівнювати та розрізняти позиції діалектики, фізикалізму, догматики, релятивізму, софістики, еклектики та метафізики.

Толочко О.О., курсант 104 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Симон Ю. С., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ І ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ АНТИЧНОСТІ

Філософія – людське мислення, один з видів людської життєдіяльності, теоретична форма світогляду; особливий вид мислення, на якому думка усвідомлює себе саму у своєму ставленні до дійсності та шукає остаточних, абсолютних засад для власних актів і людського самоствердження у світі.

Філософія як особлива сфера людського знання і пізнання виникла на основі світоглядних пошуків та орієнтацій людини, що постають як необхідність з погляду людського життєвого вибору та самоствердження. Постаючи теоретичною формою світогляду, філософія набуває певних особливостей, таких, як узагальнюючий характер знання, принциповий людиноцентризм, прагнення досягти абсолютів та ін. Ці особливості зумовлюють структуру та функції філософського знання. У кінцевому підсумку філософія постає як глибоке і непереборне прагнення людської душі до прозорості й осмисленості підвалин власного буття. Філософія виникає як спроба знайти відповіді на основні світоглядні питання за допомогою міркування з метою орієнтації людини в світі. На відміну від окремих наук, що вивчають деякі області дійсності, предметом філософії є найзагальніші риси дійсності, основи буття і пізнання, що вивчаються не безпосередньо, а через узагальнення даних інших наук та осмислення всієї існуючої культури, її світоглядних

структур. Таким чином філософія – це раціональна самосвідомість людства, наслідки його прагнення збагнути глибинні основи буття і місце людини в світі.

Антична філософія виникла в грецьких містах-державках на рубежі VII–VI ст. до н.е. Спочатку на західному узбережжі Малої Азії (в Іонії), потім у грецьких містах, Південної Італії, у прибережних грецьких містах острова Сицилія й нарешті, власно в Греції – в Афінах (V ст. до н.е.). Випробувавши період блискучого розквіту в VI–V ст. до н.е., філософія античної Греції продовжувала розвиватися в епоху утворення монархії Олександра Македонського (IV ст. до н.е.) і при його приймачах, а потім під владою Римської імперії й у період поділу її – у Східній імперії – аж до початку VI ст. н.е.

Філософія Древнього Рима виникла наприкінці республіканського періоду Рима (II–I ст. до н.е.) і розвивалася паралельно із грецькою філософією – у часи Римської імперії приблизно до часу її падіння (кінець V – початок VI ст. н.е.).

Характерна риса давньогрецької філософії складається, насамперед, у протиставленні філософських міркувань практичної діяльності, у її своєрідному відношенні до міфології. Духовний розвиток в VII–IV ст. до н.е. йшов від міфології та релігії до науки й філософії.

Грецька філософія зародилася не як область спеціальних філософських досліджень, а в нерозривному зв'язку з науковими знаннями – математичними, природничо-науковими, із зачатками політичних понять, а також з міфологією й мистецтвом. Тільки в елліністичну епоху, починаючи з III ст. до н.е., деякі науки, насамперед, математика й медицина, відокремлюються в спеціальні області дослідження й знання.

Поступово в античній філософії виникає два основних типи філософського світогляду – матеріалізм і ідеалізм. Їхня боротьба становить основний зміст філософського розвитку в увесь наступний час. Одночасно виникає протилежність двох основних методів мислення – діалектики й метафізики.

Філософія античності розвивається за умов утвердження зрілих рабовласницьких відносин, встановлення демократії, розвитку контактів з іншими регіонами світу. Розвиток античної цивілізації йшов динамічно і це сприяло і розвитку філософії. Виділяють три основні етапи розвитку античної філософії це:

1. Натурфілософський або рання класика (VII–V ст. до н.е.)
2. Висока класика (V–IV ст. до н.е.)

3. Пізня класика або завершальний цикл античної міфології, що складається з періодів:

- Елліністичної філософії (IV–I ст. до н.е.)
- Олександрійської філософії (I ст. до н.е. – V–VI ст.)
- Римської філософії (I–VI ст.)

Першим етапом розвитку філософії є натурфілософія. Це філософія природи, тлумачення природи, розглянуті в її цілісності. Кордони між натурфілософією і природознавством, а також її місце у філософії історично змінювалися. Найбільшу роль натурфілософія відігравала у давнину. Грецький філософ Фалес, висунув положення, згідно якого все живе у світі має єдину основу, першопочаток. Такий першопочаток є вода. Усі речі виникли з води і в воду знов повертаються. Значення цього твердження у тому, що була відкрита внутрішня причина події, що відбуваються у світі, виділяючи їх від міфологічного світогляду.

Особливостей античної філософії дуже багато.

По-перше вона набула автономного характеру розвитку, завдяки чому вона вперше отримала тут свою назву.

По-друге постала відкритою та доступною: всі вільні громадяни, крім жінок, мали право займатися філософією. Ще антична філософія була надзвичайно пластичною і динамічною у розвитку, тобто здатною набувати різних форм та виявлень.

Найвідоміші філософи того часу були: Платон, Демокрит, Аристотель ті інші. Платона вважають родоначальником ідеалізму. Відповідно до його вчення, лише світ ідей являє собою справжнє буття, а конкретні речі – це щось між буттям і небуттям, вони тільки тіні ідей. Він вважав, що спочатку з'являється ідея, а потім щось виникає. На відміну від Платона, Аристотель заперечував існування загальних понять – ідей. Згідно його вчення об'єктивного існування матерії: «Матерія не може виникнути з нічого, говорив він, і не може також збільшитись і зменшитись у розмірі». Тим самим він відкидає основи платонівського ідеалізму. Філософія Аристотеля завершує найбільш змістовий період античної філософії, який часто називають філософією класичної Греції.

Антична філософія права – великий ідейний здобуток людства. Вона не лише вперше відкрила широкі обрії людського інтелектуального світорозуміння, а й зафіксувала великі прозріння у межах цих обріїв. Антична філософія права уперше окреслила основні напрями юриспруденції, визначивши на віки людське розуміння світу права, суспільства, людини, її пізнання, інтелекту, поведінки. Антична філософія, висунувши і розробивши цілу низку ідей. Являє собою колицю не лише європейської філософії, а й культури загалом. Вивчаючи вихідні ідеї античної філософії, можна простежити розвиток людського мислення від простої єдності до диференційованої багатоманітності та свідомої

деталізації. Ідеї античної філософії права донині принижують науку, філософію, духовне життя суспільства.

***Шелоумова О.С.** курсант 103 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ*

***Науковий керівник: Симон Ю. С.,** професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ОСМИСЛЕННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЩАСТЯ В ЖИТТЄВІЙ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Людина завжди прагнула до щастя. Людина завжди думала про щастя. Людині вдавалося бути щасливою.. Але щастя - це настільки глибоке, настільки інтимне переживання, що ніякі загальні схеми, ніякі міркування не наближають нас до розуміння цього явища. І тому для кожного, хто замислюється про щастя, воно відкривається в своїй невідомості і вічної новизні так, ніби ніхто ще й не торкався цієї проблеми. Всякого, хто взявся за неї вже можна назвати щасливим. Саме у важкі часи, в епоху тривог і небезпек потрібно і має роздумувати про щастя. Як нерозривно пов'язані один з одним електрика і магнетизм, так і наш душевний стан пов'язано з тією філософією, яку ми сповідуємо.

Щастя як емоційне переживання надзвичайно "багатобарвно". Ґрунтуючись на позитивній (в цілому) оцінці людиною свого життя, воно включає в себе різноманітні емоційні стани, в тому числі і негативні.

Оскільки страждання багатоліке, нам дозволені класифікувати його, виділяючи, наприклад, деструктивний і конструктивний. Назви ці, можливо, не зовсім вдалі, але вони дозволяють поставити реальну проблему. Справді, деструктивне страждання руйнує найважливіші для суб'єкта цінності, унеможливорює (на час або навіть назавжди) позитивну оцінку їм свого життя. Конструктивне, навпаки, може посилювати і збагачувати відчуття щастя

Форми того і іншого виду страждання і його міра істотно визначаються індивідуальними особливостями. Тонко відчуває, ранимі натури, наприклад, глибоко переживає найменші нюанси в людських

відносинах, незрозумілий і недоступний інші люди, з більш грубим душевною організацією.

Щастя пов'язане з можливістю самореалізації особистості в різних сферах її буття, тому спектр умов щасливого життя досить широкий. Комбінація цих умов, їх субординація і значимість визначається як об'єктивні чинники, так і своєрідність суб'єкт. Етична традиція виділяла в якості умов щастя найбільш сутнісні його заснування, що носять як би позачасовий, "вічний" характер. В індивідуальному ж ціннісних орієнтаціях структури і зміст умов щастя значно більш рухливими і більш схильна до впливу часу.

Є сенс трохи докладніше зупинитися на тих умовах щастя, які значимі для найбільшої кількості людей.

а) Оптимальне задоволення матеріальних потреб здавна вважалось умовою щасливого життя. Наявність матеріального благополуччя, певна комфортність існування для більшості людей дуже значимі і представляють передумову позитивної оцінки життя. Бідність, тяжка праця з видобутку хліба насущного, що обмежує духовні запити і можливості їх реалізації, найчастіше сприймаються як детермінанти нещастя.

б) Щастя пов'язана з самореалізацією особистості, розкриття її внутрішні потенції, духовне багатство. Оскільки "дійсне духовне багатство індивіда цілком залежить від багатства його дійсних відносин" (К. Маркс), остільки спілкування є одним з головних умов щастя. Ця ідея затверджувалася в етичній традиції ("Дружба є найнеобхідніше для життя, бо ніхто не побажає собі життя без друзів, навіть якщо б він мав усі інші блага" - Аристотель), описувалася в інших формах духовної культури ("Нічого немає в світі дорожче узи, що з'єднують людини з людиною »- Екзюпері), вона досить переконливі і для буденної свідомості.

Питання про те, що таке щастя і що означає бути щасливим, з давніх-давен хвилювало людини. "Людина створена для щастя, як птах для польоту". У цьому добре відомому крилатому вислові народна мудрість "зафіксувала ту обставину, що щастя відноситься до глибинних сторін людського існування, до самої його природи. Перераховуючи різні думки людей щодо щастя, можна сказати, що для більшості щастя полягає в чомусь наочному і очевидному: в удачі, в задоволенні, в пошані, в багатстві і т.п. "Щастя, говоримо ми, - це те ж саме, що благополуччя і гарне життя". (Аристотель). Тому "питання про щастя - це не просто питання про те, як бути щасливим, задоволеним або навіть доброчесним, але, перш за все в тому, в чому полягає хороша щасливе життя і до чого людині слід прагнути в першу чергу". (Гусейнов А.А., Апресян Р.Г.).

Поняття «щастя» має багатоаспектне, важко піддається систематизації зміст. Польський дослідник В.Татаркевіч, який написав фундаментальну працю «Про щастя», 4 виділив основні значення цього поняття:

- 1) прихильність долі, удача;
- 2) стан інтенсивної радості;
- 3) володіння найвищими благами, позитивний баланс життя;
- 4) почуття задоволення життям.

Слід зазначити, що до даної тематики зверталися і інші представники вітчизняної філософії. Але неможливо повністю охопити і передати все, що було сказано з приводу щастя в історії філософії. Я спробувала передати характеристики основних представників етичної думки, які міркували з приводу щастя. Але головне - показати, що досліджуваної проблематикою цікавилися завжди і всюди, але під різними кутами зору; в ній завжди знаходилися нові невивчені питання, неосвітлені моменти. Дана тема завжди актуальна і нова, тому і цікава для дослідників. І сьогодні до неї звертаються представники не тільки філософської науки, а й психології і педагогіки, етики.

*Щебельська М.П., студент
магістратури групи 101 – МП
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: Воробей О.В., доцент
кафедри криміналістичних експертиз
навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
к.ю.н., доцент*

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ЕКСПРЕС-АНАЛІЗУ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ВМІСТУ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН В РІДИНАХ БІОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ

При проведенні заходів щодо виявлення і вилучення наркотичних засобів з незаконного обігу, важливу роль грає їх швидке виявлення в досліджуваній вибірці об'єктів. Через специфічні особливості наркотиків для вирішення поставленого завдання необхідне залучення спеціальних технічних засобів. Найбільш простими з них є набори хімічних реактивів, загальноприйнятими вимогами для яких є відсутність операцій, що вимагають спеціальної

лабораторної техніки: нагрівання, фільтрування, екстракції з точним розділенням шарів рідини, центрифугування і ін. Зазвичай тести складаються із заздалегідь приготованих реагентів, що зберігають свої властивості протягом тривалого часу і в широкому діапазоні кліматичних умов. Вказаними тестами можна проводити дослідження особами без спеціальної хімічної підготовки і спеціальних захисних пристосувань (захисний одяг, окуляри, рукавички і ін.). Також вони повинні задовольняти цілий ряд вимог, серед яких не останнє місце займають їх селективність, швидкодія, відсутність псевдонегативних результатів, а також економічність.

Вітчизняними і зарубіжними виробниками розповсюджуються хімічні тести трьох основних типів: крапельного, ампульного і аерозольного, в основі яких лежать реакції з концентрованими неорганічними кислотами у присутності іонів металів перехідної групи, реакції конденсації з альдегідами, реакції комплексоутворення з різними фарбниками в гетерогенному середовищі, а також реакції наркотиків із змішаними реактивами вказаних вище груп [1, С. 3 – 4].

Останнім часом, з'явилися експрес-тести для визначення слідів наркотиків в сечі людини та інших біологічних речовинах, в основі яких лежить метод імунохроматографічного аналізу. Ним можна визначити наявність в досліджуваній речовині кокаїну, амфетаміну, метамфетаміну, метаболітів тетрагідроканабінолу, морфіну, героїну, марихуани, барбітуратів, екстазі, MDMA, бензодіазепіну та інших наркотичних речовин.

Імунохроматографічний аналіз (ІХА) – це метод визначення низьких концентрацій речовин в біологічних матеріалах. До таких матеріалів відносяться цілісна кров, сироватка або плазма крові, слина, сеча, кал.

Даний вид аналізу здійснюється за допомогою індикаторних смужок, паличок, панелей або тест-касета, які забезпечують швидкість проведення тестування.

ІХА – відносно новий метод аналізу, він часто позначається в літературі також як метод сухої імунохімії, QuikStrip cassette, QuikStrip dipstick, експрес-тест або експрес-аналіз. Ці назви пов'язані з швидкістю проведення цього методу аналізу.

Всі імунологічні методи аналізу засновані на реакції "антиген - антитіло". Антиген – це речовина, яка пізнається нашим організмом як чужорідне і яке може запускати імунну (захисну) реакцію. Антитіла – це білки, які утворюються клітинами нашого організму, у відповідь на

впровадження в нього антигена. Найбільш важливою властивістю антитіл є їх здатність специфічно зв'язуватися з антигеном. Це означає, що кожне антитіло дізнається і зв'язується тільки з певним антигеном. На цій унікальній особливості антитіл і засновані всі імунологічні методи аналізу, у тому числі і ІХА.

У ІХА–тестах використовується три типи антитіл:

1) розчинні моноклональні антитіла до досліджуваного антигена, кон'юговані з колоїдним золотом–фарбником, який можна легко ідентифікувати навіть в найменших концентраціях. Ці антитіла нанесені поблизу ділянки занурення тест–смужки у фізіологічну рідину (сечу, кров);

2) поліклональні антитіла до досліджуваного антигена, іммобілізовані в тест–зоні смужки;

3) вторинні антитіла до моноклональних антитіл, іммобілізовані в контрольній зоні тест–смужки.

При зануренні тесту у фізіологічну рідину вона починає мігрувати уздовж смужки за принципом тонкошарової хроматографії. Разом з рідиною рухаються антитіла з фарбником. Пристрій ІХА–смужки відрізняється тим, що в тест–зоні іммобілізовані штучні антигени, здатні специфічно зв'язуватися з вільними антитілами. Якщо досліджуваний антиген (наркотик) не присутній у фізіологічній рідині, ділянки зв'язування антитіл залишаються вільними, і вони здатні зв'язуватися з штучними антигенами в тест–зоні, утворюючи темну смугу за рахунок кон'югованого барвника. Відповідно, якщо досліджуваний антиген присутній в рідині, то антитіла, зв'язавшись з ним, вже не можуть взаємодіяти з антигенами в тест–зоні і утворення темної смуги там не відбувається. Але в обох випадках відбувається зв'язування "забарвлених" антитіл зі вторинними антитілами в контрольній зоні та утворення там темної смуги. Можливі варіанти при проведенні аналізу: одна смуга – позитивний результат, дві смуги – негативний результат, немає смуг – аналіз проведений неправильно.

ІХА–тести надзвичайно прості у вживанні і володіють високою чутливістю, до декількох нанограм на 1 мл об'єкту (таблиця 1). Проте при цьому слід враховувати той факт, що ці тести володіють низькою селективністю і вимагають обов'язкового підтвердження позитивного результату іншими аналітичними методами. Тести з серії Narcoscreen (Китай, Канада) здатні одночасно визначити наявність в біоматеріалі відразу кілька різновидів наркотичних речовин (на 5 або 10 видів). В якості досліджуваного матеріалу може застосовуватися

слина або сеча тестованого. При дослідженні сечі тест занурюють в ємність з рідиною, а при перевірці слини на тесті є спеціальна панель, яку наноситься слюна. В комплекті до тестів зазвичай додаються додаткові атрибути начебто своєрідною піпетки для збору слини або стаканчика для сечі [2, С. 150–154].

<i>Група наркотичних речовин</i>	<i>Межа визначення, нг/мл</i>	<i>Період виявлення в слині, год</i>
Опіати	40	24 – 36
Амфетаміни	50	24 – 36
Метамфетамін и	50	24 – 36
Канабіноїди	4	до 14
Кокаїн	20	до 24
Метадон	30	24 – 36
Фенциклідин	10	до 18

Таблиця 1. Чутливість імунохроматографічних тестів

Варто також зазначити, що метаболіти наркотичних речовин в слині людини виявляються протягом 6–36 годин після прийому наркотика. Інші біооб'єкти дозволяють визначити факт вживання наркотичних речовин в більш віддалені строки: сліди наркотиків в покривних тканинах, а також антитіла до наркотичних речовин в сироватці крові людини можуть зберігатись 3–4 місяці, метаболіти наркотичних речовин в сечі можна визначити протягом декількох діб після останнього прийому, що може послужити доказом разового вживання наркотиків, але не є доказом стану наркотичного сп'яніння.

Тому лише використання слини, в якості біологічного об'єкта дозволяє виявити поточний стан наркотичного сп'яніння, період коли особа знаходиться під впливом наркотика та має неадекватні реакції на зовнішню дію.

Таким чином, ІХА–тести розроблені для дослідження біологічних рідин на присутність в них наркотиків. При цьому слід враховувати наступне: 1) дані тести функціонують тільки при фізіологічних або дуже близьких до них умовах, таких як значення рН, температура, відсутність сильних окислювачів або відновників, певна іонна сила середовища і інших; 2) практично всі ІХА–тести розроблені для виявлення в біологічних рідинах не самих наркотиків, а

їх метаболітів – продуктів розпаду в організмі людини, які виводяться з організму набагато повільніше, ніж основа, що діє. Наприклад, ІХА–тести для визначення марихуани розроблені для виявлення метаболіта тетрагідроканабінола, який в самій марихуані практично відсутній, або ІХА–тест для визначення кокаїну розроблений для визначення бензоїлеконіна, який присутній не у всіх зразках, що вилучаються з незаконного обігу [3, С. 57–61].

Будучи ефективним засобом діагностування, експрес–тести дозволяють візуально протягом декількох хвилин визначити і оцінити зміст антигенів, антитіл, гормонів і інших діагностично важливих речовин в організмі людини. Експрес–тести відрізняються високим ступенем чутливості і точності, виявляючи всю гаму застосовуваних наркотичних речовин при високій достовірності визначення. До переваг, також можна віднести те, що тести з використанням слини зручні, адже це неінвазивний метод, який виключає втручання в особисте життя, на відміну від тестів на сечі, аналіз слини практично виключає можливість фальсифікації результатів аналізу або підміни зразків, а також результати тестів на слині показують поточний стан наркотичного сп'яніння, в той час коли ПАР в сечі дають позитивний результат протягом декількох днів після прийому наркотика.

Однак імунохроматографічні тест–смужки не позбавлені недоліків. Стосується це надійності, чутливості і економічності тестів. Надійність і чутливість залежить, по–перше, від якості використовуваних в тесті моноклональних антитіл і, по–друге, від концентрації антигену в біоматеріалі.

Список використаної літератури:

1. Симонов Е.А., Макаров В.Г. Использование методов капельного анализа для определения наркотических средств во внелабораторных условиях / В сб. “Криминалистика: 21 век”. – ЭКЦ МВД РФ. – 2001. – 3 – 4 с.
2. Wennig R, Moeller MR, Haguenoer JM et al. Development and evaluation of immunochromatographic rapid tests for screening of cannabinoids, cocaine, and opiates in urine / J. Anal. Toxicol, 2008. – 148 – 155 p.
3. Гаевський А.В., Дегтярёв Е.В., Симонов Е.А. та др. Методология и правовые аспекты химического анализа опасных веществ / Заводская лаборатория. Диагностика материалов. – Т. 66 № 6. – 2000. – 56 – 63 с.

Юрков Д. В., курсант 102 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Симон Ю. С., професор кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ФІЛОСОФІЯ СПОРТУ ЯК НАДБАННЯ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНО-ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Філософія спорту в своїй основі поєднує філософію і спорт, пізнання світу через спорт і завдяки спорту. Якщо хочеш бути здоровим, сильним і розумним, філософствуй і пізнавай світ через спорт, не відставай від життя в пізнанні мудрості, націленої на культивування тіла людини через спорт. Останнім часом спостерігають стрімкі зміни з розвитком спорту в умовах глобальної трансформації людства. На наших очах спорт перетворюється в стрімку складову сучасної індустрії шоу-бізнеса, у сфері спорту крутяться великі гроші, які випереджають сучасну спортивну політику. Міжнародні спортивні федерації і МОК у своїй діяльності все частіше виходить з економічних категорій прибутку, з кожним роком збільшується кількість стартів і розширюється програма Олімпійських ігор. Ці динамічні зміни потребують серйозного осмислення проблем спорту в умовах глобалізації та розробки такого нового наукового напрямку, як філософія спорту.

Філософія спорту – це вчення про сутність і життєвий смисл спорту в дискурсі соціокультурного феномену, який уособлює створення і відтворення в образах фізичної культури еталони людської тілесності.

Відповідно до програми XXIII Всесвітнього філософського конгресу (Греція, серпень 2013 р.) на спеціальній секції активно розглядали проблематику “філософії спорту”, де спорт презентували як важливий конструкт сучасного культурно-цивілізаційного процесу. Оскільки спортивне життя визнано гуманітарною спільнотою однією зі сфер суспільної життєдіяльності як “світ спорту”, що активно впливає на всі сторони людського буття, то на конгресі було поставлено стратегічне завдання – із сукупності численних наукових і культурно-антропологічних дискурсів виокремити “філософію спорту” в предмет спеціального *інтегративного* мислення про спорт.

В американській і західноєвропейській науковій публіцистиці “філософія спорту” вже півстоліття існує як самостійний напрям, але, як зазначають відомі польські філософи З.Кравчик та Е.Косевич, досі точно не визначено об’єкт дослідження філософії спорту; не розроблено також головних категорій, поняття та дослідницькі процедури цієї нової галузі науки, яка ще формується. Якщо характеризувати загальний світовий стан “філософії спорту”, то він позначається методологічною розмаїтістю, парадигмальною строкатістю, описовим за змістом декларатизмом та аксіологічною поліфонією, що відповідає сучасному рівню “загальної культури” і філософської зокрема. Філософ М. Булатов констатує: Для сучасного стану філософської думки України характерна розмаїтість принципів, бо майже кожен дослідник поєднує фрагменти різних вчень. Тому стан думки не лише плюралістичний, а й еклектичний.

Ямковенко О. Ю., курсант 203 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Чабанюк В. Д., доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

СТАТЕВІ ЗЛОЧИНИ. ЗГВАЛТУВАННЯ

Історія людського суспільства багата на приклади трансформації статеких відхилень від статевої норми, що актуалізує значення більш глибокого, комплексного дослідження цієї проблеми. Також помітно, що кількість діянь, які належать до відповідного виду злочинів, постійно зменшується, але поряд з цим наявна тенденція і до появи злочинів, невідомих раніше чинному кримінальному законодавству, та до розширення змісту об’єктивної сторони давно існуючих складів злочинів (здебільшого це пов’язано з урізноманітненням сексуальних девіацій).[1 с.396-401]

Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканності особи є посяганням на особистість, і пов’язана з грубими порушеннями норм суспільної моралі, тому кримінальним законодавством за їх вчинення передбачено доволі суворе покарання. Статеві злочини характеризуються аморальністю та цинічністю дій винних осіб, принижують честь й гідність потерпілої особи та можуть завдати значної шкоди здоров’ю. Згвалтування є найбільш тяжким, і в

той самий час, одним з найрозповсюдженіших серед статевих злочинів [2, с. 21; 24, с. 184-187].

Кримінальне право не є позитивним регулятором статевих відносин, воно лише встановлює заборону вчиняти діяння, які явно суперечать принципам так званої статевої моралі, що склалися в суспільстві, і природнім правилам людського співіснування. Водночас, встановлення кримінальної відповідальності за вчинення дій, що посягають на статеву недоторканість та статеву свободу особи, зрештою відіграє роль регулятора суспільних відносин. Тому від якості норм Кримінального кодексу, що встановлюють відповідальність за порушення статевої недоторканості та статевої свободи, залежить і сам обсяг прав особи у цій сфері суспільного життя і охорона даних благ від злочинних посягань.

Об'єктивні ознаки даного злочину наступні: родовим об'єктом зґвалтування є статева свобода і статева недоторканість особи. Основним безпосереднім об'єктом зґвалтування визнається або статева свобода або статева недоторканість особи. Додатковим безпосереднім об'єктом зґвалтування виступає честь, гідність особи, її здоров'я та життя. З об'єктивної сторони гвалтування характеризується: застосуванням фізичного насильства; погрозою його застосування (воля потерпілої особи пригнічується) або з використанням безпорадного стану потерпілої особи (воля потерпілої особи ігнорується).[3 с.1-9]

Суб'єктом зґвалтування виступає фізична, осудна особа, яка досягла 14-річного віку, стать може бути різна (або чоловік, або жінка). З суб'єктивної сторони зґвалтування відбувається лише з прямим умислом, за якого винний усвідомлює, що застосовує насильство, погрозу або використовує безпорадний стан потерпілої особи для вступу з нею в статеві зносини і бажає цього. Мотивом зґвалтування є переважно прагнення задовольнити статеву пристрасть.

Кваліфікуючі та особливо кваліфікуючі ознаки використовуються у кримінальному праві як засіб диференціації кримінальної відповідальності для конструювання більш небезпечного виду діянь і відповідно для визначення у законі нових меж караності порівняно з тими, які передбачені за вчинення основного складу злочину. Кваліфікуючими ознаками зґвалтування є його вчинення: повторно; особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачений ст. 153-155 КК України. Особливо кваліфікуючими ознаками зґвалтування є: вчинення його групою осіб; зґвалтування неповнолітньої чи неповнолітнього; зґвалтування малолітнього чи малолітньої; спричинення особливо тяжких наслідків.

Стосовно розмежування складів злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, в основному, не повинно викликати труднощів завдяки чіткості законодавчих формулювань,

законодавчих конструкцій. Труднощі ж, які виникають у діяльності, пов'язаній із застосуванням права, пов'язані, головним чином, із встановленням фактичних обставин справи. [4 ст.1-9]

Список використаних джерел:

1. Холод О. П. Злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості: історичний аспект / О. П. Холод // Вісник Львівського університету. Серія. Юридична. – 2010. – Вип. 51. – С. 396-401.

2. Злочини проти статеві свободи : монографія / А.П. Шеремет. – Чернівці : Наші книги, 2008. – 216 с.

3. Курс уголовного права: в 5 т. / под ред. Г. Н. Борзенкова. – М. : Зерцало-М, 2002. – Т. 3. – 745 с.

4. . ППВСУ № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості особи» від 30 травня 2008 року. (1-9 ст.)

***Яремчук О. С.,** курсант 203 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ*

***Науковий керівник: Шаповал Л. І.,** доцент кафедри цивільного права та процесу Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент*

ОПІКА ТА ПІКЛУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ

Актуальність теми обумовлюється необхідністю здійснення спеціального комплексного наукового дослідження опіки і піклування як форми влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також удосконалення чинного законодавства та судової практики у цій сфері.

Основною метою роботи є: поліпшення становища дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, створення належних умов для їх фізичного, інтелектуального і духовного розвитку, підготовки до самостійного життя [1].

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 51 Конституції України [2], ст. 5 Сімейного кодексу України [3] держава охороняє сім'ю, дитинство, материнство, батьківство, забезпечує охорону прав матері та батька, створює умови для зміцнення сім'ї. Кожна дитина має право на проживання в сім'ї разом з батьками або в сім'ї одного з них та на піклування батьків.

Становлення України як незалежної правової держави з ринковою економікою є важким випробуванням для багатьох членів нашого суспільства, особливо дітей. Значна частина громадян України не

змогла адаптуватись до умов безробіття і змушена була їхати за кордон на заробітки. Багато хто з батьків внаслідок падіння життєвого рівня стали алкоголіками, наркоманами чи потрапили до місць позбавлення волі, а їхні діти залишилися без батьківського догляду і піклування. Тому перед державою і суспільством актуалізувалось завдання соціального захисту таких дітей. Опіка (піклування) була і залишається найпоширенішою правовою формою влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

На мою думку до основних проблеми, які не дозволяють в повному обсязі та ефективно забезпечувати реалізацію державної політики в напрямі опіки та піклування слід віднести:

1. Відсутність єдиного центрального органу виконавчої влади у сфері сім'ї та дітей.

Тобто, існування декількох органів виконавчої влади з однаковими повноваженнями не поліпшує рівень захисту прав та інтересів дитини. Для цього повинен існувати один орган, наділений правами та обов'язками здійснювати контроль і захист прав та інтересів дітей із чіткою системою ієрархічної підпорядкованості, підзвітності, підконтрольності та належної взаємодії.

2. Відсутність належної координації.

Як на центральному, так і на місцевому рівні функції захисту прав дітей та сімей розподілені між трьома структурами, діяльність яких тісно переплітається, дублюється та не має чітких меж.

На центральному рівні – Департаментом захисту прав дитини та усиновлення, Управлінням профілактики соціального сирітства та Департаментом сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми, що підпорядковуються Мінсоцполітики України; на місцевому рівні - між службами у справах дітей, департаментами (відділами, секторами) у справах сім'ї та молоді та центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Слід зазначити, що функціонально діяльність служб у справах дітей та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді спрямовується усіма вище перерахованими структурними підрозділами Мінсоцполітики, що ускладнює координацію в зазначеній сфері та не сприяє виробленню спільного бачення та єдиного підходу до вирішення проблем.

Поряд з цим необхідно зазначити, що негативно відображається на рівні взаємодії між службами у справах дітей та центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді різна ієрархічна підпорядкованість цих структур. Так, служби у справах дітей є структурним підрозділом місцевих державних адміністрацій (виконавчих комітетів міських, районних у містах рад), а центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді – спеціальним закладом, діяльність якого спрямовується органами соціального захисту населення.

Водночас повноваження служб у справах дітей та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді є дуже близькими за своїм змістом. Так, служби у справах дітей здійснюють облік дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, а центри соціальних служб – сімей, які опинились у складних життєвих обставинах, яким надають комплекс соціальних послуг. Фактично в полі зору служби у справах дітей та центру соціальних служб перебувають ті ж самі сім'ї. Беручи на облік дитину, яка опинилась у складних життєвих обставинах, служба у справах дітей практично є замовником соціальних послуг для сім'ї цієї дитини у центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

3. Недоліки в організації системи захисту прав дитини на місцевому рівні.

Всі важливі рішення стосовно дітей вирішуються на рівні районної державної адміністрації. Громада міста (за винятком міст обласного значення, де у складі виконкому є служба у справах дітей), села, селища залишається осторонь у вирішенні цих завдань.

На жаль, блок питань, які стосуються захисту прав дитини на місцевому рівні, взагалі відсутній також у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р. [4].

Повноваження органів опіки та піклування спрямовані головним чином на захист окремої групи. Поряд з цим поза увагою залишається захист дітей усіх категорій, а також конкретні функції з профілактики дитячої бездоглядності, безпритульності, соціального сирітства.

На відміну від органів опіки та піклування районного рівня, при сільських та селищних радах чинним законодавством не передбачена діяльність дорадчих органів, хоча є практика функціонування при сільських та селищних радах громадських комісій(інспекцій) у справах дітей, які мають також дорадчий характер. Такі громадські формування створюються рішенням органу опіки та піклування. До їх складу входять педагоги, депутати, медичні працівники, представники батьківських комітетів, громадськості та правоохоронних органів.

На мою думку, врегулювання діяльності консультативно-дорадчих органів у справах дітей на рівні сільських та селищних рад сприяло б об'єднанню зусиль посадових осіб органів місцевого самоврядування та членів громади у вирішенні конкретних питань захисту прав дитини, а також прийняттю об'єктивних, зважених та неупереджених рішень в її найкращих інтересах.

Список використаних джерел:

1. Указ Президента України «Про затвердження Заходів щодо поліпшення становища дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування» від 17.10.1997 № 1153/97 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

2. Конституція України від 28.06.1996. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 1 квітня 2014 р. № 333-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

*Ярошенко Ю. В., курсант 203
навчальної групи навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ*

*Науковий керівник: Шаповал Л. І., доцент
кафедри цивільного права та процесу
Національної академії внутрішніх справ,
к.ю.н., доцент*

ЦИВІЛЬНО-ПРОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Цивілістичні науки зарубіжних країн мають певні відмінності в розумінні дієздатності та її обсягу. В більшості європейських країн сутність поняття «дієздатність» розуміється в одноманітному значенні. Виняток становлять лише Англія та США, в яких не використовується термін «дієздатність». Обсяг дієздатності неповнолітніх у різних країнах неоднаковий. В більшості країн, у тому числі і в Україні, неповнолітні стають повністю дієздатними з моменту повноліття – з 18 років [1, с. 82; 13]. Винятком є США, де дієздатність виникає в період від 18 до 21 року в різних штатах, та Японія, де повнолітніми стають у 20 років [2, с.68]. У розглянутих країнах дієздатність поділяється на повну, часткову, неповну (мінімальну або нульову). В США та Японії до неповнолітніх осіб застосовують термін «позбавлений дієздатності». Відсутність дієздатності в країнах континентального права доповнюється інститутом законного представництва. Відповідно, законні представники укладають угоди від імені неповнолітніх та відповідають за шкоду, заподіяну неповнолітнім. У будь-якому випадку, відповідно до положень цивільного права розглянутих країн, одностороння угода, укладена неповнолітнім без необхідної згоди законного представника, є недійсною. В країнах англо-американського права інститут законного представництва відсутній, проте

існує інститут довірчої власності, який невідомий континентальному праву.

В Україні повна дієздатність неповнолітніх є таким правовим станом останніх, згідно з яким вони вправі самостійно, за власною волею, незалежно ні від кого визначати юридично значимі умови своєї поведінки. Дієздатні неповнолітні прирівнюються до повнолітніх громадян. Процедура набуття неповнолітнім повної цивільної дієздатності (у загальному вигляді) настає таким чином: по-перше, наявні підстави для емансипації неповнолітнього, передбачені ст. 35 ЦК України (особа досягла 16 років і працює за трудовим договором, або є підприємцем, або ж записана матір'ю чи батьком дитини). По-друге, така особа отримує згоду батьків і орган опіки та піклування своїм рішенням надає їй повну цивільну дієздатність. По-третє, у разі неотримання згоди батьків або органу опіки та піклування особа може набути повної цивільної дієздатності в судовому порядку [3, с. 233].

Порядок притягнення неповнолітніх до цивільної відповідальності, а також відшкодування заподіяної шкоди, визначається об'ємом і характером їх цивільної дієздатності. Оскільки вони ще не набули тієї фізичної та інтелектуальної зрілості, яка є необхідною для розуміння юридичної значимості своїх дій, закон не наділяє їх повною дієздатністю.

Підставою виникнення зобов'язань, що виникають внаслідок заподіяння шкоди, є протиправна поведінка у вигляді правопорушення (делікту). Відшкодування шкоди заподіяної неповнолітніми має свої правила, які вирізняються спеціальним характером. За загальним правилом, підлітки є повністю деліктоздатними, що тягне за собою можливість застосування до них загальних положень про цивільно-правову відповідальність.

Віковий розвиток тісно пов'язаний із соціальним, змінюється не лише сама людина, змінюється її роль і становище в суспільстві, характер зв'язків з суспільством, збільшується значення її особистості і соціальна активність. Все це повинно знайти своє відображення в правовому регулюванні, так як досягнення певного віку в період неповноліття – це не лише формальний момент, але й рубіж, який встановлює нову якість особи, а разом з нею і нові вимоги до вчинків. Тому у законодавстві стосовно деліктної відповідальності неповнолітньої особи потрібно було б закріпити принцип самостійної цивільно-правової відповідальності неповнолітніх, які досягли 16 років, за вчиненні правопорушення, що сприяло б більш ефективному застосуванню цивільно-правової відповідальності як засобу боротьби з неповнолітніми

правопорушниками. Як бачимо у більшості випадків, неповнолітні особи несуть самостійно відповідальність за завданні збитки, і тільки у випадку якщо в них недостатньо майна щоб нести відповідальність покладається на батьків (піклувальників, усиновителів) [4].

Відповідальність батьків є субсидіарною. У даних правовідносинах субсидіарним є не тільки саме відшкодування шкоди, але й підстава цієї відповідальності – вина. Питання вини як умови субсидіарної відповідальності свого часу досить жваво обговорювалося в юридичній літературі. Отже, завдана дітьми шкода є кінцевим результатом винної поведінки батьків, і саме тому закон встановлює повну їх відповідальність. Так, висловлюючись відносно обґрунтованості субсидіарної відповідальності батьків і піклувальників, суд у своєму рішенні повинен точно й конкретно вказати, в чому полягає їх вина. При цьому необхідно звернути увагу на дві суттєві обставини. Перша з них полягає в тому, що вина батьків може мати місце ще задовго до факту заподіяння шкоди, а не тільки в момент її заподіяння; друга – при вирішенні питання про відповідальність батьків і піклувальників необхідно кожного разу встановлювати, чи мали реальну можливість ці особи здійснювати обов'язки по нагляду і чи були взагалі покладені на них ці обов'язки. У випадку, якщо неповнолітній винен в заподіянні шкоди, але в нього нема власного заробітку чи майна, а батьки чи піклувальники визнані невинними в неправильному нагляді чи вихованні, то шкода буде відшкодовуватися самим заподіювачем шкоди, коли в нього з'явиться майно або заробіток. Крім того, батьки звільняються від відшкодування майнової шкоди за дітей, якщо доведуть, що дії дітей не носили протиправного характеру, що їх вчинення не суперечить нормам закону. Тобто, батьки не відповідають за правомірні дії дітей незалежно від того, чи внаслідок цього завдана шкода іншим особам або ж самим дітям. В першому випадку батьки звільняються від відшкодування шкоди, в другому випадку відповідальність буде нести безпосередній заподіювач шкоди. Батьки звільняються від відшкодування збитків, якщо доведуть, що внаслідок протиправних дій неповнолітнього, не була завдана майнова шкода. Батьки звільняються від відшкодування її за дії неповнолітніх, якщо доведуть відсутність причинного зв'язку між шкодою, що настала, та діями дітей або відсутність причинного зв'язку між діями дітей та упущеннями батьків щодо нагляду і виховання дітей. Щоб батьки були звільнені від відповідальності за дії неповнолітніх дітей, їм достатньо довести невинність самих неповнолітніх [5, с. 281-289]. Закон, покладаючи на батьків обов'язок по відшкодуванню шкоди, завданої дітьми, пов'язує його з обов'язком батьків щодо вихованню і нагляду за

дітьми. Якщо батьки доведуть, що в момент заподіяння шкоди на них не покладалася такий обов'язок, вони повинні бути звільнені від обов'язку по відшкодуванню шкоди, завданої протиправними діями дітей.

Список використаних джерел:

1. Резник Г. Поняття та обсяг дієздатності неповнолітніх осіб в Україні та зарубіжних країнах / Г. Резник // Юридична Україна. – 2010. – № 9. – С. 82-83.
2. Цивільне та торгове право зарубіжних країн / Шимон С. І. Навч. посіб. (Курс лекцій). – К.: КНЕУ, 2004. – 220 с.
3. Романцова Т. В. Щодо питання емансипації неповнолітніх // Матеріали міжвузівської курсантської (студентської) наукової конференції. Донецьк, 5 квітня 2002 року / Гол.ред. Ю. Л. Титаренко. – Донецьк: ДЮОС, 2002. – 352 с.
4. Оксенюк О. І. Особливості цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану неповнолітніми / О. І. Оксенюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ratadmin.gov.ua/upravlinnia-iustytisii-informuie/item/1021>
5. Логвінова М. В. Поняття субсидіарної відповідальності батьків // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. Вип. 22. – К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. – С.281-289.

Ярошенко Ю. В., курсант 203 навчальної групи навчально-наукового інституту № 2 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: Чабанюк В. Д, доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

СПІВУЧАСТЬ У ЗЛОЧИНІ

При аналізі історії кримінального права можна стверджувати, що інститут співучасті має глибоке історичне коріння, що свідчить на користь його соціальної зумовленості, а його екстраполяція на сучасність відкриває перспективи подальших наукових досліджень, оскільки норми чинного Кримінального кодексу України, які регулюють поняття співучасті, форми співучасті, відповідальність співучасників, ще не утворюють цілісного самостійного інституту кримінального права.

Потрібно сказати, що в основу розмежування форм співучасті, відповідно до чинного Кримінального кодексу України, покладено як

характер взаємодії та зовнішнього взаємозв'язку співучасників, так і внутрішній суб'єктивний зв'язок між учасниками об'єднаної (спільної) злочинної діяльності. Форму співучасті характеризує, насамперед, зв'язок саме між діями винних, а також спосіб їхньої взаємодії. Тобто форма співучасті в злочині визначається як спосіб закріплення її змісту, що відображає не тільки характер зовнішньої взаємодії співучасників, а й міру їх суб'єктивної пов'язаності. Це дає змогу виокремити та охарактеризувати такі види співучасті: просту; складну[1].

Співучасть – це особлива форма скоєння злочину умисно двома і більше способами, що має вищий рівень суспільної небезпеки.

Об'єктивними ознаками співучасті: участь у злочині двох чи більше осіб; спричинення одного і того самого, єдиного для всіх співучасників, злочинного результату; причинний зв'язок між діями кожного співучасника і єдиний злочинний результат. Суб'єктивною ознакою є умисел співучасників, якій включає: взаємну поінформованість співучасників про злочинну діяльність кожного або когось із них; усвідомлення кожним із співучасників того, що він своїми діями спільно з діями інших вчиняє злочин або сприяв його вчиненню; бажання або свідоме допущення настання єдиного злочинного результату.

За суб'єктивними ознаками, за стійкістю суб'єктивних зв'язків, стійкістю умислу Кримінальний кодекс України розрізняє вчинення злочину різними злочинними групами: вчинення злочину групою осіб; вчинення злочину групою осіб за попередньою змовою; вчинення злочину організованою групою; вчинення злочину злочинною організацією.

Співучасть, яка є самостійною формою злочинної діяльності, зумовлює те, що діяння кожного із співучасників потрібно розглядати у зв'язку з діянням, вчиненим виконавцем. Між співучасниками злочину й виконавцем існує взаємозв'язок і взаємозумовленість, які виявляються в тому, що обсяг здійснення злочинного наміру виконавцем, ступінь зреалізованості запланованого злочину (досягнення спільної мети) визначають остаточну кримінальну відповідальність інших співучасників[2, с. 211].

Співвиконавство у злочинах зі спеціальним суб'єктом можливе тільки як спільна протиправна діяльність декількох спеціальних суб'єктів. Якщо ж поряд з указаним у законі виконавцем об'єктивну сторону цього злочину виконує інша особа, яка не відповідає ознакам спеціального суб'єкта, то вона розглядається як пособник. Тобто, виконавцем цих злочинів може бути тільки спеціальний суб'єкт, а як організатор, підбурювач, пособник можуть виступати й інші особи, не наділені ознаками спеціального суб'єкта[3, с. 120].

Провокацією злочину визнається ситуація, коли особа підбурює (провокує) виконавця або інших співучасників на вчинення злочину з метою його подальшого викриття.

Експес виконавця має місце там, де інші співучасники не передбачали, не бажали і не допускали вчинення тих злочинних дій, що вчинив виконавець. Розрізняють два види експесу: кількісний і якісний. Ця різниця має певне практичне значення, оскільки впливає на кваліфікацію, зокрема на кваліфікацію дії виконавця.

У разі вчинення виконавцем незакінченого злочину інші співучасники підлягають кримінальній відповідальності за співучасть у незакінченому злочині.

Невдале підбурювання має місце там, де можливий (потенційний) виконавець відхиляє пропозицію вчинити злочин, що може виходити від підбурювача, пособника чи навіть організатора. У таких ситуаціях потенційний виконавець кримінальної відповідальності не несе, а інші співучасники відповідають за готування до злочину, який вони бажали вчинити, - тобто за ч. 1 ст. 14 і відповідною статтею Особливої частини КК, оскільки їхня діяльність із підшукування співучасників є не що інше, як готування до злочину, прямо зазначене у цій статті КК.

У разі добровільної відмови від вчинення злочину виконавець (співвиконавець) не підлягає кримінальній відповідальності за наявності умов, передбачених ст. 17 КК. У цьому випадку інші співучасники підлягають кримінальній відповідальності за готування до того злочину або замах на той злочин, від вчинення якого добровільно відмовився виконавець.

У разі добровільної відмови будь-кого зі співучасників виконавець підлягає кримінальній відповідальності за готування до злочину або за замах на злочин, залежно від того, на якій із цих стадій його діяння було припинено[4, с. 161].

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – № 25-26. – ст. 131.
2. Сташис В. В. Кримінальне право України. Київ-Харків. : Юрінком Інтер – Право, 2002. – 450 с.
3. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К. : Атіка, 2004. – 488 с.
4. Гродецький Ю.В. Поняття добровільної відмови співучасника / Гродецький Ю.В. // 10 років чинності Кримінального кодексу України. – 2011. – С. 228-233.

ЗМІСТ

Баранець О. Ф. КОНЦЕПЦІЯ СЕНСУ ЖИТТЯ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	3
Барінова І. В. ВОЛЮНТАРИЗМ А. ШОПЕНГАУЕРА І ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ НОВОГО ТИПУ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ.....	5
Бондаренко А. В. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЗАГИБЛИХ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА СХОДІ УКРАЇНИ	7
Варлам М. З. ДОКАЗУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	11
Вертебна А. С. ПОЛІТИЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ: ЗМІНИ І ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОДЕРНІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ.....	15
Вінтула Б. А. МІСЦЕ ТА РОЛЬ ФІЛОСОФІЇ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	18
Гребченко М. О. ІНСТИТУТ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ЗЛОЧИНУ В ПРАКТИЦІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН	20
Гусєв О.С. ПОНЯТТЯ ЗОВНІШНОСТІ ЛЮДИНИ	25
Дзядук К. Я. ФІЛОСОФІЯ МУЗИКИ І ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ	30
Дмитренко Т. В. ОЗДОБЛЮВАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ДОКУМЕНТІВ ВІД ПІДРОБКИ.....	32

Запорожець С. В.

МАРКСИЗМ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ІСТОРІЇ, КУЛЬТУРИ ТА ПРАВА..... 36

Коломієць Є. В.

ФІЛОСОФІЯ РЕНЕ ДЕКАРТА В СИСТЕМІ ДОМІНУЮЧИХ ЦІННОСТЕЙ СУЧАСНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ 37

Косован В. С.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТОВАРОЗНАВЧИХ ЗНАНЬ ПІД ЧАС ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ 40

Косьміна А. В.

МЕТАФІЗИКА ЛЮБОВІ В СИСТЕМІ ПОГЛЯДІВ ДІТРИХ ФОН ГІЛЬДЕБРАНДА..... 43

Кравець О. О.

ДІАГНОСТИЧНІ ЗАВДАННЯ СУДОВО-ПОРТРЕТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ..... 45

Кузьміна А. Є.

РОЗУМІННЯ ПЕРЕДУМОВ ВИНИКНЕННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ФІЛОСОФІЇ ЯК ПІДҐРУНТТЯ ОСМИСЛЕННЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА 50

Легета І. В.

ДОГОВІР ДАРУВАННЯ: ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ 53

Маланяк П. І.

СЛОВЕСНИЙ ПОРТРЕТ, ЯК МЕТОД ФІКСАЦІЇ ОЗНАК ЗОВНІШНОСТІ 57

Мельник С. В.

ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ, ОСНОВНІ СПОСОБИ ЇХ ВРЕГУЛЮВАННЯ 60

Мишко В. І.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ 63

Мошанська Р. Я.	
П'ЯТЬ ДОКАЗІВ БУТТЯ БОГА ФОМИ АКВІНСЬКОГО І СУЧАСНЕ СВІТОРОЗУМІННЯ	66
Музиченко І.П.	
ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ.....	68
Музиченко І.П.	
КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНТРАФАКТНОЇ АУДІОВІЗУАЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ	73
Ополонська І. Р.	
ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ОНТОЛОГІЇ. БУТТЯ, СВІТ, МАТЕРІЯ, ЛЮДИНА ЯК ФІЛОСОФСЬКІ КАТЕГОРІЇ	75
Підбережний В.Р.	
ВПЛИВ ФІЛОСОФСЬКОГО ТРАКТУВАННЯ СВІДОМОСТІ НА ОСМИСЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ.....	77
Погребна А. О.	
ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ, ЩО ЗАСТОСОВУЮТЬСЯ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ПІДРОБЛЕНИХ ДОКУМЕНТІВ.....	79
Романенко Ю. В.	
ПРАВО НА СІМ'Ю В УКРАЇНІ	81
Романюк А. М.	
ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ І СУПЕРЕЧНОСТІ РОЗВИТКУ ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	85
Симак Н. В.	
ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВ ПАЦІЄНТА	89
Самарський Я. В.	
СУЧАСНІ ВИДИ ПЛАСТИКОВИХ КАРТОК ЗА ТИПОМ НОСІЯ ІНФОРМАЦІЇ, ЇХ ОСОБЛИВОСТІ	92
Самарський Я. В.	
СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ	96

Симак Н. В.	
ЗЛОЧИТИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА..	99
Степчук Я. О.	
ОЦІНКА ВИСНОВКУ СУДОВО-ТОВАРОЗНАВЧОЇ ПЕКСПЕРТИЗИ	102
Товстуха К. Л.	
ДІАЛЕКТИКА ЯК ПІДГРУНТТЯ НАУКОВОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРАВО РОЗУМІННЯ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	106
Толочко О.О.	
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНИХ І ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ АНТИЧНОСТІ	108
Шелоумова О.С.	
ОСОБЛИВОСТІ ОСМИСЛЕННЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЩАСТЯ В ЖИТТЕВІЙ СТРАТЕГІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	111
Щебельська М.П.	
ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ЕКСПРЕС-АНАЛІЗУ ПРИ ВИЗНАЧЕННІ ВМІСТУ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН В РІДИНАХ БІОЛОГІЧНОГО ПОХОДЖЕННЯ	113
Юрков Д. В.	
ФІЛОСОФІЯ СПОРТУ ЯК НАДБАННЯ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНО-ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ	118
Ямковенко О. Ю.	
СТАТЕВІ ЗЛОЧИНИ. ЗГВАЛТУВАННЯ	119
Яремчук О. С.	
ОПІКА ТА ПІКЛУВАННЯ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ.....	121
Ярошенко Ю. В.	
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ	124
Ярошенко Ю. В.	
СПІВУЧАСТЬ У ЗЛОЧИНІ	127

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ТА
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ В УМОВАХ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Матеріали
підсумкової науково-теоретичної конференції здобувачів вищої
освіти
(Україна, м. Київ, 27 квітня 2017 року)

Комп'ютерна верстка *А. С. Голоколосова*

Підписано до друку 19.04.2017. Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Обл.-вид. арк. 9,0. Ум. друк. арк. 8,37.
Тираж 25 прим.
